

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 9. 10. 2019

Število objav: 22

Internet: 15

Tisk: 7

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 1

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 3

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 19

Internet	Naslov	"Sosed dobil gradbeno dovoljenje za hišo, ki je na mojem!"		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Zurnal24.si; 692.986, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 8	Avtor	Janez Zalaznik		
	Teme	Gradbeni zakon		
Povzetek	...to pa pomeni, da si lastnik zemljišča ali pa da imaš pogodbo, da lahko gradiš," nam je povedala bralčeva odvetnica, ki pa ni želela biti imenovana. " Gradbeni zakon za izdajo gradbenega dovoljenja zahteva dokazilo o pravici graditi in v primeru solastnine je to soglasje solastnika," pa pravijo na ministrstvu za infrastrukturo....			

Internet	Naslov	Revizijska komisija pri razpisu za prečkanje Glinščice v pridobitev strokovnega mnenja		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Slovensko gospodarstvo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 9	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja v zadevi. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za gradbeništvo naročila izdelavo strokovnega mnenja. "Nadaljnja dinamika reševanja zadeve je odvisna od ravnanj strank v postopku (slednjim je bilo naloženo plačilo...			

Internet	Naslov	Napoved - Slovenija, 9. 10. (sreda)		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Napoved dogodkov; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 13	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...organizirajo ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Spirit in GZS. Delegacijo bodo spremljali predstavniki 25 slovenskih podjetij, med drugim s področij gradbeništva , nizkih gradenj in tehničnih storitev, elektrotehnike in magnetov. (še 10.) 9.00 uradno odprtje zasedanja slovenskega podeželskega parlamenta, na katerem...			

Internet	Naslov	Napoved - Slovenija, 9. 10. (sreda)		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Napoved dogodkov; 9. 10. 2019		
Stran v zbirki: 17	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...organizirajo ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Spirit in GZS. Delegacijo bodo spremljali predstavniki 25 slovenskih podjetij, med drugim s področij gradbeništva , nizkih gradenj in tehničnih storitev, elektrotehnike in magnetov. (še 10.) 9.00 uradno odprtje zasedanja slovenskega podeželskega parlamenta, na katerem...			

Internet	Naslov	Komisija se še ne more opredeliti v zadevi Glinščica		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Dnevnik.si; 322.436, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 18	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Drugi tir) ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za gradbeništvo naročila izdelavo strokovnega mnenja. Pri razpisu za Glinščico je bila sporna referenca oziroma višina zidu, ki naj ne bi preseгла osmih metrov, kot so...			

Internet	Naslov	Olivier Usher, vodja raziskav v podjetju Nesta: Brezpilotniki lahko izboljšajo javne storitve v mestih		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Dnevnik.si; 322.436, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 9. 10. 2019		
Stran v zbirki: 22	Avtor	Aljaž Potočnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...urgentnih zdravstvenih predmetov na kratkih razdaljah med bolnišnicami in tudi možnost zdravstvenega transporta na daljše razdalje. Poleg tega pa še za namene gradbeništva . Predvsem za velike infrastrukturne projekte, kot sta gradnja železnic in cest. Kakšen prispevek vsem tem področjem prinašajo brezpilotniki? Ali ne bi...			

Internet	Naslov	Tovornjaki pod težo lesa uničujejo lokalne ceste		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Maribor24.si; 159.518, Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 26	Avtor	Gabrijel Toplak		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...že v kar nekaj občinah izvedli tudi gradnje nadomestnih odsekov gozdnih cest, s katerimi so razbremenili občinske ceste. »Prav tako oddelek za gozdno gradbeništvo SIDG, razpolaga z mobilnim geomehanskim laboratorijem, v sklopu katerega je v letu 2020 predvidena nabava mobilnih kamionskih tehtnic, s katerimi bodo...			

Internet	Naslov	Slabe prakse: kako v gradbeništvu danes privijajo podizvajalce		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Finance.si; 149.304, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 30	Avtor	Simona Toplak		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Slabe prakse: kako v gradbeništvu danes privijajo podizvajalce Nobenega od sogovornikov izmed podizvajalcev večjih gradbenih podjetij nismo prepričali, da bi se izpostavil z imenom in...			

Internet	Naslov	Kako kaj plačilna (ne)disciplina pri gradbincih, ko se jim cedita med in mleko?		
Zaporedna št. 9	Medij; Doseg	Finance.si; 149.304, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 40	Avtor	Simona Toplak		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Kako kaj plačilna (ne)disciplina pri gradbincih, ko se jim cedita med in mleko? Več iz teme. Obveščaj me o novih člankih: gradbeništvo dodaj plačila dodaj GVIN dodaj Kolektor dodaj Cestno podjetje... dodaj Čas branja: 9 min SHRANI 1 08.10.2019 10:28 Dopolnjeno: 08.10.2019 15:15...			

Tisk	Naslov	Kako kaj plačilna (ne)disciplina pri gradbincih,ko se cedita med in mleko		
Zaporedna št. 10	Medij; Doseg	Finance; 80.900, Slovenija	Stran: 6	Površina: 1.517 cm ²
	Rubrika, Datum	Dogodki in ozadja; 9. 10. 2019		
Stran v zbirki: 43	Avtor	Simona Toplak		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...in mleko? , pa z največjo zamudo, kažejo podatki no seznanjeni Q SIMONA TOPLAK simona.toplak@finance.sl Pogledali smo, kako deset let po krizi, ko se v gradbeništvu skoraj cedita med in mleko, plačujejo slovenski gradbinci. Plačujejo na valuto ali s plačili zamujajo. In če s plačili v obdobju debelih krav zamujajo,...			

Tisk	Naslov	Slabe prakse: Od lažnih izvršb do z gradbeniki povezanih faktoringov za minus 10 odstotkov		
Zaporedna št. 11	Medij; Doseg	Finance; 80.900, Slovenija	Stran: 7	Površina: 359 cm ²
	Rubrika, Datum	Dogodki in ozadja; 9. 10. 2019		
Stran v zbirki: 45	Avtor	S. T.		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Ne le, da z razkritjem ne bi več dobili posla pri konkretnem gradbincu, ne bi ga dobili več pri nobenem gradbincu. Povejmo, da opisujemo prakse, ki sev gradbeništvu očitno pojavljajo na splošno. Ne povezujemo jih s konkretnimi gradbinci. Opisujemo le, kaj podizvajalci pravijo, daje tudi danes, ko ni ne krize ne recesije,...			

Internet	Naslov	"Sosed dobil gradbeno dovoljenje za hišo, ki je na mojem!"		
Zaporedna št. 12	Medij; Doseg	Times.si; 61.010, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 47	Avtor	Janez Zalaznik		
	Teme	Gradbeni zakon		
Povzetek	...to pa pomeni, da si lastnik zemljišča ali pa da imaš pogodbo, da lahko gradiš," nam je povedala bralčeva odvetnica, ki pa ni želela biti imenovana. "Gradbeni zakon za izdajo gradbenega dovoljenja zahteva dokazilo o pravici graditi in v primeru solastnine je to soglasje solastnika," pa pravijo na ministrstvu za infrastrukturo....			

Tisk	Naslov	Turistična sezona skrajšala vrste brezposelnih		
Zaporedna št. 13	Medij; Doseg	Primorske novice; 53.000, Slovenija	Stran: 5	Površina: 409 cm ²
	Rubrika, Datum	Aktualno; 9. 10. 2019		
Stran v zbirki: 49	Avtor	Sonja Ribolica		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zavoda za zaposlovanje Nevenka Bandelj. Našteli so 4533 brezposelnih, kar je za 2,1 odstotka manj kot avgusta. "Veliko povpraševanje je po delavcih v gradbeništvu, v gostinstvu in turizmu, kar kaže, da sezona še traja. Zaradi tega je manjši priliv sezonskih delavcev v evidenco brezposelnih," razveseljiv preobrat...			

Internet	Naslov	Kako zmanjšati delež toksičnih surovin v končnih izdelkih		
Zaporedna št. 14	Medij; Doseg	Finance.si; 19.500, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 9. 10. 2019		
Stran v zbirki: 54	Avtor	Borut Hočevnar		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...avtor BORUT HOČEVNAR Kako zmanjšati delež toksičnih surovin v končnih izdelkih Več iz teme: okolje > EIT > Adria > Geološki zavod Slovenije > Zavod za gradbeništvo... > Evropska komisija > Samooskrba z mineralnimi surovinami v vzhodni in jugovzhodni Evropi postaja za evropsko komisijo vse bolj pomembna. S podporo...			

Internet	Naslov	V Cernu bo dan slovenske industrije		
Zaporedna št. 15	Medij; Doseg	Si21.com; 10.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 55	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...bo vodil državni sekretar na ministrstvu za izobraževanje, šolstvo in šport, dr. Jernej Štromajer, bodo predstavniki 24 podjetij z različnih področij: gradbeništva, nizkih gradenj in tehničnih storitev, elektrotehnike in magnetov, elektronike in radijskih frekvenc, informacijske tehnologije, vakuumu in nizkih temperatur,...			

Internet	Naslov	Marjan Trobiš: O prekrasnosti smo se precej podrobno pogovarjali		
Zaporedna št. 16	Medij; Doseg	Spehnakruhu.com; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 7. 10. 2019		
Stran v zbirki: 58	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...So pa vsekakor tudi primeri, kjer človek o dostojnosti dela sploh nebi mogel govoriti. Kot tovrsten primer lahko vzamemo nekatera podjetja s področja gradbeništva , ki so delavce na delu držala po 15 ur na dan. To ni slabo vplivalo le na imidž branže, katere del so, ampak na podobo delodajalcev kot celote. Kako razumete...			

Tisk	Naslov	Radikalna fronta: Bauhaus sto let kasneje		
Zaporedna št. 17	Medij; Doseg	Hiše; , Slovenija	Stran: 106	Površina: 1.391 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 61	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...stalnica. Skupna večerja kot kontinuirana urbana akcija z ljudmi iz soseseke je dokaz sinergije, ki v novem kontekstu pripomore k drugačnemu razmišljanju o graditvi skupnosti. Stojimo pred drugačnimi potrebami sveta, in če seje nekoč Bauhaus gibal v kraljestvu radikalne utopije in socialne vizije, moramo danes razumeti...			

Tisk	Naslov	"Ženske v podjetje vnesejo dinamiko, svežino in tudi učinkovitost"		
Zaporedna št. 18	Medij; Doseg	Lupa; , Slovenija	Stran: 25	Površina: 368 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 62	Avtor	Unknown		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji		
Povzetek	...svojih močnih kot šibkih strani. Ceni iskrenost, korektne odnose, samostojnost, samoiniciativnost in vedoželjnost. Ste direktorica podjetja z zelo tehnično inženirsko dejavnostjo - vas je na poslovni poti kdaj oviralo, da ste ženska? Glede na to, da sem že študirala v bolj moški družbi, sem se zgodaj naučila morebitne pikre pripombe...			

Tisk	Naslov	Bi se morala o JEK 2 odločiti naslednja generacija energetikov?		
Zaporedna št. 19	Medij; Doseg	Eko dežela; , Slovenija	Stran: 26	Površina: 2.011 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 68	Avtor	Andreja Šalamun		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...energije. V NEK se strinjajo s predsednikom vlade, da bo »Slovenija v iskanju razvojne uspešnosti in energetske neodvisnosti morala začeti razmišljati tudi o graditvi drugega bloka NEK«. Tega bi bilo, menijo v matični družbi GEN energija, mogoče zgraditi v desetih letih po končanem umeščanju v prostor, na projekt pa...			

Internet	Naslov	Revizijska komisija pri razpisu za prečkanje Glinščice v pridobitev strokovnega mnenja		
Zaporedna št. 20	Medij; Doseg	Politikis.si; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 70	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja v zadevi. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za gradbeništvo naročila izdelavo strokovnega mnenja. "Nadaljnja dinamika reševanja zadeve je odvisna od ravnanj strank v postopku (slednjim je bilo naloženo plačilo..."			

Internet	Naslov	KJE SE ZATIKA PRI DRUGEM TIRU: Državna revizijska komisija potrebuje še strokovno mnenje		
Zaporedna št. 21	Medij; Doseg	Regionalgoriska.si; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 73	Avtor	T. Ž.		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja v zadevi. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za gradbeništvo naročila izdelavo strokovnega mnenja. "Nadaljnja dinamika reševanja zadeve je odvisna od ravnanj strank v postopku (slednjim je bilo naloženo plačilo...			

Tisk	Naslov	Pomembno je, da si v življenju nekaj naredil		
Zaporedna št. 22	Medij; Doseg	Hiše; , Slovenija	Stran: 120	Površina: 2.195 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 8. 10. 2019		
Stran v zbirki: 78	Avtor	Meta Kutin		
	Teme	Gradbeni zakon , Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...hodniki... .. kar pomeni, da je razmislek o tovrstnih vprašanih pomemben prav za vse uporabnike. Da, tudi za otroke. Nova gradbena zakonodaja , ki smo jo dobili lansko leto, med drugim predvideva univerzalno graditev objektov, po načelu, da če je prostor uporaben za nekoga s funkcionalno oviranostjo, potem bo tudi za povprečnega uporabnika....			

"Sosed dobil gradbeno dovoljenje za hišo, ki je na mojem!"

 [zurnal24.si/slovenija/sosed-dobil-gradbeno-dovoljenje-za-hiso-ki-je-na-mojem-334989](https://www.zurnal24.si/slovenija/sosed-dobil-gradbeno-dovoljenje-za-hiso-ki-je-na-mojem-334989)

October 8, 2019

1/2

"Več let sem se ukvarjal s pridobivanjem gradbenega dovoljenja, sosed pa ga je v pol leta dobil za črno gradnjo, ki stoji na mojem zemljišču," nam je sporočil besni bralec.

Gre sicer za zgodbo z dolgo brado. Sosesta sta okrog leta 1950 zgradila dvojček, skupna stena je bila pol na eni in pol na drugi parceli. Potem je sosed leta 1972 na črno (gradbena inšpekcija je odločbo izdala leta 2015) zgradil še eno nadstropje in prizidek, naš bralec pa je svoj del dvojčka leta 2015 porušil, tako da v skupno steno ni posegal, in želel zgraditi novo stavbo.

A tu se je zapletlo. Ker bi bila nekoliko večja od polovice dvojčka, ki ga je pred leti podrl, je upravna enota odločila, da ne gre za nadomestno gradnjo in zahtevala štirimetrski odmik od meje, na kateri že stoji njegova oziroma skupna stena nekdanjega dvojčka. Sosed pa je v manj kot petih mesecih dobil gradbeno dovoljenje za objekt daljšega obstoja, čeprav je ena stena na sosedovem.

Več o legalizaciji objektov, zgrajenih pred letom 1998, lahko preberete tukaj.

"Na to steno, katere pol stoji tudi na sosedovem, je sezidano še eno nadstropje. Če je sta stena skupna, tega ne bi smel narediti brez soglasja, če je polovica sosedove, pa je zidal na tujem zemljišču, kar je nedopustno. Mene je presenetilo, da je upravna enota izdala dovoljenje, saj celotno nadstropje stoji na steni, ki je na zemljišču moje stranke in last moje stranke, poleg tega pa še fasada in del strehe. Da lahko dobiš gradbeno dovoljenje, je treba izkazati pravico graditi, to pa pomeni, da si lastnik zemljišča ali pa da imaš pogodbo, da lahko gradiš," nam je povedala bralčeva odvetnica, ki pa ni želela biti imenovana.

"Gradbeni zakon za izdajo gradbenega dovoljenja zahteva dokazilo o pravici graditi in v primeru solastnine je to soglasje solastnika," pa pravijo na ministrstvu za infrastrukturo.

Na izdano gradbeno dovoljenje so se pritožili, bo pa na odločitev treba še nekaj časa počakati. Dovoljenje bi sicer razen iz vsebinskih razlogov padlo tudi zaradi procesnih. "Sosed je dal neko izjavo, da ni, ki jo je upravna enota sprejela, mi pa je sploh nismo videli in se do nje nismo mogli opredeliti," opozarja odvetnica.

Ni ok, če je stena skupna ali pa če je pol pol

"Ali je stena skupna ali je pol last enega in pol drugega je dobro vprašanje. Nedavno sem brala sodbo v primeru, ko sta se soseda dogovorila, da bo ena stena objekta skupna. Sodišče je odločilo, da je lahko v solasti samo objekt, ne pa ena stena objekta. Po tej analogiji je polovica nekdanje skupne stene last moje stranke," meni odvetnica. Enako je v izdanem gradbenem dovoljenju stališče upravne enote. "Rušenje se je izvedlo na način, da ni bilo posegov v skupno nosilno steno, kar pomeni, a je del vmesne stene ... v lasti stranskega udeleženca. To je torej njegova stena ..." so zapisali v izdanem dovoljenju.

Bralec opozarja, da dograjeno nadstropje stoji tudi na njegovi steni in ne le na sosedovi. Poleg tega ni jasno, zakaj je upravna enota zahtevala odmik novogradnje od njegove lastne stene, ki že stoji na meji. A bralec je imel srečo, saj je občina v času, ko se je trudil pridobiti gradeno dovoljenje, spremenila Občinski prostorski načrt, ki po novem omogoča gradnjo na meji, tako da zdaj že ima pravnomočno gradbeno dovoljenje.

janez.zalaznik@zurnal24.si

Revizijska komisija pri razpisu za prečkanje Glinščice v pridobitev strokovnega mnenja

Državna revizijska komisija je v revizijskem postopku pri naročilu za izgradnjo objektov za prečkanje doline Glinščice v okviru projekta drugi tir ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja v zadevi. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za **gradbeništvo** naročila izdelavo strokovnega mnenja.

"Nadaljnja dinamika reševanja zadeve je odvisna od ravnanj strank v postopku (slednjim je bilo naloženo plačilo predujma za izdelavo strokovnega mnenja) ter od poteka izdelave strokovnega mnenja," so sporočili z revizijske komisije.

Na razpis **2TDK** za izbor izvajalca objektov za prečkanje doline Glinščice pri gradnji drugega železniškega tira Koper-Divača so sicer prispele tri ponudbe. Najcenejši je bil konzorcij podjetij Markomark Nival, Nival Invest in Ekorel (nekaj manj kot osem milijonov evrov), ponudbi so oddali še Kolektor **CGP** skupaj z družbama Riko in Pomgrad (13,5 milijona evrov) ter podjetje Godina (14,3 milijona evrov).

2TDK je omenjeni razpis objavil marca letos, nato pa ga je zaradi suma ponarejene reference sprva izbranega ponudnika avgusta razveljavil. Referenca najcenejšega ponudnika namreč ni bila ustrezna, ostali dve ponudbi pa naj bi krepko presejali ocenjeno vrednost.

Konzorcij družb Markomark Nival, Nival invest in Ekorel Aleksander Schara je podal najustreznejšo ponudbo, vendar pa so se pojavili očitki, da so predložili ponarejeno referenco. Po razveljavitvi razpisa so obtožbe o ponarejeni referenci v gradbenem konzorciju zavrnil in na komisijo vložili zahtevek za revizijo.

Pri razpisu za Glinščico je bila sporna višina zidu, ki naj ne bi presegla osmih metrov, kot so trdili v podjetju. Družba **2TDK** je zato pristojnim organom naznanila sum storitve kaznivega dejanja, ker so zaznali dejstva in okoliščine, da so bile podane nepravilnosti in neskladnosti. Ob tem so na **2TDK** poudarili, da so bili naznanitev dolžni podati.

Napoved - Slovenija, 9. 10. (sreda)

Napoved dogodkov v Sloveniji in mednarodne dejavnosti Slovenije v sredo, 9. oktobra.

POLITIKA

LJUBLJANA - Predsednik vlade Marjan Šarec bo gostil belgijskega predsednika vlade in novoizvoljenega predsednika Evropskega sveta Charlesa Michela, s katerim bosta med drugim govorila o prihodnjem večletnem finančnem okviru **EU**, brexitu, izvajanju strateške agende **EU** ter razmerah na Zahodnem Balkanu (zbor za fototermin ob 11.25 na Gregorčičevi ulici 20, ob 13.35 izjava za medije v predsedniški palači). **(STA/FOTO)**

LJUBLJANA - Na povabilo zunanjega ministra Mira Cerarja bo na uradnem obisku nizozemski minister za zunanje zadeve Stef Blok. Srečal se bo tudi s predsednikom republike Borutom Pahorjem in premierjem Marjanom Šarcem. (program v nadaljevanju)

9.00 seja odbora **DZ** za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, na kateri bodo med drugim obravnavali predloge proračunov **RS** za leti 2020 in 2021; **DZ**, velika dvorana na Tomšičevi, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA (STA)**

9.00 seja mandatno-voliine komisije **DZ**, na kateri bodo obravnavali novelo zakona o poslancih; **DZ**, veliki salon, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

9.00 seja sveta vlade za Slovence v zamejstvu, med drugim namenjena izmenjavi informacij o mladih zamejskih Slovencih v skupnem slovenskem kulturnem prostoru, ki se je bosta udeležila tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik ter zunanji minister Miro Cerar (ob 8.45 fototermin v avli pred dvorano, ob 9. uri je predviden fototermin ob začetku seje, v nadaljevanju bo seja zaprta za javnost); vlada, velika sejna dvorana, Gregorčičeva 27, **LJUBLJANA**

11.00 seja komisije **DS** za kulturo, znanost, šolstvo in šport, na kateri bodo med drugim obravnavali predlog zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe **RS** v kulturi ter poročilo o izvajanju akcijskih načrtov za jezikovno izobraževanje in za jezikovno opremljenost, sprejetih na podlagi resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018, za leto 2018; **DZ**, soba 212, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

11.30 novinarska konferenca poslanca Levica Primoža Siterja o vložiti zahteve za nujno sejo odbora **DZ** za delo glede nepravilnih in neupravičeno visokih cen oskrbe v zasebnih domovih za starejše občane s koncesijo in drugih nepravilnosti pri zaračunavanju domske oskrbe in dodatnih storitev socialne oskrbe; **DZ**, prostori poslanske skupine Levica, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

13.00 seja komisije **DS** za državno ureditev, na kateri bodo obravnavali letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2018, letno poročilo Sodnega sveta **RS** za leto 2018 ter predlog pobude za dopolnitev zahteve za oceno ustavnosti 48. člena zakona o osnovni šoli in 11. člena zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja; **DZ**, soba 209, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

14.00 redna seja odbora **DZ** za izobraževanje, znanost, šport in mladino, na kateri bodo obravnavali predlog spremembe zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ter poročilo o uresničevanju resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020 za obdobje 2015-2017; **DZ**, velika dvorana na Tomšičevi, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA**

deset minut po koncu sledi nujna seja, na kateri bodo obravnavali predloge proračunov **RS** za leti 2020 in 2021; **DZ**, velika dvorana na Tomšičevi, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA (STA)**

14.00 seja odbora **DZ** za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo, na kateri bodo obravnavali novelo zakona o matičnem registru in predlog zakona o **DZ** ter predloge proračunov **RS** za leti 2020 in 2021; **DZ**, veliki salon, Šubičeva 4, **LJUBLJANA (STA)**

14.00 seja komisije **DS** za gospodarstvo, obrt, turizem in finance, na kateri bodo med drugim obravnavali predlog zakona o izvrševanju proračunov **RS** za leti 2020 in 2021 ter predlog zakona o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela v javnem sektorju za leti 2020 in 2021 ter izredni uskladitvi pokojnin; **DZ**, soba 212, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

15.00 izredna seja mandatno-imunitetne komisije **DS**, na kateri bodo obravnavali novelo zakona o državnem svetu; **DZ**, soba 314, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

16.00 predsednik **DZ** Dejan Židan bo sprejel apostolskega nuncija Svetega sedeža v **RS** nadškofa Jean-Marie Speicha (zaprto za javnost, možnost fototermina na začetku); **DZ**, salon 112, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

18.30 (predvidoma) izjava za medije predsednika stranke **SD** Dejana Židana po seji predsedstva **SD**, na kateri bodo med drugim razpravljali o pripravah stranke na programsko-statutarni kongres, ki bo 9. 11. v Velenju, projektih stranke in drugih aktualnih zadevah; Cankarjev dom, pred konferenčno dvorano **M3+4**, Prešernova 10, **LJUBLJANA**

CELJE/MOZIRJE/KRANJ - Stranka Levica bo v Celju (od 10. do 12. ure ter od 15. do 17. ure v križišču Stanetove in Prešernove ulice), Mozirju (od 8. do 13. ure na Šmihelski cesti 2) ter v Kranju (od 10. do 17. ure na Maistrovem trgu) na stojnicah zbirala podpise za ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja.

PROGRAM OBISKA MINISTRA ZA ZUNANJE ZADEVE NIZOZEMSKÉ STEFA BLOKA

10.10 srečanje s predsednikom vlade Marjanom Šarcem (fototermin, zbor za predstavnike medijev ob 9.50 na Gregorčičevi ulici 20); predsedniška palača, Erjavčeva 17, **LJUBLJANA**

10.30 srečanje s predsednikom republike Borutom Pahorjem (fototermin na začetku); predsedniška palača, dvorana Jože Pučnik, Erjavčeva 17, **LJUBLJANA**

12.20 srečanje z zunanjim ministrom Mirom Cerarjem (fototermin); ministrstvo za zunanje zadeve, Prešernova cesta 25, **LJUBLJANA**

13.05 izjava za medije zunanjih ministrov Slovenije in Nizozemske; ministrstvo za zunanje zadeve, Prešernova cesta 25, **LJUBLJANA (STA)**

GOSPODARSTVO

LUXEMBOURG - Zasedanje evroskupine, ki se ga bo udeležil finančni minister Andrej Bertoncelj. Glavna tema bo evrski proračun.

ŽENEVA - Na sedežu Evropske organizacije za jedrske raziskave - **CERN** bo potekal Dan slovenske industrije, ki ga organizirajo ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Spirit in **GZS**. Delegacijo bodo spremljali predstavniki 25 slovenskih podjetij, med drugim s področij **gradbeništva**, nizkih gradenj in tehničnih storitev, elektrotehnike in magnetov. (še 10.)

9.00 uradno odprtje zasedanja slovenskega podeželskega parlamenta, na katerem bo okrog 250 udeležencev iz Slovenije in drugih evropskih držav razpravljalo o izzivih kmetijstva in podeželja, nagovore bodo imeli predsednik **DZ** Dejan Židan, kmetijska ministrica Aleksandra Pivec, predstavnica Evropske komisije Silvia Michelini in sopredsednik Evropskega podeželskega parlamenta Goran Šoster; Kulturno-poslovni center Majšperk, **MAJŠPERK (STA/AVDIO)**

9.00 odprtje vodilnega srečanja inovativnih soustvarjalcev energetskih rešitev - Inovacija energetike '19; ob 15. uri razglasitev zmagovalcev za najboljšo inovacijo 2019, ob 15.55 strateška okrogla miza z naslovom Inovacije, izzivi digitalizacije in vizija za prihodnost, na kateri bodo sodelovali Aleksander Mervar (Eles), Martin Novšak (Gen energija), Andrej Ribič (Elektro Ljubljana) in Jožek Gruškovnjak (Inlumino Consulting); Kongresni center Brdo, dvorana Splendens, Predoslje 39, **BRDO PRI KRANJU**

10.00 novinarska konferenca Banke Slovenije, na kateri bosta namestnik guvernerja Banke Slovenije Primož Dolenc in direktor oddelka za finančno stabilnost in makrobonitetno politiko Tomaž Košak predstavila zaostritev ukrepov Banke Slovenije na področju potrošniških in stanovanjskih kreditov; Banka Slovenije, avla, Slovenska 35, **LJUBLJANA (STA/AVDIO)**

12.00 uvodna konferenca projekta za izvedbo gradbenih ukrepov za zmanjšanje tveganja pred poplavami v porečju reke Mure skozi rekonstrukcijo nasipa Sveti Martin na Muri na hrvaški strani in nasipa ob naselju Benica na slovenski strani (Frisco 2.2.), ki ga bosta izvajala Direkcija **RS** za vode in hrvaški partner Hrvatske vode; predvidoma ob 15. uri možne izjave za medije; **NK** Hotiza, Strnčka ulica 2, **HOTIZA (STA/AVDIO)**

13.00 novinarska konferenca s predstavitvijo Foruma odličnosti in mojstrstva, ki bo 14. 10., na kateri bosta med drugim sodelovala župan Brežice Ivan Molan in direktorica Posavskega muzeja Alenka Černelič Krošelj; Posavski muzej Brežice, poročna dvorana v 1. nadstropju, Cesta prvih borcev 1, **BREŽICE**

PODVELKA - Ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec si bo ogledala gozdove v Dravski dolini, ki so poškodovani zaradi podlubnikov.

BRUSELJ - Državna sekretarka na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Eva Štravs Podlogar bo sodelovala na okrogli mizi z naslovom Pokrajina, dobro počutje in kulinarične kulture.

MANILA - Državni sekretar na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Aleš Cantarutti bo z gospodarsko delegacijo obiskal Filipine, z namenom spoznavanja in ustvarjanja bilateralnih gospodarskih vezi. V sklopu obiska bo potekal tudi Slovensko-filipinski poslovni forum z **B2B** srečanji. (do 14.)

LJUBLJANA - Na okrožnem sodišču nadaljevanje sojenja v zadevi Hypo - Antonu Romihu, Božidarju Španu, Andreju Potočniku in Andreju Oblaku (ob 8.15).

LJUBLJANA - Svetovni dan pošte.

DRUŽBA

9.00 festival uporabe invazivnih tujerodnih rastlin; Stritarjeva ulica, **LJUBLJANA**

9.30 seja ustavnega sodišča, na kateri bodo med drugim obravnavali pobudo vrhovnega državnega tožilstva za oceno ustavnosti, ki se nanaša na ustanovitev preiskovalne komisije v zadevi Kangler in na zakon o parlamentarni preiskavi, ki to dopušča; ustavno sodišče, salon, Beethovnova ulica 10, **LJUBLJANA**

11.00 novinarska konferenca predsednika stranke Dobra država Bojana Dobovška, na kateri bo predstavil stališča stranke do napovedanih četrtkovih javnih protestov ter paket nujnih ukrepov na področju razvojne in socialne politike v naslednjih dveh letih; Dobra država, sejna soba v 1. nadstropju, Tomšičeva ulica 1, **LJUBLJANA**

11.30 odprtje prenovljenih prostorov Upravne enote Lenart, slavnostni govornik bo minister za javno upravo Rudi Medved, udeležence bosta pozdravila tudi načelnik Upravne enote Lenart Jožef Kraner in župan Občine Lenart Janez Kramberger; po dogodku bosta Medved in Kraner na voljo za izjavo medijem (pred upravno enoto); avla Jožeta Hudalesa, Trg osvoboditve 7, **LENART**

12.00 zaprisega kandidatov za policista ob zaključku izobraževanja pred generalno direktorico policije Tatjano Bobnar, nagovoril jih bo minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar (zbor za predstavnike medijev ob 11.45 pred zapornico na vhodu v akademijo); Policijska akademija v Tacnu, Rocenska 56, **LJUBLJANA**

12.00 novinarska konferenca in prižig oglarske kope pred odprtjem Festivala lesa, ki bo med 10. in 15. 10.; Koča pri Črnem Vrhu nad vasjo Koblarji, **KOČEVJE**

14.00 prireditve ob 130-letnici zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji, pozdravna nagovora bosta imela predsednik **DZ** Dejan Židan in minister za zdravje Aleš Šabeder, sodeloval bo tudi generalni direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije Marjan Sušelj; **ZZZS**, Jakopičeva dvorana, Miklošičeva cesta 24, **LJUBLJANA (STA)**

14.00 simbolna zasaditev drevesa ob začetku gradnje Interpretacijskega centra, udeležil se je bo tudi minister za kulturo Zoran Poznič; gradbišče ob Govekarjevi cesti 6, **IG**

17.30 slovesnost pred odhodom 40. slovenskega kontingenta Slovenske vojske v mednarodno operacijo Kfor na Kosovu (zbor za predstavnike medijev bo najkasneje ob 17.20); Vojašnica generala Maistra, Ramoševa 2, **MARIBOR**

KULTURA

10.00 v okviru Meseca oblikovanja odprtje arhitekturne konference Big arhitektura; ob 19. uri podelitev nagrad **BigSEE** Interior Design Awards - Grand Prix in odprtje razstave; Mesto oblikovanja, Dunajska cesta 123, **LJUBLJANA**

11.00 novinarska konferenca pred četrtkovim odprtjem trienala sodobne umetnosti **U3**; Moderna galerija, avditorij, Cankarjeva cesta 15, **LJUBLJANA (STA/AVDIO)**

11.00 predstavitev knjig Številka 66229 (Jože Celin) in Skrivne vatikanske fotografije (Caroline Pigozzi, Giovanni Maria Vian); knjigarna Celjske Mohorjeve, Nazorjeva ulica 1, **LJUBLJANA**

13.00 odprtje razstave Joeja Valenčiča z naslovom Slovenci v **ZDA** in danes, nagovor bo imel minister za kulturo Zoran Poznič; park pred Arhivom **RS**, Zvezdarska 1, **LJUBLJANA (STA/AVDIO)**

19.00 koncert ob začetku Leta sosedskega dialoga med Slovenijo in Avstrijo, nastopil bo Wolfgang Seligo jazz trio skupaj z vokalistko Nino Strnad in saksofonistom Jako Kopačem, slavnostni govornik bo zunanji minister Miro Cerar, udeležila se ga bo tudi državna sekretarka na ministrstvu za kulturo Petra Culetto (koncert bo ob isti uri tudi na Dunaju); Festivalna dvorana, Vilharjeva cesta 11, **LJUBLJANA**

19.00 odprtje razstave Odlično mesto ljubljansko in njegov prvi škof Sigismund Lamberg 1420-1488; Narodna galerija, Prešernova 24, **LJUBLJANA**

19.00 odprtje razstave restavriranega Thonetovega pohištva z naslovom Oživljene krivine, ki ga je obnovil Jurij Rihar; Cankarjev dom, prvo preddverje, Prešernova 10, **LJUBLJANA**

19.00 pogovor z avtorjem knjige Popolna omama - droge v tretjem rajhu Normanom Ohlerjem; Cankarjev dom, Štihova dvorana, Prešernova 10, **LJUBLJANA**

19.00 odprtje razstave Paole Korošec in Annmarie Prah z naslovom Ugriz v čas; Galerija **DLUL**, Breg 22, **LJUBLJANA**

telefon (sprejemanje servisa): 01/ 24 10 152

telefaks: 01/ 43 42 970

e-mail: desk@sta.si

mnenje/pripombe o servisu **STA**: e-mail: pripomba@sta.si

DEŽURNI:

notranjepolitično uredništvo:

dopolodne Alenka Potočnik, popoldne Bojan Šuštar

tel. št.: 01/ 24 10 130, e-mail: notranja@sta.si

gospodarsko uredništvo:

dopolodne Jure Bernard, popoldne Janja Zalar

tel. št.: 01/ 24 10 140, e-mail: gospodarstvo@sta.si

zunanjepolitično uredništvo:

dopolodne Sara Kovač, popoldne Maja Cerkovnik

tel. št.: 01/ 24 10 110, e-mail: zunanja@sta.si

kulturno uredništvo: Ksenija Brišar

tel. št.: 01/ 24 10 148, e-mail: kultura@sta.si

večerni dežurni urednik (od 17. do 23. ure): Mihael Šuštaršič

spremljate nas lahko tudi na:

Facebook: <https://www.facebook.com/STA.Novice>

Twitter: https://twitter.com/STA_novice

Napoved - Slovenija, 9. 10. (sreda)

Napoved dogodkov v Sloveniji in mednarodne dejavnosti Slovenije v sredo, 9. oktobra.

POLITIKA

LJUBLJANA - Predsednik vlade Marjan Šarec bo gostil belgijskega predsednika vlade in novoizvoljenega predsednika Evropskega sveta Charlesa Michela, s katerim bosta med drugim govorila o prihodnjem večletnem finančnem okviru **EU**, brexitu, izvajanju strateške agende **EU** ter razmerah na Zahodnem Balkanu (zbor za fototermin ob 11.25 na Gregorčičevi ulici 20, ob 13.35 izjava za medije v predsedniški palači). **(STA/FOTO)**

LJUBLJANA - Na povabilo zunanjega ministra Mira Cerarja bo na uradnem obisku nizozemski minister za zunanje zadeve Stef Blok. Srečal se bo tudi s predsednikom republike Borutom Pahorjem in premierjem Marjanom Šarcem. (program v nadaljevanju)

9.00 seja odbora **DZ** za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, na kateri bodo med drugim obravnavali predloge proračunov **RS** za leti 2020 in 2021; **DZ**, velika dvorana na Tomšičevi, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA (STA)**

9.00 seja mandatno-voliine komisije **DZ**, na kateri bodo obravnavali novelo zakona o poslancih; **DZ**, veliki salon, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

9.00 seja sveta vlade za Slovence v zamejstvu, med drugim namenjena izmenjavi informacij o mladih zamejskih Slovencih v skupnem slovenskem kulturnem prostoru, ki se je bosta udeležila tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik ter zunanji minister Miro Cerar (ob 8.45 fototermin v avli pred dvorano, ob 9. uri je predviden fototermin ob začetku seje, v nadaljevanju bo seja zaprta za javnost); vlada, velika sejna dvorana, Gregorčičeva 27, **LJUBLJANA**

11.00 seja komisije **DS** za kulturo, znanost, šolstvo in šport, na kateri bodo med drugim obravnavali predlog zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe **RS** v kulturi ter poročilo o izvajanju akcijskih načrtov za jezikovno izobraževanje in za jezikovno opremljenost, sprejetih na podlagi resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018, za leto 2018; **DZ**, soba 212, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

11.30 novinarska konferenca poslanca Levica Primoža Siterja o vložiti zahteve za nujno sejo odbora **DZ** za delo glede nepravilnih in neupravičeno visokih cen oskrbe v zasebnih domovih za starejše občane s koncesijo in drugih nepravilnosti pri zaračunavanju domske oskrbe in dodatnih storitev socialne oskrbe; **DZ**, prostori poslanske skupine Levica, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

13.00 seja komisije **DS** za državno ureditev, na kateri bodo obravnavali letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2018, letno poročilo Sodnega sveta **RS** za leto 2018 ter predlog pobude za dopolnitev zahteve za oceno ustavnosti 48. člena zakona o osnovni šoli in 11. člena zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja; **DZ**, soba 209, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

14.00 redna seja odbora **DZ** za izobraževanje, znanost, šport in mladino, na kateri bodo obravnavali predlog spremembe zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ter poročilo o uresničevanju resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020 za obdobje 2015-2017; **DZ**, velika dvorana na Tomšičevi, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA**

deset minut po koncu sledi nujna seja, na kateri bodo obravnavali predloge proračunov **RS** za leti 2020 in 2021; **DZ**, velika dvorana na Tomšičevi, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA (STA)**

14.00 seja odbora **DZ** za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo, na kateri bodo obravnavali novelo zakona o matičnem registru in predlog zakona o **DZ** ter predloge proračunov **RS** za leti 2020 in 2021; **DZ**, veliki salon, Šubičeva 4, **LJUBLJANA (STA)**

14.00 seja komisije **DS** za gospodarstvo, obrt, turizem in finance, na kateri bodo med drugim obravnavali predlog zakona o izvrševanju proračunov **RS** za leti 2020 in 2021 ter predlog zakona o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela v javnem sektorju za leti 2020 in 2021 ter izredni uskladitvi pokojnin; **DZ**, soba 212, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

15.00 izredna seja mandatno-imunitetne komisije **DS**, na kateri bodo obravnavali novelo zakona o državnem svetu; **DZ**, soba 314, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

16.00 predsednik **DZ** Dejan Židan bo sprejel apostolskega nuncija Svetega sedeža v **RS** nadškofa Jean-Marie Speicha (zaprto za javnost, možnost fototermina na začetku); **DZ**, salon 112, Šubičeva 4, **LJUBLJANA**

18.30 (predvidoma) izjava za medije predsednika stranke **SD** Dejana Židana po seji predsedstva **SD**, na kateri bodo med drugim razpravljali o pripravah stranke na programsko-statutarni kongres, ki bo 9. 11. v Velenju, projektih stranke in drugih aktualnih zadevah; Cankarjev dom, pred konferenčno dvorano **M3+4**, Prešernova 10, **LJUBLJANA**

21.00 zaprta skupna seja odbora **DZ** za zadeve **EU** in odbora **DZ** za zunanjo politiko, na kateri bodo obravnavali gradivo s stopnjo tajnosti zaupno; **DZ**, sejna soba na Tomšičevi - klet, vhod s Šubičeve 4, **LJUBLJANA**

CELJE/MOZIRJE/KRANJ - Stranka Levica bo v Celju (od 10. do 12. ure ter od 15. do 17. ure v križišču Stanetove in Prešernove ulice), Mozirju (od 8. do 13. ure na Šmihelski cesti 2) ter v Kranju (od 10. do 17. ure na Maistrovem trgu) na stojnicah zbirala podpise za ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja.

PROGRAM OBISKA MINISTRA ZA ZUNANJE ZADEVE NIZOZEMSKÉ STEFA BLOKA

10.10 srečanje s predsednikom vlade Marjanom Šarcem (fototermin, zbor za predstavnike medijev ob 9.50 na Gregorčičevi ulici 20); predsedniška palača, Erjavčeva 17, **LJUBLJANA**

10.30 srečanje s predsednikom republike Borutom Pahorjem (fototermin na začetku); predsedniška palača, dvorana Jože Pučnik, Erjavčeva 17, **LJUBLJANA**

12.20 srečanje z zunanjim ministrom Mirom Cerarjem (fototermin); ministrstvo za zunanje zadeve, Prešernova cesta 25, **LJUBLJANA**

13.05 izjava za medije zunanjih ministrov Slovenije in Nizozemske; ministrstvo za zunanje zadeve, Prešernova cesta 25, **LJUBLJANA (STA)**

GOSPODARSTVO

LUXEMBOURG - Zasedanje evroskupine, ki se ga bo udeležil finančni minister Andrej Bertoncelj. Glavna tema bo evrski proračun.

ŽENEVA - Na sedežu Evropske organizacije za jedrske raziskave - **CERN** bo potekal Dan slovenske industrije, ki ga organizirajo ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Spirit in **GZS**. Delegacijo bodo spremljali predstavniki 25 slovenskih podjetij, med drugim s področij **gradbeništva**, nizkih gradenj in tehničnih storitev, elektrotehnike in magnetov. (še 10.)

9.00 uradno odprtje zasedanja slovenskega podeželskega parlamenta, na katerem bo okrog 250 udeležencev iz Slovenije in drugih evropskih držav razpravljalo o izzivih kmetijstva in podeželja, nagovore bodo imeli predsednik **DZ** Dejan Židan, kmetijska ministrica Aleksandra Pivec, predstavnica Evropske komisije Silvia Michelini in sopredsednik Evropskega podeželskega parlamenta Goran Šoster; Kulturno-poslovni center Majšperk, **MAJŠPERK (STA/AVDIO)**

9.00 odprtje vodilnega srečanja inovativnih soustvarjalcev energetskih rešitev - Inovacija energetike '19; ob 15. uri razglasitev zmagovalcev za najboljšo inovacijo 2019, ob 15.55 strateška okrogla miza z naslovom Inovacije, izzivi digitalizacije in vizija za prihodnost, na kateri bodo sodelovali Aleksander Mervar (Eles), Martin Novšak (Gen energija), Andrej Ribič (Elektro Ljubljana) in Jožek Gruškovnjak (Inlumino Consulting); Kongresni center Brdo, dvorana Splendens, Predoslje 39, **BRDO PRI KRANJU**

10.00 novinarska konferenca Banke Slovenije, na kateri bosta namestnik guvernerja Banke Slovenije Primož Dolenc in direktor oddelka za finančno stabilnost in makrobonitetno politiko Tomaž Košak predstavila zaostritev ukrepov Banke Slovenije na področju potrošniških in stanovanjskih kreditov; Banka Slovenije, avla, Slovenska 35, **LJUBLJANA (STA/AVDIO)**

12.00 uvodna konferenca projekta za izvedbo gradbenih ukrepov za zmanjšanje tveganja pred poplavami v porečju reke Mure skozi rekonstrukcijo nasipa Sveti Martin na Muri na hrvaški strani in nasipa ob naselju Benica na slovenski strani (Frisco 2.2.), ki ga bosta izvajala Direkcija **RS** za vode in hrvaški partner Hrvatske vode; predvidoma ob 15. uri možne izjave za medije; **NK** Hotiza, Strnčka ulica 2, **HOTIZA (STA/AVDIO)**

13.00 novinarska konferenca s predstavitvijo Foruma odličnosti in mojstrstva, ki bo 14. 10., na kateri bosta med drugim sodelovala župan Brežic Ivan Molan in direktorica Posavskega muzeja Brežice Alenka Černelič Krošelj; Posavski muzej Brežice, poročna dvorana v 1. nadstropju, Cesta prvih borcev 1, **BREŽICE**

PODVELKA - Ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec si bo ogledala gozdove v Dravski dolini, ki so poškodovani zaradi podlubnikov.

BRUSELJ - Državna sekretarka na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Eva Štravs Podlogar bo sodelovala na okrogli mizi z naslovom Pokrajina, dobro počutje in kulinarične kulture.

MANILA - Državni sekretar na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Aleš Cantarutti bo z gospodarsko delegacijo obiskal Filipine, z namenom spoznavanja in ustvarjanja bilateralnih gospodarskih vezi. V sklopu obiska bo potekal tudi Slovensko-filipinski poslovni forum z **B2B** srečanji. (do 14.)

LJUBLJANA - Na okrožnem sodišču nadaljevanje sojenja v zadevi Hypo - Antonu Romihu, Božidarju Španu, Andreju Potočniku in Andreju Oblaku (ob 8.15).

LJUBLJANA - Svetovni dan pošte.

DRUŽBA

9.00 festival uporabe invazivnih tujerodnih rastlin; Stritarjeva ulica, **LJUBLJANA**

9.00 tradicionalni Unesco **ASP** tek mladih, na katerem pričakujejo preko 2.200 udeležencev iz vse Slovenije; okolica Gimnazije Ptuj, **PTUJ**

9.30 seja ustavnega sodišča, na kateri bodo med drugim obravnavali pobudo vrhovnega državnega tožilstva za oceno ustavnosti, ki se nanaša na ustanovitev preiskovalne komisije v zadevi Kangler in na zakon o parlamentarni preiskavi, ki to dopušča, ter pobudo za oceno ustavnosti zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja; ustavno sodišče, salon, Beethovnova ulica 10, **LJUBLJANA**

11.00 novinarska konferenca predsednika **SLS** Marjana Podobnika, na kateri bo predstavil podrobnosti četrtkovega protestnega shoda na Prešernovem trgu v Ljubljani; **SLS**, Beethovnova ulica 4, **LJUBLJANA**

11.00 novinarska konferenca predsednika stranke Dobra država Bojana Dobovška, na kateri bo predstavil stališča stranke do napovedanih četrtkovih javnih protestov ter paket nujnih ukrepov na področju razvojne in socialne politike v naslednjih dveh letih; Dobra država, sejna soba v 1. nadstropju, Tomšičeva ulica 1, **LJUBLJANA**

11.30 odprtje prenovljenih prostorov Upravne enote Lenart, slavnostni govornik bo minister za javno upravo Rudi Medved, udeležence bosta pozdravila tudi načelnik Upravne enote Lenart Jožef Kraner in župan Občine Lenart Janez Kramberger; po dogodku bosta Medved in Kraner na voljo za izjavo medijem (pred upravno enoto); avla Jožeta Hudalesa, Trg osvoboditve 7, **LENART**

12.00 zaprisega kandidatov za policista ob zaključku izobraževanja pred generalno direktorico policije Tatjano Bobnar, nagovoril jih bo minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar (zbor za predstavnike medijev ob 11.45 pred zapornico na vhodu v akademijo); Policijska akademija v Tacnu, Rocenska 56, **LJUBLJANA**

12.00 novinarska konferenca in prižig oglarske kope pred odprtjem Festivala lesa, ki bo med 10. in 15. 10.; Koča pri Črnem Vrhu nad vasjo Koblarji, **KOČEVJE**

14.00 prireditev ob 130-letnici zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji, pozdravna nagovora bosta imela predsednik **DZ** Dejan Židan in minister za zdravje Aleš Šabeder, sodeloval bo tudi generalni direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije Marjan Sušelj; **ZZZS**, Jakopičeva dvorana, Miklošičeva cesta 24, **LJUBLJANA (STA)**

14.00 simbolna zasaditev drevesa ob začetku gradnje Interpretacijskega centra, udeležil se je bo tudi minister za kulturo Zoran Poznič; gradbišče ob Govekarjevi cesti 6, **IG**

16.00 seja sveta **UKC** Ljubljana, na kateri bodo med drugim obravnavali polletno poročilo, poročilo sanacije za obdobje od januarja do septembra in posebne programe (izjava v času seje ni predvidena, v kolikor bodo mediji želeli bodo izjave lahko dobili okoli 18. ure); **UKC** Ljubljana, modri salon v 1. nadstropju, Zaloška cesta 7, **LJUBLJANA**

17.30 slovesnost pred odhodom 40. slovenskega kontingenta Slovenske vojske v mednarodno operacijo Kfor na Kosovu (zbor za predstavnike medijev bo najkasneje ob 17.20); Vojašnica generala Maistra, Ramoševa 2, **MARIBOR**

KULTURA

10.00 v okviru Meseca oblikovanja odprtje arhitekturne konference Big arhitektura; ob 19. uri podelitev nagrad **BigSEE** Interior Design Awards - Grand Prix in odprtje razstave; Mesto oblikovanja, Dunajska cesta 123, **LJUBLJANA**

11.00 novinarska konferenca pred četrtkovim odprtjem trienala sodobne umetnosti **U3**; Moderna galerija, avditorij, Cankarjeva cesta 15, **LJUBLJANA (STA/AVDIO)**

11.00 predstavitev knjig Številka 66229 (Jože Celin) in Skrivne vaticanske fotografije (Caroline Pigozzi, Giovanni Maria Vian); knjigarna Celjske Mohorjeve, Nazorjeva ulica 1, **LJUBLJANA**

13.00 odprtje razstave Joeja Valenčiča z naslovom Slovenci v **ZDA** in danes, nagovor bo imel minister za kulturo Zoran Poznič; park pred Arhivom **RS**, Zvezdarska 1, **LJUBLJANA (STA/AVDIO)**

19.00 koncert ob začetku Leta sosedskega dialoga med Slovenijo in Avstrijo, nastopil bo Wolfgang Seligo jazz trio skupaj z vokalistko Nino Strnad in saksofonistom Jako Kopačem, pozdravna nagovora bosta imela veleposlanica Avstrije v Sloveniji Sigrid Berka in zunanji minister Miro Cerar, udeležila se ga bo tudi državna sekretarka na ministrstvu za kulturo Petra Culetto (koncert bo ob isti uri tudi na Dunaju); Festivalna dvorana, Vilharjeva cesta 11, **LJUBLJANA**

19.00 odprtje razstave Odlično mesto ljubljansko in njegov prvi škof Sigismund Lamberg 1420-1488; Narodna galerija, Prešernova 24, **LJUBLJANA**

19.00 odprtje razstave restavriranega Thonetovega pohištva z naslovom Oživiljene krivine, ki ga je obnovil Jurij Rihar; Cankarjev dom, prvo preddverje, Prešernova 10, **LJUBLJANA**

19.00 pogovor z avtorjem knjige Popolna omama - droge v tretjem rajhu Normanom Ohlerjem; Cankarjev dom, Štihova dvorana, Prešernova 10, **LJUBLJANA**

19.00 odprtje razstave Paole Korošec in Annmarie Prah z naslovom Ugriz v čas; Galerija **DLUL**, Breg 22, **LJUBLJANA**

telefon (sprejemanje servisa): 01/ 24 10 152

telefaks: 01/ 43 42 970

e-mail: desk@sta.si

mnenje/pripombe o servisu **STA**: e-mail: pripomba@sta.si

DEŽURNI:

notranjepolitično uredništvo:

dopoldne Alenka Potočnik, popoldne Bojan Šuštar

tel. št.: 01/ 24 10 130, e-mail: notranja@sta.si

gospodarsko uredništvo:

dopoldne Jure Bernard, popoldne Janja Zalar

tel. št.: 01/ 24 10 140, e-mail: gospodarstvo@sta.si

zunanjepolično uredništvo:

dopoldne Sara Kovač, popoldne Maja Cerkovnik

tel. št.: 01/ 24 10 110, e-mail: zunanja@sta.si

kulturno uredništvo: Ksenija Brišar

tel. št.: 01/ 24 10 148, e-mail: kultura@sta.si

večerni dežurni urednik (od 17. do 23. ure): Mihael Šuštaršič

spremljate nas lahko tudi na:

Facebook: <https://www.facebook.com/STA.Novice>

Twitter: https://twitter.com/STA_novice

23:30

08.10.2019

Komisija se še ne more opredeliti v zadevi Glinščica

Državna revizijska komisija je v revizijskem postopku pri naročilu za gradnjo objektov za prečkanje doline Glinščice (v okviru projekta Drugi tir) ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za **gradbeništvo** naročila izdelavo strokovnega mnenja. Pri razpisu za Glinščico je bila sporna referenca oziroma višina zidu, ki naj ne bi presegla osmih metrov, kot so trdili v podjetju z najnižjo ceno. Na razpis 2TDK za izbor izvajalca objektov za prečkanje doline Glinščice pri gradnji drugega železniškega tira Koper–Divača so sicer prispele tri ponudbe. Najcenejši je bil konzorcij podjetij Markomark Nival, Nival Invest in Ekorel (nekaj manj kot osem milijonov evrov). Ponudbi sta oddala še Kolektor CGP skupaj z družbama Riko in Pomgrad (13,5 milijona evrov) in podjetje Godina (14,3 milijona evrov). **sta**

Olivier Usher, vodja raziskav v podjetju Nesta: Brezpilotniki lahko izboljšajo javne storitve v mestih

Olivier Usher je vodja raziskav v podjetju Nesta, britanski fundaciji za inovacije. Vodi raziskovanje in določanje tem za nagrade za tehnološke izzive programa Nesta. Bil je tudi del raziskovalnih svetovalnih projektov za vlade v Evropi, Severni Ameriki in na Bližnjem vzhodu. Med pobudami podjetja Nesta najdemo projekt Fly High, ki je v petih britanskih mestih preučil možnost uporabe brezpilotnikov za javne storitve, kot je zdravstveni transport in posredovanje pri prometnih nesrečah. Usher pravi, da so brezpilotniki sicer še vedno nova tehnologija, vendar je njihova obljuba jasna. Zagotavljajo lahko kritične storitve od odziva v sili do prevoza blaga.

Aljaž Potočnik

9. oktober 2019 9. oktober 2019 5:15

Kakšne koristi bi si od uporabe brezpilotnikov lahko obetala mesta?

V sklopu našega raziskovalnega projekta smo sodelovali s petimi mesti v Veliki Britaniji. Gre za mesta različnih velikosti, iz različnih predelov države in z različno gospodarsko močjo. Predvsem so se zanimala za možnost dostave javnih storitev. Prosila so nas, naj se osredotočimo na uporabo brezpilotnikov za namene gasilcev, urgentnega odzivanja, reševalcev in policije v

primeru prometnih nesreč. Zanimala jih je tudi možnost uporabe pri transportu urgentnih zdravstvenih predmetov na kratkih razdaljah med bolnišnicami in tudi možnost zdravstvenega transporta na daljše razdalje. Poleg tega pa še za namene **gradbeništva**. Predvsem za velike infrastrukturne projekte, kot sta gradnja železnic in cest.

Kakšen prispevek vsem tem področjem prinašajo brezpilotniki? Ali ne bi bilo veliko narejeno že z običajnimi helikopterji?

Uporaba brezpilotnikov bo na splošno kar precej cenejša, ob tem pa bo tudi manj hrupa. Nastalo bo tudi manj emisij, saj so brezpilotniki praviloma električni. Ker na krovu nimajo pilota, se izognemo tudi nevarnosti za posadko. V nekaterih primerih jih lahko uporabimo v situacijah, ko helikopterji ne pridejo v poštev. Je pa res, da so helikopterji pogosto uporabljeni v primerih, ki smo jih preučili.

Lahko predstavite konkretnejše primere, ko lahko ukrepa brezpilotnik, helikopter pa ne more?

Obstajajo omejitve glede tega, kam helikopterji smejo leteti. To je deloma posledica omejitev na podlagi njihovega hrupa in omejitev zaradi varnostnih razlogov. To velja predvsem za helikopterje z enim motorjem. Obstajajo tudi omejitve glede zmogljivosti samih helikopterjev. Lebdenje helikopterja s posadko na nizki višini oziroma z nizko hitrostjo je kar nevarno. Poleg tega so helikopterji veliki. Brezpilotniki so majhni in se zato lahko stvarjem bolj približajo. Lahko pridejo tudi v zaprte prostore. Poleg tega lahko vzletajo z manjših območij in ne potrebujejo infrastrukture, ki jo običajno povezujemo s helikopterji. Za nameček pa so pri uporabi helikopterjev tudi ogromne finančne ovire. Letenje s helikopterjem je izredno drago.

Ko govorite o uporabi brezpilotnikov, verjetno govorite o napravah, ki jih še naprej upravljajo ljudje. Kako pa je z avtonomnimi? Je ta tehnologija že blizu?

Izhodiščno bi šlo za brezpilotnike, s katerimi bi daljinsko operirali ljudje v zadostni bližini, da bi napravo ves čas videli z lastnimi očmi. Naslednji korak, ki se trenutno razvija in preizkuša, še naprej vključuje človeški nadzor, a iz oddaljene kontrolne sobe. Temu pravimo nadzor zunaj vidnega polja (angleško *beyond visual line of sight* ali BVLOS, op. a.). Šele nato bi se začelo govoriti o avtonomnih poletih. Verjetno bo do uresničitve minilo še več kot le nekaj let in bi bilo potrebno še zelo veliko varnostnega testiranja.

Spomnim se, da so nekatera zasebna podjetja že pred leti napovedovala brezpilotno dostavo paketov. Koliko časa nas še loči od tega?

V sklopu naše raziskave se temu nismo izrazito posvetili, smo pa na začetku projekta malce preverili tudi to področje. Tedaj se nam je zdelo, da na poti do tega stoji nekaj ovir. Primanjkuje infrastruktura za pristajališča. Z brezpilotnikom ni varno kar pristati na cestah ali pločnikih, zato bi na zgradbah, kamor bi letele pošiljke, verjetno morali imeti pristajališča. Poleg tega je dostavljanje paketov posel z velikimi količinami in nizkimi maržami, zato bo potrebnega še veliko

dela, preden bo dostavljanje z brezpilotniki učinkovito s stroškovnega vidika. Nato je tu še vprašanje javnega mnenja. To je trenutno kar naklonjeno uporabi brezpilotnikov za javne storitve, bolj zadržano pa do komercialnih storitev, kot je dostavljanje paketov. Se pa to lahko spremeni, ko se ljudje navadijo na brezpilotnike.

Za nameček so trenutno v večini držav omejitve glede avtonomnega letenja brezpilotnikov in tudi upravljanja brezpilotnikov zunaj vidnega polja. Dostavni brezpilotniki bi verjetno preleteli razdalje več kilometrov, zato bi potrebovali to zmožnost.

Katere so največje tehnične ovire pri uporabi brezpilotnikov v urbanem okolju?

Za splošno urbano uporabo brezpilotnikov se tehnične ovire vrtijo predvsem okoli BVLOS-poletov, avtonomnega leta in v nekaterih primerih tudi okoli natančnega letenja oziroma izogibanja nevarnostim. Recimo v primeru brezpilotnikov, ki bi morali leteti zelo blizu zgradb. Izziv pri BVLOS-poletih je kombinacija komunikacijskih tehnologij in infrastrukture, kot so komunikacijski stolpi in sistemi za nadzor zračnega prometa brezpilotnikov. Poleg tega pa moramo imeti tudi zanesljivo tehnologijo in programsko opremo.

Ali tehnologija za te reči že obstaja ali jo je šele treba razviti?

Ne obstaja še v celoti, se pa več organizacij ukvarja s sistemi za upravljanje zračnega prometa. Kar pa zadeva komunikacijo, so nam številni strokovnjaki povedali, da kot ključ do uspeha vidijo razvoj tehnologije omrežij 5G.

So vlade in lokalne oblasti odprte za zamisli o letenju brezpilotnikov v urbanem okolju?

Po naših izkušnjah na splošno so, gre pa za tehnologije, ki šele vznikajo, zato želijo ugotoviti, kaj prinašajo s seboj. V petih britanskih mestih, s katerimi smo sodelovali, so bili kar navdušeni nad priložnostmi, ki jih brezpilotniki ponujajo za izboljšanje javnih storitev v mestih. Zunaj Velike Britanije obstaja nekaj pobud, ki ob podpori vlad preučujejo nekaj od teh priložnosti. Dobri primeri tega so pilotni program za integracijo brezpilotnikov v zračni promet, ki ga izvaja Ameriška zvezna uprava za letalski promet, evropski projekt U-Space in singapurski projekt One-North drone estate.

Kako pa je s pravnimi ovirami?

Z zgoraj omenjenimi tehničnimi izzivi je povezano vprašanje regulacije. V večini držav je vse, kar ni zgolj enostavno upravljanje brezpilotnika stran od zgradb in ljudi, prepovedano, če operaterji brezpilotnikov ne pridobijo dovoljenja nadzornih organov. Da bi prišli na točko, ko bi lahko rutinsko izvajali polete v mestih, torej ni treba rešiti zgolj tehničnih težav, temveč tudi dokazati regulatorjem, da je tehnologija varna.

Obstajajo že kakšne zamisli, kako bi upravljali promet brezpilotnikov v urbanem okolju?

S tem, kako bi moralo upravljanje zračnega prometa, vključno z brezpilotniki, delovati v prihodnosti, se ukvarja evropski projekt SESAR. Tega vprašanja so se lotili tudi pri Nasi s programom upravljanja prometa UAS. V sklopu naše raziskave smo tudi mi preučili različne iniciative na tem področju in zbrali mnenja strokovnjakov ter mest, kjer smo delali.

Velik del uganke je količina prometa. Brezpilotniki so trenutno verjetno privlačni tudi zato, ker se mestna središča utapljajo v avtomobilskih zastojih. Če bi se uporaba brezpilotnikov dovolj razširila, bi se znalo podobno zgoditi tudi z nebom. Zato se postavlja vprašanje, kaj s tem zares pridobimo in ali ne bomo zgolj žrtvovali pogleda na jasno nebo.

To bi se lahko zgodilo, a menim, da nas do tega loči še mnogo let. Množična uporaba BVLOS-brezpilotnikov v urbanih središčih ni stvar kratkoročne prihodnosti. Je pa vsekakor pravilno, da se ta vprašanja postavljajo že zdaj in da se načrtuje, kakšno prihodnost hočemo. Mogoče je, da se kot družba odločimo, da so koristi brezpilotnikov vredne te cene. Enako verjetno je, da niso in da želimo omejiti brezpilotnike na manjše število ter uporabo v bolj družbeno pomembne namene ali pa omejimo območja, kjer lahko delujejo brezpilotniki.

Dobro je, če imamo te razprave zgodaj. Eden od predlogov v našem poročilu je, naj prvi pilotni projekti preizkušanja uporabe brezpilotnikov v mestih potekajo z vključevanjem javnosti. Naj se ob boku projektov opravljajo tudi ankete in raziskave, da bi bolje razumeli, kakšno je mnenje javnosti.

Tovornjaki pod težo lesa uničujejo lokalne ceste

GABRIJEL TOPLAK • 1 ura

NAZADNJE POSODOBLJENO: 9 ur

Sečnja lesa in spravilo lesa v gozdovih sta v tem letnem času nadvse priljubljeni opravili, zato je na več mestih ob gozdovih tudi moč videti večje kupe hlodovine, ki čakajo na odvoz. In tega v večini primerov opravijo po lokalnih cestah, ki »trpijo« pod težo številnih težkih vozil.

Med gozdarji velja pravilo, da je najboljši čas za sečnjo dreves pozna jesen in prva polovica zime. V tem času les vsebuje namreč manj vode in ob sušenju manj poka, v primerjavi s preostankom leta pa se nekoliko povečajo tudi potrebe po lesu, zato so cene na trgu višje.

Slednje se pozna tudi v Mariboru in predvsem v okoliških občinah, kjer je več gozdov, in se je zato v zadnjem povečal promet prevoza lesa. Prav to pa pri marsikateremu domačinu povzroča nemalo razburjenja, saj prevoz lesa opravljajo velikokrat po lokalnih cestah, medtem ko so transportna vozila lahko tudi težja od dovoljenih obremenitev na občinskih cestah. Na nekaj občin in državno družbo za gozdove smo naslovili novinarska vprašanja in poskušali izvedeti, v kakšnem stanju so lokalne ceste na območjih, kjer spravljajo les, ali preverjajo težo oziroma obremenitev tovornjakov z naloženim lesom, na kakšen način in podobno.

V vsaki občini številne posebnosti

Dr. **Robert Robek**, vodja sektorja gozdarstvo na **Slovenskih državnih gozdovih** (SiDG) je povedal, da družba SIDG izvaja oziroma vodi izvedbo del pri sečnji, spravilu in prevozi lesa na dobrih 235.000 hektarjev državnih gozdov, ki se nahajajo v 184 občinah.

Dr. Robert Robek: »Državni gozdovi so vir le slabe tretjine lesa, ki se prevaža po cestah – ostalo je iz zasebnih gozdov, ki prav nič ne prispevajo k sanaciji nastali škod.«

»To delo opravlja s terensko mrežo strokovnih kadrov, ki dnevno usklajujejo potrebe po odvozi z omejitvami osnih obremenitev na lokalnih cestah v upravljanju/lasti občin. Pri tem je v vsaki posamezni občini potrebno poznati in upoštevati številne posebnosti. Večje kontingente odvozov, ki presegajo postavljene meje osnih obremenitev, rešujejo z vlogo pristojnim komunalnim službam za začasna dovoljenja za čezmerne obremenitve. Škode po preobremenitvah občinskih cest z odvozom lesa iz državnih gozdov družba SIDG delno pokriva (na podlagi 35. člena zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti RS) z letnimi namenski sredstvi za sanacijo lokalne cestne infrastrukture. Problem pri tem je, da so državni gozdovi vir le slabe tretjine lesa, ki se prevaža po cestah – ostalo je iz zasebnih gozdov, ki prav nič ne prispevajo k sanaciji nastali škod,« je pojasnil Robek.

Občine so upravičene do odškodnine

Kot posebnost je omenil, da so že v kar nekaj občinah izvedli tudi gradnje nadomestnih odsekov gozdnih cest, s katerimi so razbremenili občinske ceste. »Prav tako oddelek za gozdno **gradbeništvo** SIDG, razpolaga z mobilnim geomehanskim laboratorijem, v sklopu katerega je v letu 2020 predvidena nabava mobilnih kamionskih tehtnic, s katerimi bodo preverjali kamione, ki vozijo les iz državnih gozdov,« je poudaril sogovornik.

Dr. Robert Robek: »V 184 občinah so prejeli skupno 3,63 milijona evrov, največ v občini Kočevje (1.131.347 evrov), najmanj v občini Pesnica (12 evrov).«

Nadaljeval je, da so občine upravičene do odškodnine za obremenjevanje oz. poškodovanje njihovih cest, in sicer na dva načina: »Občine prejmejo že prej omenjena namenska sredstva, ki so sorazmerna opravljeni gozdni proizvodnji v državnih gozdovih v tej občini in jih izplača ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano iz namensko zbranih sredstev družbe SIDG. Ta sredstva so izplačana vsako leto, konec maja za preteklo leto. V letu 2019 so bila izplačana za leto 2018. Takrat smo v družbi SIDG izdelali in prepeljali dobrih 1,52 milijona m³ gozdnih lesnih sortimentov, za kar so v 184 občinah prejeli skupno 3,63 milijona evrov, največ v občini Kočevje (1.131.347 evrov), najmanj v občini Pesnica (12 evrov). Za izjemno ugotovljene in dokazane škode ima družba SIDG tudi postopke izplačila odškodnin, škodne primer pa rešujemo individualno.« Robek je zaključil, da se v družbi SIDG vsekakor zavedajo, da so prevozi lesa, zlasti v času spomladanskih odjug, lahko vir poškodb lokalnih cest, zato si bodo tudi v bodoče prizadevali za dobro sodelovanje z lokalnimi skupnostmi.

Prihodki od glob na občinski cestah so prihodki občine

Iz službe za odnose z javnostmi na **Mestni občini Maribor (MOM)** so sporočili, da lahko preverjanje teže izvaja samo pooblaščen certificirani izvajalec, po naročilu upravljalca cest in Policije. Slednja in/ali redarstvo pa sodeluje pri postopku ter v primeru ugotovljenih kršitev izvede prekrškovni del postopka po veljavni zakonodaji.

MOM: »Cestni pregledniki pregledujejo ceste dnevno in sproti opozarjajo na morebitne poškodbe na cestišču. V kolikor odkrijejo manjše poškodbe, jih sanirajo sproti, v kolikor pa so ugotovljene poškodbe večje, pa o tem obvestijo vodjo pregledniške službe, ki ustrezno ukrepajo.«

»Naročnik tehtanja in plačnik storitve je običajno občina ali družba, ki lasti in upravlja cesto (DARS, DRSI). Prihodki od glob so na občinskih cestah prihodki občine, na regionalnih in AC pa prihodki za proračun RS,« razložijo v občinski službi za odnose z javnostmi in dodajo, da se občine redko odločajo za tehtanje, opozarjajo pa na škodo, ki jo povzročajo izvajalci težkih prevozov na lokalnih cestah.

Na izpostavljenih mestih opozorilne table o najvišji dovoljeni teži

Ceste na območju MOM koncesionar **Nigrad** vzdržuje v skladu z letnim planom rednega vzdrževanja javnih prometnih površin. »Nigradovi cestni pregledniki pregledujejo ceste dnevno in sproti opozarjajo na morebitne poškodbe na cestišču. V kolikor odkrijejo manjše poškodbe, jih sanirajo sproti, v kolikor pa so ugotovljene poškodbe večje, pa o tem obvestijo vodjo pregledniške službe, ki ustrezno ukrepajo,« še pojasnjujejo in zaključujejo, da teže ne preverjajo, ampak na izpostavljenih mestih postavijo opozorilne table o najvišji dovoljeni teži.

Ceste z dobro podlago in redno vzdrževane

Iz urada ruške županje **Urške Repolusk** razložijo, da so občinske in gozdne ceste, po katerih poteka prevoz hlodovine, pretežno makadamske z dobro izvedeno podlago ter redno vzdrževane. »Nevarnost poškodb na teh cestah obstaja v glavnem v zimskem in spomladanskem času, ko je podlaga zaradi taljenja snega še razmočena. Stanje razmočenosti in s tem potencialne nevarnosti za poškodbe spremljamo vsakodnevno in glede na ugotovitve v realnem času prepovedujemo oziroma dovoljujemo prevoz z vozili z osno obremenitvijo več kot 6 ton,« še razložijo.

Urad ruške županje: »Glede na ugotovitve v realnem času prepovedujemo oziroma dovoljujemo prevoz z vozili z osno obremenitvijo več kot 6 ton.«

Zakonska prepoved voženj

Veliko pa v ruški občini stavijo na pobudo zakona o Pohorju, ki je bil precej v ospredju v času državnoborskih in lokalnih volitev za nagovarjanje volivcev, ki mejijo na Pohorje. Poudarjajo, da bi moral biti omenjeni zakon usmerjen predvsem v strateški razvoj kvalitete življenja, športa, kulture, gospodarstva in ponovne oživitve Pohorja. »Zakon bi moral strogo prepovedati vožnjo za vozila, katerih motorji presegajo določeno stopnjo hrupa tudi izven kategoriziranih občinskih in državnih cest. Vozila uničujejo vegetacijo, onesnažujejo zrak in povzročajo velik hrup ter nedvomno povzročajo večje negativne učinke na živalske in rastlinske vrste, kot poseganje s spremembami namenske rabe,« še razložijo.

Slabe prakse: kako v **gradbeništvu** danes privijajo podizvajalce

Čas branja: 3 min

1

08.10.2019 10:38 Dopolnjeno: 08.10.2019 11:33

Od lažnih izvršb do z gradbeniki povezanih faktoringov za minus 10 odstotkov

SIMONA TOPLAK

Foto: Shutterstock

Več iz teme:

[gradbeništvo >](#)[javna naročila >](#)[izvršba >](#)[terjatve >](#)[SCT >](#)[Vegrad >](#)[Primorje >](#)[Finančna uprava RS >](#)

Nobenega od sogovornikov izmed podizvajalcev večjih gradbenih podjetij nismo prepričali, da bi se izpostavil z imenom in priimkom ter konkretno opisal primer neplačila. To je logična pozicija. Ne le, da z razkritjem ne bi več dobili posla pri konkretnem gradbincu, ne bi ga dobili več pri nobenem gradbincu.

Preberite tudi

- **Kako kaj plačilna (ne)disciplina pri gradbincih, ko se jim cedita med in mleko?**

Povejmo, da opisujemo prakse, ki se v **gradbeništvu** očitno pojavljajo na splošno. Ne povezujejo jih s konkretnimi gradbinci. Opisujemo le, kaj podizvajalci pravijo, da je tudi danes, ko ni ne krize ne recesije, ko se veliki gradbinci hvalijo s širitvami, novimi posli in projekti, nekateri celo z dobičkom – težava. Če so danes težave s plačili, kaj bo, ko zares pride upočasnitev?

Gradbincev nismo spraševali, ali res to delajo. Bilo bi nesmiselno. Zakaj zaupamo navedbam podizvajalcev? Ker jih ni malo, ker niso povezani in ker govorijo o istih praksah.

Praksa, poštena ali nepoštena, seveda ne nastane same od sebe. Prakso delajo ljudje. In to na obeh straneh, na strani naročnika in strani izvajalca. Tu je nekaj primerov slabih praks.

1. Anomalije javnih naročil ostajajo: pomemben del gradbenih projektov se izvaja z državnim in javnim denarjem. Ljudje v javni upravi, srednji menedžment v državnih organih in družbah, se niso zamenjali. Tudi prakse, kako se deli državni denar, prakse pri razpisih, niso toliko drugačne, da bi izkoreninili anekse, preplačila, neoptimalne projekte.

2. S stečajem SCT ali Vegrada niso potonili operativci: slabe prakse ne izumrejo, če so ljudje, ki so jih nekdanje izvajali, še vedno na novih operativnih položajih pri gradbincih. Res je, da so gradbinci, kot so SCT, Vegrad ali **Primorje**, propadli. Vendar pa so ljudje, ki so delali tam, zdaj zaposleni, odgovorni in finančno vpeti pri drugih gradbenih podjetjih in pri drugih projektih. Slabe poslovne prakse v **gradbeništvu** se žal niso končale s stečaji nekdanjih velikih gradbincev.

3. Domnevno slaba izvedba in nižanje cene: tipično je, da poskušajo naročniki zbiti ceno z uveljavljanjem napak, slabe izvedbe in podobno. Da računajo, da se bodo manjši in finančno šibkejši podizvajalci za vsako ceno izognili sodnim postopkom, stroškom, ceni odvetnikov, izvedencev, svetovalcev. Da manjši enostavno ne bodo zdržali dolgega boja in čakanja na denar.

4. Vlaganje izmišljenih izvršb: gre za dodatno orodje, da bi privolili v nižja plačila od dogovorjenih. Ugovori, nasprotni izvršbe, postopki, to krade čas in denar, biti večji proti manjšemu je prednost, tako v organizaciji, sistemu kot pri finančnih.

5. Če hočete plačano, pojdite na »naš« faktoring z minus 10 %: faktoring ali odkup terjatev ni nič neobičajnega. Opravili ste posel, dogovorili ste se za plačilni rok. Na denar iz takšnega ali drugačnega razloga ne morete ali nočete čakati. Svojo še nezapadlo terjatev nesete na faktoring, torej v hišo za odkup terjatev, poiščete najugodnejšega in denar imate danes v žepu. Sicer nekoliko manj, ker za to storitev seveda plačate odstotke. Vse lepo in prav pri prodaji nezapadle terjateve: vaša odločitev, brez prisile.

Čisto drugačna pa je naslednja situacija: vaša terjatev je že zapadla, klicarite naročnika, kdaj bo vendar plačano, ker morate plačati svoje zaposlene, pa vam ta pove, da vam ne bo plačal, da bo zamujal še kar nekaj časa. In vam ponudi »rešitev«: če hočete plačilo takoj, izvolite na njihov »hišni« faktoring, ker z drugimi sploh ne delajo, in boste dobili plačilo danes, samo vzeli vam bodo deset odstotkov.

To pa je že tako, kot bi vam stali »s pištolo za vratom«, je zloraba instrumenta in je lahko ob množični uporabi sistemski problem. Prvič, nima kaj faktoring delati z roko v roki z neplačnikom in dolžnikom ter spodbujati ter biti orodje pri plačilni

nedisciplini. Drugič, če so veliki gradbeniki tako močni, da so si »razdelili« faktorinški trg in imajo svoje faktoringe ter torej k drugim ne morete odnesti in tam prodati svoje terjatve, potem je to dvojna past. Ustvarja nedisciplino in zlorabo trga. Gradbeni podizvajalci so prisiljeni v desetodstotne diskonte. »Hišni«, izbrani in pogojeni faktoring pa bi lahko pomenil tudi, da si faktoring in veliki gradbinec na račun malih podizvajalcev »delita« zaslužek. Lastniške povezave med gradbinci in izbranimi faktoringi bi bile preveč očitne. Morda pa bi inventivnost sodelovanja med velikimi gradbinci in faktorinškimi hišami lahko šla prek kakšnih posojilnih pogodb in podobnega. Poglejmo hipotetičen primer: gradbinec ali še bolje z gradbincem povezana ali le prijateljska druga družba posodi faktoringu denar, gradbinec faktoringu pošilja stranke, faktoring strankam vzame deset odstotkov in iz tega poplačuje posojilo. Čez pleča podizvajalcev v **gradbeništvu** se pretaka denar. Odkrivanje inventivnosti, kaj vse bi bilo mogoče financirati iz neplačil malim podizvajalcem in ali se to res dogaja, pa sodi v sfero **Fursa**.

Kako kaj plačilna (ne)disciplina pri gradbincih, ko se jim cedita med in mleko?

Čas branja: 9 min

1

08.10.2019 10:28 Dopolnjeno: 08.10.2019 15:15

Kolektor CPG plačuje najhitreje, Kolektor Koling, ki je njegov lastnik, pa z največjo zamudo, kažejo podatki o plačilnih indeksih GVIN. Iz Kolektorja sporočajo: Z zamudami nismo seznanjeni.

SIMONA TOPLAK

Foto: Shutterstock

Več iz teme:

[gradbeništvo >](#)[plačila >](#)[GVIN >](#)[Kolektor >](#)[Cestno podjetje Nova... >](#)[Gradnja in vzdrževanje... >](#)[Riko >](#)[Strabag >](#)[GH Holding >](#)

Pogledali smo, kako deset let po krizi, ko se v **gradbeništvu** skoraj cedita med in mleko, plačujejo slovenski gradbinci. Plačujejo na valuto ali s plačili zamujajo. In če s plačili v obdobju debelih krav zamujajo, kaj bo šele, ko pride ohladitev. Zakaj je to pomembno? Ker nočemo ponovitve poslovnih smrti in stečajev podizvajalcev zaradi inventivnosti neplačevanja pri gradbenih velikanih.

Preberite tudi

- **Slabe prakse: kako v **gradbeništvu** danes privijajo podizvajalce**

Gradbeništvo je bilo pred finančno krizo, posebej pa med njo, največji generator plačilne nediscipline. **Gradbeništvo** je hkrati tako pomembna panoga, da ko se to prehladi, se ohladijo trgovina, logistika, druge tehnične dejavnosti, predelovalna industrija. Od večjih gradbenikov je odvisnih kup manjših in malih podizvajalcev. **Gradbeništvo** ima tudi veliko služb. V **gradbeništvu** je bilo nekoč zaposlenih skoraj 90 tisoč ljudi, še zdaj pa jih je slabih 70 tisoč. No, ne ravno zaposlenih, gre za »osebe, ki delajo«. In dobivajo plačilo. Od tega so odvisni njihove družine, njihovi sorodniki, njihova varnost.

Uspešno leto za gradbince

Raziskava državnega statističnega urada za celotni gradbeni sektor pokaže, da je bila dobičkonosnost **gradbeništva** v prvem četrtletju 2019 opazno boljša kot v prejšnjih

četrletjih. Prihodki iz poslovanja so za šest odstotkov presejali poslovne odhodke, s čimer so imela gradbena podjetja za seboj najuspešnejše četrletje v zadnjih treh letih.

A še vedno ni tako kot pred krizo

Gradbeništvo je ena tistih panog, ki tudi danes še ni dosegla predkriznih časov in nekdanjih prihodkov od prodaje. Ti so bili konec leta 2018 še vedno skoraj za tretjino manjši kot leta 2008.

Gradbena podjetja so leta 2018 ustvarila slabih šest milijard evrov prihodkov od prodaje, največji delež v prihodkih so pomenila specializirana gradbena dela, in sicer skoraj 50 odstotkov, 30 odstotkov je pomenila gradnja stavb, dobrih 20 odstotkov pa gradnja inženirskih objektov.

Lani je **gradbeništvo** ustvarilo skoraj sedem odstotkov dodane vrednosti (smo nekje pri 1,7 milijarde evrov). Leta 2008 je **gradbeništvo** ustvarilo kar 11 odstotkov vse slovenske dodane vrednosti, **kažejo podatki Sursa**.

Gradbeništvo pa je tam, kjer je bilo pred krizo, vsaj po številu podjetij. Gradbenih podjetij je v Sloveniji tako dobrih 19 tisoč. Prevladujejo mala in mikro podjetja, ki pa se povezujejo v skupine. Število na novo nastalih gradbenih podjetij je v času krize upadalo, povečanje je bilo zaznati spet leta 2017. Leta 2008 je, recimo, nastalo več kot tri tisoč novih gradbenih podjetij, leta 2017 pa 1.500.

V **gradbeništvu** so zabetonirane moške kvote

V **gradbeništvu** je leta 2018 delalo 70 odstotkov ljudi s slovenskim državljanstvom. Večina jih ima končano srednjo splošno ali srednjo strokovno šolo. Uravnoveženosti

spolov pa v **gradbeništvu** ni in je tudi ne bo. V **gradbeništvu** nihče ne govori o ženskih kvotah, 90 odstotkov je moških.

Glede na to, kako se je zmanjšalo število zaposlenih, se je logično povečala produktivnost. Ta je boljša kot pred krizo.

In kakšne so plače? Nižje od povprečnih slovenskih bruto plač, in sicer v povprečju kar za 23 odstotkov. Najbolje so plačani delavci v **gradbeništvu** v pomurski regiji – 1.429 evrov bruto, najslabše pa v Podravju, in sicer 1.219 evrov bruto.

Zaupanje v prihodnost gre dol

Surs opozarja na dva kazalca v **gradbeništvu**, ki ne napovedujeta svetle prihodnosti. In sicer že tri leta upada število izdanih gradbenih dovoljenj. V prvi polovici leta 2019 je bilo izdanih za deset odstotkov manj gradbenih dovoljenj kot v prvi polovici leta 2018. Nekoliko optimističen je podatek, da pri stanovanjskih stavbah število gradbenih dovoljenj narašča, a nestanovanjska gradnja vleče gradbeni voz navzdol.

Slabo je tudi z zaupanjem. Kazalec zaupanja – ta je sestavljen iz kazalnika skupnih naročil in kazalnika pričakovanega zaposlovanja v **gradbeništvu** – upada. Leta 2019 je bil v prvem polletju ta kazalnik namreč vse mesece nižji kot lani. Tudi pričakovanja gradbenih podjetij kažejo znamenja ohlajanja – vrh je bil na začetku leta 2018, odtelej pa pričakovanja po večini kazalcev drsijo navzdol.

Tudi gradbeniki jamrajo, da se spopadajo s pomanjkanjem ljudi, veliko konkurenco in visokimi stroški dela. Glede na to, da pomanjkanja ljudi ni, če so dobro plačani – gradbeniki pa slabo plačujejo in jamrajo o visokih stroških dela –, je omejitveni dejavnik, da ne dobijo delavcev za poslovanje, bržkone nerešljiv.

Posel brez plačila – ni posel

Najslabše je, če želijo podjetja v katerikoli panogi reševati svoj posel tako, da ne plačujejo za dobro opravljeno delo, da se gladko izmislijo, da storitev ni bila dobro opravljena, da poskušajo naknadno zbijati cene, da gredo raje na sodišče kot v plačilo.

Preberite tudi

- **TOP gradbena podjetja: Še leto dni velikih rasti, a optimizem plahni**
- **TOP gradbena podjetja: Gradbinci s skokom prihodkov, dobiček pa je »zabetoniran«**

Zato smo pogledali, kdo najbolj zavlačuje s plačili, koliko je takšnih gradbenikov, kdo pa plačuje pred valuto in kako sploh plačuje panoga. Po eni strani, smo se oprli na pričevanja nekaterih podizvajalcev. Po drugi strani pa smo za primerjavo vzeli podatke o plačilnih indeksih iz **GVIN**. To se pravi baze, ki spremlja bonitete podjetij, poslovanje in tudi plačilne indekse.

Višji je indeks, boljše podjetje plačuje. Indeks 80 pomeni, da podjetje plača točno na valuto, vse, kar je višje, pomeni, da podjetje plača pred valuto. Vse, kar je nižje od vrednosti 80, pa pomeni, da podjetja s plačili zamujajo. Zamujajo manj ali pa bolj.

Plačilni indeks, ki ga izračunava GVIN, je eden od javnih in primerljivih podatkov o tem, koliko so podjetja disciplinirana. Je tudi podatek, ki se ga spleta pogledati, preden greste s kom na novo v posel. Seveda pa ta podatek ni popoln. Ker utegnejo padati pripombe, pojasnimo: vir podatkov za izračun plačilnega indeksa so podatki poslovnih partnerjev GVIN, ki jim vsak mesec posredujejo informacijo o poravnanih računih. Razpolagajo z več kot 50 milijoni računov. Za izračun indeksa se uporablja tehtani način, kar pomeni, da imajo večji zneski večjo težo. Plačilni indeks podjetja torej praviloma ne zajema vseh računov, ampak zajema zgolj tiste, ki so dostopni na zgoraj opisani način. Besedni opis

ocene ne pomeni, da podjetje zamuja pri plačilu vsakega računa toliko dni, ampak da je glede na uteženo plačilno zgodovino pri poslovanju z njimi pričakovati takšno zamudo.

Panoga plačuje še kar brez zamud, obstajajo pa gnila jajca

Podatki za panogo kažejo, da gradbeniki kar dobro plačujejo in da ne zamujajo v nedogled s plačili. Vseeno ne pričakujte, da boste dobili denar na valuto. Dejavnost zamuja od enega do največ sedem dni.

Seveda obstaja kar nekaj svetlih izjem, ki plačujejo pred valuto. In obstaja nekaj podjetij, ki s plačili dlje odlašajo. V tabeli so podatki o plačilnih indeksih za izbranih deset gradbenih podjetij. Indeksi temeljijo na poravnanih obveznostih od 31. julija 2018 do 31. julija 2019. Pregled je bil narejen na začetku oktobra.

Kdo plačuje hitro?

Po podatkih GVIN pred valuto plačuje kar polovica izbranih gradbincev. To so družbe **Kolektor CPG, GVO, Riko, Strabag** in **GH Holding**.

Od enega do sedmih dni s plačilom zamujajo v **CGP** iz Novega mesta in v **KPL**.

Kdo plačuje počasi?

Preberite tudi

- **Zahtevni časi za Kolektor Stojana Petriča**

Najpočasnejši so v Kolektorju **Kolingu**, v **Gorenjski gradbeni družbi** in v **Pomgradu**.

Ti podatki se ujemajo tudi z informacijami o plačilih, ki smo jih dobili od nekaterih podizvajalcev, ki ne želijo biti razkriti. Ti poudarjajo, da je na trgu že nekaj časa težava posebej s Kolektorjem Kolingom.

Vse, ki plačujejo po valuti, smo prosili, da rezultate in plačilni indeks komentirajo in morda dodajo pojasnilo, zakaj se to dogaja in kje so težave.

Iz GGD sporočajo: »Naše podjetje svoje obveznosti do dobaviteljev izpolnjuje skladno s pogodbenimi določili in dogovori, sklenjenimi z dobavitelji. V nekaterih primerih pa naši kupci določajo načine plačil za naše dobavitelje in podizvajalce (direktna plačila) oziroma so ti povezani s plačili s strani naših kupcev.«

Pomgrad pa zapiše: »Žal se plačilna nedisciplina s strani naših zasebnih in javnih naročnikov delno prenaša tudi na naše partnerje. Večji del teh zaostankov uspemo sicer sproti reševati z lastnimi viri, delno pa jo vseeno občutijo naši pogodbeniki. Bi si pa tudi v našem podjetju želeli delovati na trgu z večjo plačilno disciplino, saj bi nam to olajšalo in hkrati tudi pocenilo poslovanje.«

Paradoks Kolektor: podjetje, ki gradi drugi tir za državo, ne zamuja, lastnik tega podjetja pač

Najboljši plačilni indeks med izbranimi primerjanimi podjetji ima Kolektor CPG, in sicer 90. To torej pomeni, da plačujejo pred valuto.

Kolektor CPG je tisto podjetje, ki med drugim dela pripravljalna dela za drugi tir, ki torej dela za državo. Za državo pa pomeni za vlado, tokrat za vlado **Marjana Šarca**. Kolektor CPG je bil kratek čas že na bojni nogi z vlado zaradi aneksa na projektu drugi tir.

Pogodba za pripravljalna dela je bila s konzorcijem Kolektor CPG in **Euroasfalt** v vrednosti 14,5 milijona evrov plus DDV podpisana decembra 2017. Imela je pogoj, da začne veljati šele, ko začne veljati zakon o drugem tiru. Na to pa smo čakali leto dni, kar je Kolektorju zvišalo stroške. Zato so zahtevali še dva dodatna milijona. A

ministrica **Alenka Bratušek** je hotela aneks z mize – ali pa bi izgubili posel. Kolektor je aneks umaknil in obdržal posel.

Lastnik Kolektorja CPG je družba **Kolektor Koling**. Kolektor Koling pa med našimi izbranimi gradbinci po indeksu GVIN najpočasneje plačuje. Kolektor Koling ima namreč najnižji plačilni indeks, in sicer 51. To pomeni, da podjetje plačuje od 16 do 30 dni po valuti.

Tudi Kolektor Koling med drugim gradi za državo, torej za javni denar. Za državo torej gradi podjetje, ki zamuja s plačili in potencialno sistemsko generira plačilno nedisciplino. Kolektor Koling vodi konzorcij gradbincev pri projektu izvlečnega tira, ljubkovalno se ta imenuje prvi kilometer drugega tira. Tu je bil z državo uspešno podpisan aneks. Namesto slabih šest je cena dobrih sedem milijonov evrov.

Pojasnila Kolektorja: Z zamudami nismo seznanjeni

Na Kolektor smo vprašali, zakaj takšna razlika med plačilno prakso na obeh podjetjih in zakaj zamude na Kolektorju Kologu. Na Kolektorju se pri odgovorih pomembno posvečajo metodologiji GVIN, ki smo jo že pojasnili. Tako da ostajamo pri delu Kolektorja.

»Razlika med plačilno prakso lahko nastane iz več razlogov, dobavitelji na Kolektorju Kologu in Kolektorju CPG niso vedno enaki kot tudi ne investitorji. Z zamudami nismo seznanjeni. Verjetno prihaja do različnega tolmačenja pri dejanski valuti posameznega dobavitelja. (...) Kot navedeno, z zamudami plačil nismo seznanjeni. Obenem pa imamo, kljub veliki rasti in akvizicijam, skladno z S.BON **AJPES** – bonitetna ocena po pravilih Basel II – vsa omenjena leta nadpovprečno zmožnost za poravnavanje obveznosti: SB6 ali boljše.«

Kolektor smo vprašali tudi, ali je plačevanje pred valuto na Kolektorju CGP povezano s pogoji poslovanja z državo in javnim denarjem. Odgovor: »Plačevanje pred valuto ni povezano s pogoji poslovanja z državo, ampak s specifičnimi pogoji dobaviteljev.«

Na vprašanje, ali na Kolektorju Kologu morda podizvajalcem ponujajo kakšne drugačne načine poplačila, da bi lahko ti rešili svoje likvidnostne težave zaradi neplačil, pa odgovarjajo: »Podizvajalcem in dobaviteljem izvajamo plačila na način, kot je predvideno s pogodbami ali naročili.«

Koliko neporavnanih obveznosti imajo v letu 2019 gradbinci?

AJPES že leta objavlja statistiko plačilnega prometa, tako je mogoče dobiti tudi aktualne in historične podatke za neporavnane obveznosti v Sloveniji. Podatki obstajajo tudi po panogah.

Zadnji podatki so za avgust 2019. Število vseh pravnih oseb z neporavnanimi obveznostmi je 3.544, število zadev v blokadah pa dobrih 54 tisoč. Tako število podjetij kot število zadev se od januarja do avgusta letos vsak mesec znižujeta. Povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti je bil avgusta 242,7 milijona evrov. Najvišji dnevni znesek neporavnanih obveznosti smo imeli letos julija, in sicer 244,6 milijona evrov. Po panogah je največ podjetij oziroma pravnih oseb, ki imajo neporavnane obveznosti, iz trgovine ter vzdrževanja in popravila motornih vozil, in sicer 706. Že na drugem mestu so gradbinci, in sicer je podjetij, ki niso plačala, 587. Če pogledamo število zadev v blokadah, je **gradbeništvo** na prvem mestu, vseh zadev je namreč več kot deset tisoč. Po povprečnem dnevnem znesku so gradbeniki spet na drugem mestu s skoraj 51 tisoč evri. Pred njimi je že prej omenjena trgovina z zneskom 68.533 evrov, tretja panoga pa ima pomembno manjši znesek, in sicer 20 tisoč evrov v predelovalnih dejavnostih.

Razmere avgusta 2009 so bile takšne. Vseh pravnih oseb, ki so imele neporavnane obveznosti, je bilo v Sloveniji 4.119. Povprečni dnevni znesek neporavnanih obveznosti pa je bil 176,5 milijona evrov, torej manj, kot je danes. Še enkrat, število gradbenih podjetij je danes takšno, kot je bilo pred krizo, govorimo o dobrih 19 tisoč podjetjih. No, avgusta 2009 so gradbeniki vodili med podjetji, ki niso plačevala, in sicer je bilo takšnih gradbenih podjetij 940. Danes jih je torej pomembno manj. Je pa bil povprečni dnevni znesek leta 2009 manjši, kot je danes, in sicer nekaj pod 43 tisoč evrov.

Gradbeništvo torej ni bilo in ni vzor plačilne discipline. Kaj se bo zgodilo in kolikšna so sistemska tveganja, če se razmere za **gradbeništvo** zaostrijo? Ter kdo jih bo reševal, lastniki ali država?

Kako kaj plačilna (ne)disciplina pri gradbincih, ko se cedita med in mleko?

Kolektor CPG plačuje najhitreje, Kolektor Koling, ki je njegov lastnik, pa z največjo zamudo, kažejo podatki o plačilnih indeksih GVIN, iz Kolektorja sporočajo: z zamudami nisino seznanjeni

SIMONA TOPLAK
simona.toplak@finance.si

Pogledali smo, kako deset let po krizi, ko se v gradbeništvu skoraj cedita med in mleko, plačuje slovenski gradbinci. Plačujejo na valuto ali s plačili zamujajo. In če s plačili v obdobju debelih krav zamujajo, kaj bo šele, ko pride ohladitev. Zakaj je to pomembno? Ker nočemo ponovitve poslovnih smrti in stečajev podizvajalcev zaradi inventivnosti neplačevanja pri gradbenih velikanih.

Gradbeništvu je bilo pred finančno krizo, posebej pa med njo, največji generator plačilne nediscipline. Gradbeništvu je hkrati tako pomembna panoga, da ko se to prehladi, se ohladijo trgovina, logistika, druge tehnične dejavnosti, predelovalna industrija. Od večjih gradbenikov je odvisnih kup manjših in malih podizvajalcev. Gradbeništvu ima tudi veliko služb. V gradbeništvu je bilo nekoč zaposlenih skoraj 90 tisoč ljudi, še zdaj pa jih je slabih 70 tisoč. No, ne ravno zaposlenih, gre za »osebe, ki delajo«. In dobivajo plačilo. Od tega so odvisni njihove družine, njihovi sorodniki, njihova varnost.

Uspešno leto za gradbince

Raziskava državnega statističnega urada za celotni gradbeni sektor kaže, da je bila dobičkonosnost gradbeništvu v prvem četrtletju 2019 opazno boljša kot v prejšnjih četrtletjih. Prihodki iz poslovanja so za šest odstotkov presejali poslovne odhodke, s čimer so imela gradbena podjetja za seboj najuspešnejše četrtletje v zadnjih treh letih.

A še vedno ni tako kot pred krizo

Gradbeništvu je ena tistih panog, ki tudi danes še ni dosegla predkriznih časov in nekdanjih prihodkov od prodaje. Ti so bili konec leta 2018 še vedno skoraj za tretjino manjši kot leta 2008.

Gradbena podjetja so leta 2018 ustvarila slabih šest milijard evrov prihodkov od prodaje, največji delež v prihodkih so pomenila specializirana gradbena dela, in sicer skoraj

50 odstotkov, 30 odstotkov je pomenila gradnja stavb, dobrih 20 odstotkov pa gradnja inženjerskih objektov.

Lani je gradbeništvu ustvarilo skoraj sedem odstotkov dodane vrednosti (smo nekje pri 1,7 milijarde evrov). Leta 2008 je gradbeništvu ustvarilo kar 11 odstotkov vse slovenske dodane vrednosti, kažejo podatki Sursa.

Gradbeništvu pa je tam, kjer je bilo pred krizo, vsaj po številu podjetij. Gradbenih podjetij je v Sloveniji tako dobrih 19 tisoč. Prevladujejo mala in mikro podjetja, ki pa se povezujejo v skupine. Število na novo nastalih gradbenih podjetij je v času krize upadalo, povečanje je bilo zaznati spet leta 2017. Leta 2008 je, recimo, nastalo več kot tri tisoč novih gradbenih podjetij, leta 2017 pa 1.500.

V gradbeništvu so zabetonirane moške kvote

V gradbeništvu je leta 2018 delalo 70 odstotkov ljudi s slovenskim državljanstvom. Večina jih ima končano srednjo splošno ali srednjo strokovno šolo. Uravnoveženosti spolov pa v gradbeništvu ni in je tudi ne bo. V gradbeništvu nihče ne govori o ženskih kvotah, 90 odstotkov je moških.

Glede na to, kako se je zmanjšalo število zaposlenih, se je logično povečala produktivnost. Ta je boljša kot pred krizo.

In kakšne so plače? Nižje od povprečnih slovenskih bruto plač, in sicer v povprečju kar za 23 odstotkov. Najbolje so plačani delavci v gradbeništvu v pomurski regiji - 1.429 evrov bruto, najslabše pa v Podravju, in sicer 1.219 evrov bruto.

Zaupanje v prihodnost gre dol

Surs opozarja na dva kazalca v gradbeništvu, ki ne napovedujeta svetle prihodnosti. In sicer že tri leta upada število izdanih gradbenih dovoljenj. V prvi polovici leta 2019 je bilo izdanih za deset odstotkov manj gradbenih dovoljenj kot v prvi polovici leta 2018. Nekoliko optimističen je podatek, da pri stanovanjskih stavbah število gradbenih dovoljenj narašča, a nestanovanjska gradnja vleče gradbeni voz navzdol.

Slabo je tudi z zaupanjem. Kazalnik zaupanja - ta je sestavljen iz kazalnika skupnih naročil in kazalnika pričako-

vanega zaposlovanja v gradbeništvu - upada. Leta 2019 je bil v prvem polletju ta kazalnik namreč vse mesece nižji kot lani. Tudi pričakovanja gradbenih podjetij kažejo znamenja ohlajanja - vrh je bil na začetku leta 2018, odtlej pa pričakovanja po večini kazalcev drsijo navzdol.

Tudi gradbeniki tarnajo, da se spopadajo s pomanjkanjem ljudi, veliko konkurenco in visokimi stroški dela. Glede na to, da pomanjkanja ljudi ni, če so dobro plačani - gradbeniki pa slabo plačujejo in jamrajo o visokih stroških dela -, je omejitveni dejavnik, da ne dobijo delavcev za poslovanje, bržkone nerešljiv.

Posel brez plačila - ni posel

Najslabše je, če želijo podjetja v katerikoli panogi reševati svoj posel tako, da ne plačujejo za dobro opravljeno delo, da se gladko izmislijo, da storitev ni bila dobro opravljena, da poskušajo naknadno zbijati cene, da gredo raje na sodišče kot v plačilo.

Zato smo pogledali, kdo najbolj zavlačuje s plačili, koliko je takšnih gradbenikov, kdo pa plačuje pred valuto in kako sploh plačuje panoga. Po eni strani smo se oprli na pričevanja nekaterih podizvajalcev. Po drugi strani pa smo za primerjavo vzeli podatke o plačilnih indeksih iz GVIN. Torrej iz baze, ki spremlja bonitete podjetij, poslovanje in tudi plačilne indekse.

Višji je indeks, boljše podjetje plačuje. Indeks 80 pomeni, da podjetje plača točno na valuto, vse, kar je višje, pomeni, da podjetje plača pred valuto. Vse, kar je nižje od vrednosti 80, pa pomeni, da podjetja s plačili zamujajo. Zamujajo manj ali pa bolj.

Plačilni indeks, ki ga izračunava GVIN, je eden od javnih in primerljivih podatkov o tem, koliko so podjetja disciplinirana. Je tudi podatek, ki se ga spleta pogledati, preden greste s kom na novo v posel. Seveda pa ta podatek ni popoln. Ker utegnejo padati pripombe, pojasnimo: vir podatkov za izračun plačilnega indeksa so podatki poslovnih partnerjev GVIN, ki jim vsak mesec posredujejo informacijo o poravnanih računih. Razpolagajo z več kot 50 milijoni računov. Za izračun indeksa se uporablja tehtani

način, kar pomeni, da imajo večji zneski večjo težo. Plačilni indeks podjetja torej praviloma ne zajema vseh računov, ampak zajema zgolj tiste, ki so dostopni na zgoraj opisani način. Besedni opis ocene ne pomeni, da podjetje zamuja pri plačilu vsakega računa toliko dni, ampak da je glede na uteženo plačilno zgodovino pri poslovanju z njimi pričakovati takšno zamudo.

Panoga plačuje še kar brez zamud, obstajajo pa gnila jajca

Podatki za panogo kažejo, da gradbeniki kar dobro plačujejo in da ne zamujajo v nedogled s plačili. Vseeno ne pričakujte, da boste dobili denar na valuto. Dejavnost zamuja od enega do največ sedem dni.

Seveda obstaja kar nekaj svetlih izjem, ki plačujejo pred valuto. In obstaja nekaj podjetij, ki s plačili dlje odlašajo. V tabeli so podatki o plačilnih indeksih za izbranih deset gradbenih podjetij. Indeksi temeljijo na poravnanih obveznostih od 31. julija 2018 do 31. julija 2019. Pregled je bil narejen na začetku oktobra.

Kdo plačuje hitro?

Po podatkih GVIN pred valuto plačuje kar polovica izbranih gradbincev. To so družbe Kolektor CPG, GVO, Riko, Strabag in GH Holding.

Od enega do sedmih dni s plačilom zamujajo v CGP iz Novega mesta in v KPL.

Kdo plačuje počasi?

Najpočasnejši so v Kolektorju Kologu, v Gorenjski gradbeni družbi (GGD) in v Pomgradu.

Ti podatki se ujemajo tudi z informacijami o plačilih, ki smo jih dobili od nekaterih podizvajalcev, ki ne želijo biti razkriti. Ti poudarjajo, da je na trgu že nekaj časa težava posebej s Kolektorjem Kologom.

Vse, ki plačujejo po valuti, smo prosili, da rezultate in plačilni indeks komentirajo in morda dodajo pojasnilo, zakaj se to dogaja in kje so težave.

Iz GGD sporočajo: »Naše podjetje svoje obveznosti do dobaviteljev izpolnjuje skladno s pogodbenimi določili in dogovori, sklenjenimi z dobavitelji. V nekaterih primerih pa naši kupci določajo načine plačil za naše dobavitelje in podizvajalce (direktna plačila) oziroma so ti povezani s plačili s strani naših kupcev.«

Pomgrad pa zapiše: »Žal se plačila nedisciplinoma s strani naših zasebnih in javnih naročnikov delno prenaša tudi na naše partnerje. Večji del

teh zaostankov uspemo sicer sproti reševati z lastnimi viri, delno pa jo vseeno občutijo naši pogodbeniki. Bi si pa tudi v našem podjetju želeli delovati na trgu z večjo plačilno disciplino, saj bi nam to olajšalo in hkrati tudi pocenilo poslovanje.«

Paradoks Kolektor: podjetje, ki gradi drugi tir za državo, ne zamuja, lastnik tega podjetja pač

Najboljši plačilni indeks med izbranimi primerjanimi podjetji ima Kolektor CPG, in sicer 90. To torej pomeni, da plačujejo pred valuto.

Kolektor CPG je tisto podjetje, ki med drugim dela pripravljalna dela za drugi tir, ki torej dela za državo. Za državo pa pomeni za vlado, tokrat za vlado Marjana Šarca. Kolektor CPG je bil kratek čas že na bojni nogi z vlado zaradi aneksa na projektu drugi tir. Pogodba za pripravljalna dela je bila s konzorcijem Kolektor CPG in Euroasfalt v vrednosti 14,5 milijona evrov plus DDV podpisana decembra 2017. Imela je pogoj, da začne veljati šele, ko začne veljati zakon o drugem tiru. Na to pa smo čakali leto dni, kar je Kolektorju zvišalo stroške. Zato so zahtevali še dva dodatna milijona. A ministrica Alenka Bratušek je hotela aneks z mize - ali pa bi izgubili posel. Kolektor je aneks umaknil in obdržal posel.

Lastnik Kolektorja CPG je družba Kolektor Kolog. Kolektor Kolog pa med našimi izbranimi gradbinci po indeksu GVIN najpočasneje plačuje. Kolektor Kolog ima namreč najnižji plačilni indeks, in sicer 51. To pomeni, da podjetje plačuje od 16 do 30 dni po valuti.

Tudi Kolektor Kolog med drugim gradi za državo, torej za javni denar. Za državo torej gradi podjetje, ki zamuja s plačili in potencialno sistemsko generira plačilno nedisciplino. Kolektor Kolog vodi konzorcij gradbincev pri projektu izvlečnega tira, ljubkovalno se ta imenuje prvi kilometer drugega tira. Tu je bil z državo uspešno podpisan aneks. Namesto slabih šest je cena dobrih sedem milijonov evrov.

Pojasnila Kolektorja: Z zamudami nismo seznanjeni

Kolektor smo vprašali, zakaj takšna razlika med plačilno prakso na obeh podjetjih in zakaj zamude na Kolektorju Kologu. Na Kolektorju se pri odgovorih pomembno posvečajo metodologiji GVIN, ki smo jo že pojasnili. Tako da ostajamo pri delu Kolektorja.

»Razlika med plačilno prakso lahko nastane iz več razlogov, dobavitelji na Kolektorju Kologu in Kolektorju CPG niso vedno enaki kot tudi ne investitorji. Z zamudami nismo seznanjeni. Verjetno prihaja do različnega tolmačenja pri dejanski valutni posameznega dobavitelja. (...) Kot navedeno, z zamudami plačil nismo seznanjeni. Obenem pa imamo, kljub veliki rasti in akvizicijam, skladno s S.BONAJPES - bonitetna ocena po pravilih Basel II - vsa omenjena leta nadpovprečno zmoglost za poravnavanje obveznosti: SB6 ali boljše.«

Kolektor smo vprašali tudi, ali je plačevanje pred valuto na Kolektorju CGP povezano s pogoji poslovanja z državo in javnim denarjem. Odgovor: »Plačevanje pred valuto ni povezano s pogoji poslovanja z državo, ampak s specifičnimi pogoji dobaviteljev.«

Na vprašanje, ali na Kolektorju Kologu morda podizvajalcem ponujajo kakšne drugačne oblike poplačila, da bi lahko ti rešili svoje likvidnostne težave zaradi neplačil, pa odgovorjajo: »Podizvajalcem in dobaviteljem izvajamo plačila na način, kot je predvideno s pogodbami ali naročili.«

Koliko neporavnanih obveznosti imajo v letu 2019 gradbinci?

AJPES že leta objavlja statistiko plačilnega prometa, tako je mogoče dobiti tudi aktualne in historične podatke za neporavnane obveznosti v Sloveniji. Podatki obstajajo tudi po panogah.

Zadnji podatki so za avgust 2019. Število vseh pravnih oseb z neporavnanimi obveznostmi je 3.544, število zadev v blokadah pa dobrih 54 tisoč. Tako število podjetij kot število zadev se od januarja do avgusta letos vsak mesec znižujeta. Povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti je bil avgusta 242,7 milijona evrov. Najvišji dnevni znesek neporavnanih obveznosti smo imeli letos julija, in sicer 244,6 milijona evrov. Po panogah je največ podjetij oziroma pravnih oseb, ki imajo neporavnane obveznosti, iz trgovine ter vzdrževanja in popravila motornih vozil, in sicer 706. Že na drugem mestu so gradbinci, in sicer je podjetij, ki niso plačala, 587. Če pogledamo število zadev v blokadah, je gradbeništvo na prvem mestu, vseh zadev je namreč več kot deset tisoč. Po povprečnem dnevem znesku so gradbeniki spet na drugem mestu s skoraj 51 tisoč evri. Pred njimi je že prej omenjena trgovina z zneskom 68.533 evrov, tretja panoga pa ima

pomembno manjši znesek, in sicer 20 tisoč evrov v predelovalnih dejavnostih.

Razmere avgusta 2009 so bile takšne: Vseh pravnih oseb, ki so imele neporavnane obveznosti, je bilo v Sloveniji 4.119. Povprečni dnevni znesek neporavnanih obveznosti pa je bil 176,5 milijona evrov, torej manj,

kot je danes. Še enkrat, število gradbenih podjetij je danes takšno, kot je bilo pred krizo, govorimo o dobrih 19 tisoč podjetjih. No, avgusta 2009 so gradbeniki vodili med podjetji, ki niso plačevali, in sicer je bilo takšnih gradbenih podjetij 940. Danes jih je torej pomembno manj. Je pa bil povprečni dnevni znesek leta 2009 manj-

ši, kot je danes, in sicer nekaj pod 43 tisoč evrov.

Gradbeništvo torej ni bilo in ni vzor plačilne discipline. Kaj se bo zgodilo in kolikšna so sistemska tveganja, če se razmere za **gradbeništvo** zaostrijo? Ter kdo jih bo reševal, lastniki ali država?

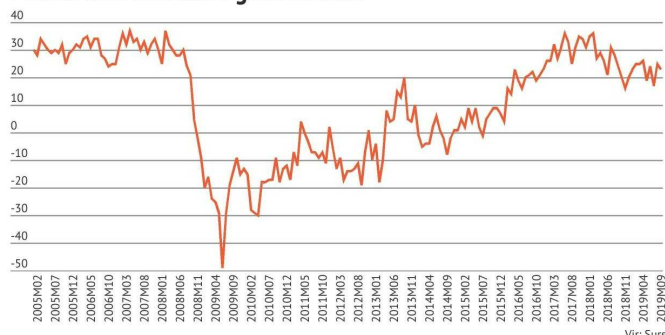
Plačilni indeksi izbranih gradbincev

Družba	Zadnji plačilni indeks	Kdaj plačajo
Kolektor CPG	90	pred valuto
GVO	86	pred valuto
Strabag	83	pred valuto
Riko	82	pred valuto
GH Holding	81	pred valuto
CGP Novo mesto	78	1-7 dni po valuti
KPL	78	1-7 dni po valuti
Pomgrad	61	16-30 dni po valuti
Gorenjska gradbena družba	58	16-30 dni po valuti
Kolektor Koling	51	16-30 dni po valuti

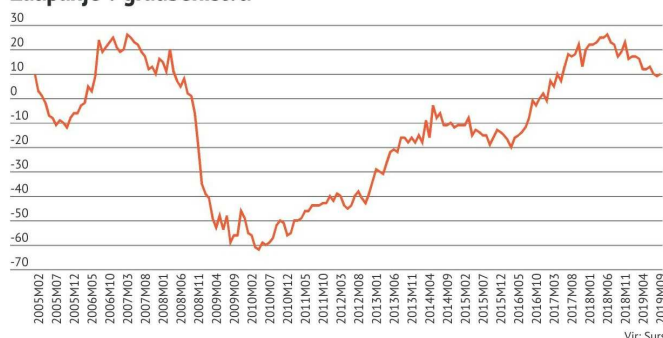
Vir: Bisnode GVIN

Pričakovana naročila v **gradbeništvo**

Zaupanje v **gradbeništvo**

Slabe prakse: Od lažnih izvršb do z gradbeniki povezanih faktoringov za minus 10 odstotkov

Nobenega od sogovornikov iz podizvajalcev večjih gradbenih podjetij nismo prepričali, da bi se izpostavil z imenom in primkom ter konkretno opisal primer neplačila. To je logična pozicija. Ne le, da z razkritjem ne bi več dobili posla pri konkretnem gradbincu, ne bi ga dobili več pri nobenem gradbincu.

Povejmo, da opisujemo prakse, ki se v **gradbeništvu** očitno pojavljajo na splošno. Ne povezujemo jih s konkretnimi gradbinci. Opisujemo le, kaj podizvajalci pravijo, da je tudi danes, ko ni ne krize ne recesije, ko se veliki gradbinci hvalijo s širitvami, novimi posli in projekti, nekateri celo z dobičkom - težava. Če so danes težave s plačili, kaj bo, ko zares pride upočasnitev?

Gradbincev nismo spraševali, ali res to delajo. Bilo bi nesmiselno. Zakaj zaupamo navedbam podizvajalcev? Ker jih ni malo, ker niso povezani in ker govorijo o istih praksah.

Praksa, poštena ali nepoštena, seveda ne nastane sama od sebe. Prakso delajo ljudje. In to na obeh straneh, na strani naročnika in strani izvajalca. Tu je nekaj primerov slabih praks.

1. Anomalije javnih naročil ostajajo: pomemben del gradbenih projektov se izvaja z državnim in javnim denarjem. Ljudje v javni upravi, srednji menedžment v državnih organih in družbah, se niso zamenjali. Tudi prakse, kako se deli državni denar, prakse pri razpisih, niso toliko drugačne, da bi izkoreninili anekse, preplačila, neoptimalne projekte.

2. S stečajem SCT ali Vegrada niso potonili operativci: slabe prakse ne izumrejo, če so ljudje, ki so jih nekdaj izvajali, še vedno na novih operativnih položajih pri gradbincih. Res je, da so gradbinci, kot so SCT, Vegrad ali Primorje, propadli. Vendar pa so ljudje, ki so delali tam, zdaj zaposleni, odgovorni in finančno vpeti pri drugih gradbenih podjetjih in pri drugih projektih. Slabe poslovne prakse v **gradbeništvu** se žal niso končale s stečajem nekdaj velikih gradbincev.

3. Domnevno slaba izvedba in nižanje cene: tipično je, da poskušajo naročniki zbiti ceno z uveljavljanjem napak, slabe izvedbe in podobno. Da računajo, da se bodo manjši in finančno šibkejši podizvajalci za vsako ceno izognili sodnim postopkom, stroškom, ceni odvetnikov, izvedencev, svetovalcev. Da manjši enostavno ne bodo zdržali dolgega boja in čakanja na denar.

4. Vlaganje izmišljenih izvršb: gre za dodatno orodje, da bi privolili v nižja plačila od dogovorjenih. Ugovori, nasprotne izvršbe, postopki, to krade čas in denar, biti večji proti manjšemu je prednost, tako v organizaciji, sistemu kot pri finančnih.

5. Če hočete plačano, pojdite na »naš« faktoring z minus 10 %: faktoring ali odkup terjatev ni nič neobičajnega. Opravili ste posel, dogovorili ste se za plačilni rok. Na denar iz takšnega ali drugačnega razloga ne morete ali nočete čakati. Svojo še nezapadlo terjatev nesete na faktoring, torej v hišo za odkup terjatev, poiščete najugodnejšega in denar imate danes v žepu. Sicer nekoliko manj, ker za to storitev seveda plačate odstotke. Vse lepo in prav pri prodaji nezapadle terjatve: vaša odločitev, brez prisile.

Čisto drugačna pa je naslednja situacija: vaša terjatev je že zapadla, kli-

carite naročnika, kdaj bo vendar plačano, ker morate plačati svoje zaposlene, pa vam ta pove, da vam ne bo plačal, da bo zamujal še kar nekaj časa. In vam ponudi »rešitev«: če hočete plačilo takoj, izvolite na njihov »hišni« faktoring, ker z drugimi sploh ne delajo, in boste dobili plačilo danes, samo vzeli vam bodo deset odstotkov.

To pa je že tako, kot bi vam stali »s pištolo za vratom«, je zloraba instrumenta in je lahko ob množični uporabi sistemski problem. Prvič, nima kaj faktoring delati z roko v roki z neplačnikom in dolžnikom ter spodbujati ter biti orodje pri plačilni nedisciplini. Drugič, če so veliki gradbeniki tako močni, da so si »razdelili« faktorinški trg in imajo svoje faktoringe ter torej k drugim ne morete odnesti in tam prodati svoje terjatve, potem je to dvojna past. Ustvarja nedisciplino in zlorabo trga. Gradbeni podizvajalci so prisiljeni v desetodstotne diskonte. »Hišni«, izbrani in pogojeni faktoring pa bi lahko pomenil tudi, da si faktoring in veliki gradbinec na račun malih podizvajalcev »delita« zaslužek. Lastniške povezave med gradbinci in izbranimi faktorinški bi bile preveč očitne. Morda pa bi inventivnost sodelovanja med velikimi gradbinci in faktorinškimi hišami lahko šla prek kakšnih posojilnih pogodb in podobnega. Poglejmo hipotetičen primer: gradbinec ali še bolje z gradbincem povezana ali le prijateljska druga družba posodi faktoringu denar, gradbinec faktoringu pošilja stranke, faktoring strankam vzame deset odstotkov in iz tega poplačuje posojilo. Čez pleča podizvajalcev v **gradbeništvu** se pretaka denar. Odkrivanje inventivnosti, kaj vse bi bilo mogoče financirati iz neplačil malim podizvajalcem in ali se to res dogaja, pa sodi v sfero Fursa.

S. T.

"Sosed dobil gradbeno dovoljenje za hišo, ki je na mojem!"

 zurnal24.si/slovenija/sosed-dobil-gradbeno-dovoljenje-za-hiso-ki-je-na-mojem-334989

October 8, 2019

1/2

"Več let sem se ukvarjal s pridobivanjem gradbenega dovoljenja, sosed pa ga je v pol leta dobil za črno gradnjo, ki stoji na mojem zemljišču," nam je sporočil besni bralec.

Gre sicer za zgodbo z dolgo brado. Sosesta sta okrog leta 1950 zgradila dvojček, skupna stena je bila pol na eni in pol na drugi parceli. Potem je sosed leta 1972 na črno (gradbena inšpekcija je odločbo izdala leta 2015) zgradil še eno nadstropje in prizidek, naš bralec pa je svoj del dvojčka leta 2015 porušil, tako da v skupno steno ni posegal, in želel zgraditi novo stavbo.

A tu se je zapletlo. Ker bi bila nekoliko večja od polovice dvojčka, ki ga je pred leti podrl, je upravna enota odločila, da ne gre za nadomestno gradnjo in zahtevala štirimetrski odmik od meje, na kateri že stoji njegova oziroma skupna stena nekdanjega dvojčka. Sosed pa je v manj kot petih mesecih dobil gradbeno dovoljenje za objekt daljšega obstoja, čeprav je ena stena na sosedovem.

Več o legalizaciji objektov, zgrajenih pred letom 1998, lahko preberete tukaj.

"Na to steno, katere pol stoji tudi na sosedovem, je sezidano še eno nadstropje. Če je sta stena skupna, tega ne bi smel narediti brez soglasja, če je polovica sosedove, pa je zidal na tujem zemljišču, kar je nedopustno. Mene je presenetilo, da je upravna enota izdala dovoljenje, saj celotno nadstropje stoji na steni, ki je na zemljišču moje stranke in last moje stranke, poleg tega pa še fasada in del strehe. Da lahko dobiš gradbeno dovoljenje, je treba izkazati pravico graditi, to pa pomeni, da si lastnik zemljišča ali pa da imaš pogodbo, da lahko gradiš," nam je povedala bralčeva odvetnica, ki pa ni želela biti imenovana.

"Gradbeni zakon za izdajo gradbenega dovoljenja zahteva dokazilo o pravici graditi in v primeru solastnine je to soglasje solastnika," pa pravijo na ministrstvu za infrastrukturo.

Na izdano gradbeno dovoljenje so se pritožili, bo pa na odločitev treba še nekaj časa počakati. Dovoljenje bi sicer razen iz vsebinskih razlogov padlo tudi zaradi procesnih. "Sosed je dal neko izjavo, da ni, ki jo je upravna enota sprejela, mi pa je sploh nismo videli in se do nje nismo mogli opredeliti," opozarja odvetnica.

Ni ok, če je stena skupna ali pa če je pol pol

"Ali je stena skupna ali je pol last enega in pol drugega je dobro vprašanje. Nedavno sem brala sodbo v primeru, ko sta se soseda dogovorila, da bo ena stena objekta skupna. Sodišče je odločilo, da je lahko v solasti samo objekt, ne pa ena stena objekta. Po tej analogiji je polovica nekdanje skupne stene last moje stranke," meni odvetnica. Enako je v izdanem gradbenem dovoljenju stališče upravne enote. "Rušenje se je izvedlo na način, da ni bilo posegov v skupno nosilno steno, kar pomeni, a je del vmesne stene ... v lasti stranskega udeleženca. To je torej njegova stena ..." so zapisali v izdanem dovoljenju.

Bralec opozarja, da dograjeno nadstropje stoji tudi na njegovi steni in ne le na sosedovi. Poleg tega ni jasno, zakaj je upravna enota zahtevala odmik novogradnje od njegove lastne stene, ki že stoji na meji. A bralec je imel srečo, saj je občina v času, ko se je trudil pridobiti gradeno dovoljenje, spremenila Občinski prostorski načrt, ki po novem omogoča gradnjo na meji, tako da zdaj že ima pravnomočno gradbeno dovoljenje.

janez.zalaznik@zurnal24.si

LJUBLJANA • Konec septembra je bilo pri nas nekaj manj kot 70.000 brezposelnih, od tega na Primorskem 7201

Turistična sezona skrajšala vrste brezposelnih

Konec septembra je bilo v Sloveniji 69.834 brezposelnih, kar je za 2,4 odstotka manj kot avgusta in za 5,3 odstotka manj kot septembra lani. Tudi na Primorskem je število brezposelnih upadlo, najbolj na severnem delu, čeprav so pričakovali večji priliv brezposelnih. Na južnem delu Primorske se brezposelnost septembra običajno zviša, tokrat pa je upadla.

• SONJA RIBOLICA

Brezposelnost se je v primerjavi z avgustom zmanjšala v vseh območnih službah zavoda za zaposlovanje, najbolj na območju, ki ga pokriva mariborska služba; tam so našli za 3,9 odstotka manj brezposelnih.

Na Primorskem manjši priliv brezposelnih

Na tretjem mestu po največjem upadu števila brezposelnih je novogoriški zavod, kjer so našli 2668 brezposelnih. "To je za 9,5 odstotka manj kot septembra lani in za 3,3 odstotka manj kot avgusta navkljub za ta čas pričakovanemu večjemu prilivu - zaradi izteka zaposlitev za določen čas - v evidenco brezposelnih," pojasnjuje direktorica novogoriške službe zavoda za zaposlovanje **Vesna Petric Uran**.

Služba za polovico več brezposelnih kot avgusta

Podobno je bilo tudi na južnem delu Primorske. Na območju koprškega zavoda za zaposlovanje septembra običajno pričakujejo rast števila brezposelnih, a letos ni bilo tako. "Tokrat smo zabeležili upad, saj se je v primerjavi s predhodnim mesecem zaposlilo za 50 odstotkov več brezposelnih," je zadovoljna direktorica koprške službe zavoda za zaposlovanje **Nevenka Bandelj**.

Našteli so 4533 brezposelnih, kar je za 2,1 odstotka manj kot avgusta. "Veliko povpraševanje je po delavcih v **gradbeništvu**, v gostinstvu in turizmu, kar kaže, da sezona še traja. Zaradi tega je manjši priliv sezonskih delavcev v evidenco brezposelnih," razveseljiv preobrat še pojasnjuje Bandljeva.

A kmalu bo že spet drugače. Že ta mesec in novembra v koprskem zavodu pričakujejo večji priliv sezonskih delavcev in iskalcev prve zaposlitve ter manj zaposlitev, zaradi česar se bo število brezposelnih spet povzpelo.

Na Goriškem večjega skoka ne bo niti jeseni

Večji priliv brezposelnih, predvsem mladih, v novogoriškem zavodu pričakujejo že ta mesec. "Vendar to ne bo vplivalo na večji porast brezposelnosti, saj se bodo ti tudi zaposlovali. Delovna aktivnost kaže pozitiven trend tudi naprej," ocenjuje Vesna Petric Uran.

Na novogoriškem zavodu je bil priliv brezposelnih že vse letošnje mesece manjši kot odliv. "Kar 1821 odjav (74 odstotkov vseh odjavljenih) je bilo zaradi zaposlitve. Mesečno je v povprečju v letošnjem letu na območju novogoriške službe našlo zaposlitev več kot 200 brezposelnih, od teh sicer nekoliko več mladih, sicer pa tudi nizko izobraženih, dolgoletno brezposelnih, pa tudi invalidov," pojasnjuje

Vesna Petric Uran.

Iščejo elektrotehnike, inženirje strojništva ...

Prostih delovnih mest na severnem Primorskem je veliko, povprečno 600 mesečno. Še vedno je največ povpraševanja po inženirjih strojništva, elektrotehnikah, IT strokovnjakih, varilcih, orodjarjih, strugarjih, zdravnikih, kuharjih, natakarjih, zidarjih ... Ker delodajalci tovrstni kader težko najdejo, v zadnjih letih narašča zaposlovanje tujcev, večinoma iz BiH, Kosova, Srbije in Severne Makedonije. •

2668

brezposelnih so septembra našli na novogoriškem zavodu za zaposlovanje

4533

brezposelnih je bilo septembra prijavljenih na koprskem zavodu za zaposlovanje

Nevenka Bandelj

direktorica koprskega zavoda za zaposlovanje

“Veliko povpraševanje po delavcih v **gradbeništvu**, v gostinstvu in turizmu kaže, da sezona še traja in zaradi tega je manjši priliv sezonskih delavcev v evidenco brezposelnih.”

Vesna Petric Uran

direktorica novogoriškega zavoda za zaposlovanje

“Povprečno mesečno je letos na območju novogoriške službe našlo zaposlitev več kot 200 brezposelnih - mladih, tudi nizko izobraženih, dolgotrajno brezposelnih, invalidov.”

Kako zmanjšati delež toksičnih surovin v končnih izdelkih

Čas branja: 2 min

0

09.10.2019 00:15

Evropska komisija je finančno podprla projekt Surovinski potencial zahodnega Balkana, ki ga vodi Geološki zavod Slovenije.

BORUT HOČEVAR

Več iz teme:

[okolje >](#)

[EIT >](#)

[Adria >](#)

[Geološki zavod Slovenije >](#)

[Zavod za **gradbeništvo**... >](#)

[Evropska komisija >](#)

Samooskrba z mineralnimi surovinami v vzhodni in jugovzhodni Evropi postaja za evropsko komisijo vse bolj pomembna. S podporo projektu Surovinski potencial zahodnega Balkana podpirajo zbiranje podatkov o primarnih in sekundarnih mineralnih surovinah v Albaniji, Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Črni gori, Srbiji in Makedoniji. Projekt je prvi korak v približanju regije k skupnemu evropskemu trgu mineralnih surovin.

Največja skupnost za mineralne surovine na svetu

Za finančno podporo takšnim projektom je evropska komisija ustanovila Evropski inštitut za inovacije in tehnologije oziroma skupnost ali konzorcij partnerjev **EIT RawMaterials**. Skupnost podpira ravnanje z mineralnimi surovinami ter z inovativnimi tehnološkimi rešitvami in je največja svetovna inovacijska skupnost na področju mineralnih surovin. Povezuje več kot 122 osrednjih in pridruženih partnerjev ter 180 projektovnih

partnerjev iz gospodarstva, izobraževanja in organizacij na področju raziskovanja.

Kako se lahko vključite

Slovenski deležniki se lahko vključijo v projekte EIT RawMaterials prek Regionalnega središča za mineralne surovine RC **Adria**. Središče omogoča izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam ter podjetnikom dostop do podatkov o okvirih financiranja, ki ga ponuja EIT RawMaterials, o povezovalnih dogodkih, o morebitnih novih poslovnih partnerjih in projektih idejah. Eden od ustanoviteljev središča je **Geološki zavod Slovenije (GeoZS)**.

Kaj financirajo

EIT RawMaterials objavlja projektne razpise na različne teme, ki so povezane z mineralnimi surovinami. Med glavnimi projekti so raziskave za oceno potenciala mineralnih surovin, rudarjenje v nevarnih okoljih, boljša izraba surovin v industrijskih procesih, nadomestitev kritičnih mineralnih surovin in krožno gospodarstvo. Financira tudi magistrske in doktorske študije, povezovalna omrežja, raziskovalno opremo in drugo. Del sredstev nameni tudi za financiranje inkubatorskih storitev in zagonskih podjetij.

Za zmanjšanje količine toksičnih surovin

Podjetja lahko uporabijo omrežje EIT RawMaterials pri iskanju primerne partnerja za rešitev tehnoloških težav v njihovem proizvodnem procesu, lahko pa tudi pridobijo sredstva prek inovacijskih projektov, v katerih je lahko povezanih več partnerjev. Vključevanje v skupnost EIT RawMaterials lahko pomaga tudi pri uvajanju novih tehnologij, ki spodbujajo rabo manj toksičnih surovin pri proizvodnji in v končnih izdelkih.

Predstavitev v živo

GeoZS sodeluje s skupnostjo EIT RawMaterials pri projektu InnoLOG. S projektom želijo povečati konkurenčnost evropskih podjetij, ki se ukvarjajo s surovinami, ter oblikovati inovativne rešitve za učinkovito in trajnostno izkoriščanje surovin. S projektom bodo izboljšali učinkovitost geofizikalnih orodij za preiskave mineralne in kemijske sestave kamnin v raziskovalnih vrtnah. Inovativna orodja za pregled vrtn temeljijo na nedavno razvitih senzorjih in inovativnih procesih zaznavanja.

V okviru RC Adria bosta GeoZS in **Zavod za gradbeništvo Slovenije** 23. oktobra v Portorožu organizirala konferenco Dan inovacij ADRIA 2019. Na konferenci bodo predstavili

možnosti, ki jih skupnost EIT RawMaterials in RC Adria ponujata podjetjem, ki se ukvarjajo s primarnimi in sekundarnimi surovinami, namenjena pa je tudi odločevalcem, zakonodajalcem in organizacijam za podporo podjetništvu.

Več iz teme:

[okolje >](#)[EIT >](#)[Adria >](#)[Geološki zavod Slovenije >](#)[Zavod za **gradbeništvo**... >](#)[Evropska komisija >](#)

GOSPODARSTVO, TOREK, 8. OKTOBER 2019 LIDIJA VINKOVIČ - SPIRIT SLOVENIJA

V Cernu bo dan slovenske industrije

Inovativne izdelke, storitve in rešitve bo predstavilo 24 slovenskih podjetij

Na sedežu Evropske organizacije za jedrske raziskave – CERN v Ženevi, bo 9. in 10. oktobra 2019 potekal »Dan slovenske industrije«. Na dogodku bo predstavnikom organizacije svoje inovativne izdelke, storitve in rešitve predstavilo 24 slovenskih podjetij.

Dogodek skupaj organizirajo SPIRIT Slovenija, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Gospodarska zbornica Slovenije. V slovenski delegaciji, ki jo bo vodil državni sekretar na ministrstvu za izobraževanje, šolstvo in šport, dr. Jernej Štromajer, bodo predstavniki 24 podjetij z različnih področij: **gradbeništva**, nizkih gradenj in tehničnih storitev, elektrotehnike in magnetov, elektronike in radijskih frekvenc, informacijske tehnologije, vakuuma in nizkih temperatur, strojništva in surovin, zdravja, varnosti in okolja.

Na dvodnevem dogodku bodo podjetja predstavnikom CERN predstavila svoje inovativne izdelke, storitve in rešitve, organizirani bodo tudi poslovni sestanki B2B. Dogodek bo hkrati tudi priložnost, da bodo spoznali možnosti kandidiranja na javnih naročilih in ostale možne načine za skupno poslovno, prodajno in razvojno sodelovanje. SPIRIT Slovenija je ob tej priložnosti pripravil tudi [brošuro s predstavitvami](#) vseh udeleženih podjetij.

CERN sodi med najelitnejše znanstvene institucije na svetu, katere glavni namen je zagotavljanje raziskovalne infrastrukture – pospeševalnikov protonov, antiprotonov, težkih ionov, elektronov in pozitronov. S pridruženim članstvom Republike Slovenije v tej organizaciji so se odprle priložnosti vključevanja slovenskega gospodarstva v konkretne poslovne-prodajne in razvojno-poslovne aktivnosti, kar slovenskemu gospodarstvu lahko prinese številne dodatne koristi in ugodnosti v širšem smislu, tako na področju gospodarstva, znanosti kot tudi izobraževanja. CERN je v letu 2018 za naročila blaga in storitev namenil 585 milijonov švicarskih frankov. Največ naročil je bilo izvedenih na področju elektro inženiringa in magnetov, **gradbeništva** in tehničnih storitev, informacijskih tehnologij, strojništva in surovin. V prihodnjih desetletjih načrtujejo izgradnjo objekta Science Gateway in novega subatomskega superprevodnega pospeševalnika.

SPIRIT Slovenija že vrsto let uspešno izvaja predstavitve različnih gospodarskih sektorjev v okviru tako imenovanih Dnevo dobaviteljev oziroma sektorskih predstavitev in dogodkov B2B. Namen teh predstavitev je poleg večje gospodarske prepoznavnosti Slovenije pomagati pri povečanju prepoznavnosti slovenskih podjetij in njihovih izdelkov ter jim s tem olajšati vstop na tuje trge. S tovrstnimi dogodki, ki so se izkazali za zelo učinkovite, bo agencija nadaljevala tudi v letu 2020.

Foto: Julien Marius in Jacques Fichet (CERN)

Marjan Trobiš: O prekarnosti smo se precej podrobno pogovarjali

crtpoglajen October 7, 2019 1. Delo/Kapital No Comments

Marjan Trobiš je predsednik Združenja delodajalcev Slovenije in direktor podjetja Boxmark Leather. Pogovor, ki smo ga opravili z njim, je za naš diskurz zanimiv, ker so delodajalci del ekonomsko socialnega sveta in prek tega socialnega dialoga. Zanimalo nas je predvsem, kako gleda na koncepte, kot je trajnostni razvoj, družbena odgovornost in dostojno delo, pa tudi, kako razume koncept prekarnosti in kakšne rešitve bi bile smiselno sprejeti za njegovo odpravo.

Črt Poglajen, politični analitik, Ljubljana, tor. 8. 10. 2019

[NA NASLOVNO STRAN](#)

Foto: Črt Poglajen

V pogovoru je predsednik uprave Slovenske razvojne in investicijske banke SID, Sibil Svilar poudaril, da hranijo slovenska podjetja 5 milijard evrov v depozitih. Finančniki opozarjajo, da je slabo, če so podjetja neto varčevalci. Če ne vlagajo v razvoj proizvodnje. Kako gledate na to vi?

Preseneča me, da imajo podjetja v depozitih toliko sredstev. In to kljub intenzivnemu razdolževanju, ki je potekalo v preteklih letih. 5 milijard evrov je veliko denarja. Bi pa človek stvar lahko razumel v kontekstu varnostne rezerve. Ker je denar sedaj relativno poceni, je smiselno vzeti kredit in imeti lastna sredstva shranjena kot zaščito. Je pa problem, da je za kredit pogosto potrebno zastaviti podjetje samo. Zato posluje Boxmark Leather brez kreditov. Ker smo racionalni, lahko sami vsako leto za razvoj in širitev proizvodnje namenimo 3 odstotke sredstev.

Dejali ste, da je temelj uspeha Boxmark Leather to, da ste na enem mestu zbrali razvoj ideje, oblikovanje prototipa, serijsko proizvodnjo in serijsko izdelavo. S koliko podjetji iz Kidričevega in regije v izvajanju teh procesov sodelujete?

Sodelujemo s številnimi podjetji in organizacijami. Od dobaviteljev do podjetij, ki se ukvarjajo s transportom, živilskih podjetij, ki skrbijo za to, da ima naša menza potrebne surovine, pa do varnostnih in medicinskih služb. 2000 ljudi namreč ni mogoče poslati na pregled v zdravstveni dom.

Pred dobrim letom smo organizirali posebno srečanje zaposlenih. Ob naših delavcih in njihovih družinah smo povabili še ljudi, ki delajo v podjetjih, ki z nami sodelujejo. In presenečen sem bil, koliko se nas je zbralo. Pred podjetjem nas je bilo vsaj 9000.

Opremljate najbolj eminentne znamke avtomobilov, letal in ladij. Zasedil sem, da se od drugih podjetij, ki se ukvarjajo z istim področjem razlikujete tudi po tem, da v proces še vedno vključujete ročno delo. Koliko časa povprečno namenite za usposabljanje delavca?

Ovisno od mesta oziroma od nalog, ki jih posamezno delovno mesto obsega. Za proizvodnjo samo je pomembno, da gredo zaposleni skozi postopek, ki traja od 3 do 15 mesecev. Za razvojne inženirje pa bomo oktobra uvedli 3 letno usposabljanje. Spoznali smo namreč, da bomo morali strokovnjake usposobiti sami. In to iz zajema mlajših kolegov, ki že delajo za nas. Ta kader je namreč za branžo ključen. Prihaja pa po vsej Evropi do pomanjkanja specialistov.

Profesor dr. Rene Schmidpeter je ob razglasitvi zmagovalca letošnje Nagrade nemškega gospodarstva dejal, da je trajnostni razvoj cilj, ki bi v Nemčiji in Evropi moral postati norma. Kako na trajnostni razvoj gledamo pri nas?

Slovenska podjetja so v vlogi dobaviteljev velikih tujih korporacij. Zato se po večini zelo hitro in spretno prilagajajo trendom, ki so vpeljeni v velikih evropskih gospodarstvih. Vpeljujemo nove tehnologije, ki so ekološko bolj prijazne. Tu imamo velik potencial.

Opažam pa, da se v trenutni situaciji na socialnem delu skuša iztržiti preveč. Zaradi visoke gospodarske rasti je sicer za dvig plač še nekaj rezerve. Vedeti pa moramo, da konjunktura ni kontinuirana in da je potrebno ostati pripravljen tudi na čas, ko je več ne bo. Da ne bomo doživeli nasprotnih, negativnih učinkov. Občutek imam, da so zahteve na nacionalni ravni pretirane. Da sindikati in del politike pošiljajo napačno sporočilo. Želimo biti Švica ali Nemčija, ob tem da je naša produktivnost veliko prenizka. To ne gre skupaj.

Rekli ste, da imamo potencial. Kje, na katerem področju?

Izdelke proizvajamo kakovostno. Okolje, v katerem smo, hitro lovi najbolj razvite države. Pomembno pa je, da razvijemo več patentiranih izdelkov. Da bodo drugi dobavitelji nam. Ne obratno.

Korporativna družbena odgovornost poleg družbene odgovornosti do poslovanja in do okolja vključuje tudi odgovornost do dela. S katerimi ukrepi management pri nas trenutno zagovarja odgovornost do dela?

V Boxmark Lether smo v zasledovanju družbene odgovornosti do dela sprejeli kodeks. Kot verjetno veste, so bili odnosi med zaposlenimi pred 12 leti sorazmerno slabi. Odločili smo se, da bomo stvari postavili na glavo. Da bomo vpeljali načine komunikacije, ki ne bodo strogo hierarhični in bodo ščitili tako pravice delavcev kot pravice delovodij. In da bomo s tem omogočili razreševanje nesoglasij. Mislim, da gre za dober primer korporativne strategije, ki vsem deležnikom podaja možnost sodelovanja.

Če razumem prav, je kodeks temelj delovanja organizacije. Kako ravnate, če se predpostavljeni v sporu z delavcem ne drži načel, ki jih kodeks predpisuje?

V preteklosti je veljalo, da mora delavec predpostavljenega ubogati, ker je v hierarhiji slednji nad njim. V primeru sporov je pogosto prišlo do povzdigovanja glasu. Kar je bilo slabo z več zornih kotov. Zato smo to odpravili. V kolikor kolega nista sposobna razrešiti konflikta sama, o stvareh spregovorijo v kontekstu širše skupine. Dejstvo namreč je, da nimajo nadrejeni prav vedno in da so, v kolikor se na mizo da vse ideje, mogoči mnogi popravki.

Kdo pa je del širše skupine? Tudi vi?

Probleme je potrebno reševati sprotno in v nivojih. Skupina, ki skuša rešiti konflikt, je v začetku majhna, po potrebi pa se razširi. Število sodelujočih se prilagodi resnosti neskladij, pomembno pa nam je, da stvari ne ostanejo nerazrešene.

Kako bi opredelili koncept dostojnega dela? Kaj so po vašem ključni elementi, ki so nujni za dostojnost dela?

Koncept dostojnega dela? To področje zakonsko ni dovolj natančno opredeljeno. Mislim pa, da je v večini slovenskih podjetij delo dostojno. So pa vsekakor tudi primeri, kjer človek o dostojnosti dela sploh nebi mogel govoriti. Kot tovrsten primer lahko vzamemo nekatera podjetja s področja **gradbeništva**, ki so delavce na delu držala po 15 ur na dan. To ni slabo vplivalo le na imidž branže, katere del so, ampak na podobo delodajalcev kot celote.

Kako razumete prekršnost kot pojem?

O prekršnosti smo se v Združenju delodajalcev Slovenije precej podrobno pogovarjali. Po našem je pojem precej širok in zajema tako željeno, kot tudi neželjeno prekršnost. V prvo so delavci prisiljeni z nelegalnimi oblikami zaposlitve, za drugo pa se odločajo, ker želijo izbrati tako vrsto zaslužka, ki je najmanj obdavčena. Tu vidim problem predvsem v davčni stopnji, ki je za srednji sloj precej visoka.

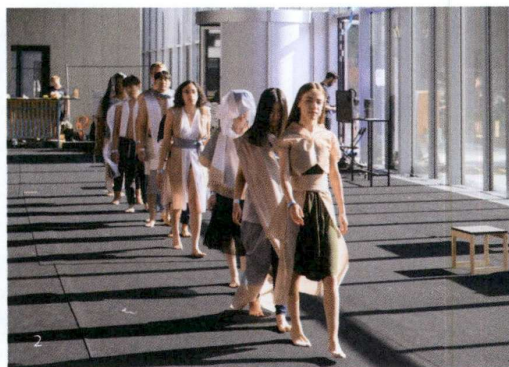
Kateri profili zaposlenih so znotraj gospodarstva v največji meri izpostavljeni prekršnosti?

Vsekakor so prekršnosti v največji meri izpostavljeni tuji delavci, ki pridejo v Slovenijo, da bi izboljšali življenjske razmere. Njih posredujejo agencije, lahko tudi pseudoagencije, ki so ustanovljene v drugih državah. Od slovenskih delavcev pa so najbolj ranljivi nizko izobraženi. Ker imajo na nek način podoben problem kot tuji delavci. Nimajo izdelanih trdnih socialnih mrež, probleme pa imajo tudi z razumevanjem zakonsko predpisanih pravic. To smo zaznali tudi pri Boxmark Leatherju. Ko smo jim ponudili zaposlitev za nedoločen čas, so bili presenečeni in niso bili gotovi, kaj in kako naj. To so ljudje, ki imajo veliko negativnih izkušenj in posledično zelo nizka pričakovanja.

Kako bi bilo po vašem potrebno preprečiti zlorabo prekršnosti? Kaj lahko naredi država za to, da bi bilo tu situacijo obvladala?

RADIKALNA FRONTA: BAUHAUS STO LET KASNEJE

1, 2, 3, 4, 5
Festival
Radical
© Stiftung
Bauhaus
Dessau.
Foto: Tho-
mas Meyer,
2019/
OSTKREUZ.

Besedilo: **Rebeka Bratož Gornik**, fotografije: **Thomas Meyer, Rebeka Bratož Gornik**

Bauhaus se je zaradi neugodnih političnih razmer po selitvi iz Weimarja v Dessau leta 1925 ugnezdil v objekt, katerega vpliv je prisoten še danes. Skupnost, ki je povezala uporabno umetnost in obrt, je v tem okolju razvijala in preverjala ideje oblikovanja, arhitekture in umetnosti. Izobraževalna institucija je bila izmed prvih, ki so pedagoški proces odprle tudi ženskam. Objekt v Dessauu obsega tri različna krila, prvi del združuje obrtne delavnice, drugi 28 sob za študente in tretji prostore za tehnično ustvarjanje. Takratni direktor Bauhauusa Walter

Gropius se je zavestno distanciral od simetričnega oblikovanja in je objekt načrtoval brez osrednjega prostora, s čimer je ustvaril novo doživljanje arhitekture.

Kakšni občutki nas prevevajo ob sprehodu po zgradbi Bauhauusa danes? Ob vstopu v delavnice za mizarstvo, tkanje, industrijsko oblikovanje in slikopleskarstvo nas prostori, ki so nekoč služili izjemni kreativnosti, presenetijo s svojo izpraznjenostjo in tišino. Namesto praktičnega znanja in procesov dela za izdelovanje

obrtniških izdelkov nas na to opozarjajo zgolj fotografije in filmi, ki povzemajo vtise iz preteklosti. Prostori, kjer sta tipografija in oglaševanje razvijala nove smernice oblikovanja, pa ostajajo zaprti za javnost. Le dom za študente, opremljen kot v času delovanja šole, služi svojemu prvotnemu namenu.

Kako lahko v vsem tem izkusimo radikalnost Bauhauusa? Najverjetneje v vsebinskem kontekstu, ki se navezuje na sodobni kontekst bivanja. Ob stoletnici šole sem imela priložnost prisostvovati festivalu na temo radikalnega v arhitekturi, ki je v

107

6 Arhitekturni kiborg (Ippolito Pestellini Laparelli). Foto: Rebeka Bratož Gornik.

7 Pokop Bauhaus (Sam Chermayeff). Foto: Rebeka Bratož Gornik.

8

Delavnica s Frido Escobedo. Foto: Rebe-ka Bratož Gornik.

9

Sprehod po zgradbi Bauhausa. Foto: Rebe-ka Bratož Gornik.

Dessauu potekal konec maja 2019. Pod mentorstvom birojev Atelier Le Balto (Berlin) in Umschichten (Stuttgart) ter arhitektov Sama Chermayeffa (Berlin), Fride Escobedo (Ciudad de Mexico), Donatelle Fioretti (Berlin), Andrésa Jacqua (Barcelona), Anupame Kundoo (Madrid in Pondicherry), Jürgena H. Mayerja (Berlin), Ippolita Pestellinija Laparellija (Rotterdam) in Philippa Rahma (Zürich) nas je sto arhitektov, oblikovalcev, antropologov in medijskih ustvarjalcev izpostavilo problematiko novih standardov bivanja, oblikovanja skupnosti, vzpostavljanja odnosa do naravnega in oblikovanja novih principov grajenega okolja. Intenzivno

spoznavanje udeležencev z vseh koncev sveta je odprlo intimna zavedanja bivanja v sodobnem svetu in služilo oblikovanju polemičnih projektov, ki so se soočali s sodobnimi temami socialne neenakosti, ekološke razvojne problematike in nevidnosti specifičnih prostorov spomina. Polemike, performansi, urbane intervencije in razstava so potekali na različnih lokacijah, od nedokončanega muzeja Bauhaus do zaposlitvenih pisarn na trgu Bebel, ki jih je Gropius zasnoval 1929. leta. Ena izmed markantnih urbanih akcij je bila večerja ob glavni promeni pred novim muzejem Bauhaus. Ob sto mizah se je zbralo veliko število

ljudi. Ob dogodku se je vzpostavila komunikacija z lokalno skupnostjo, ki lahko kot primer dobre prakse postane vsakoletna stalnica. Skupna večerja kot kontinuirana urbana akcija z ljudmi iz soseske je dokaz sinergije, ki v novem kontekstu pripomore k drugačnemu razmišljanju o graditvi skupnosti. Stojimo pred drugačnimi potrebami sveta, in če se je nekoč Bauhaus gibal v kraljestvu radikalne utopije in socialne vizije, moramo danes razumeti in upoštevati preteklost, da lahko gradimo boljšo prihodnost. Kot pravi Bruno Fioretti, si danes lahko radikalen s tem, da ne ponavljajš napak iz preteklosti.

»Ženske v podjetje vnesejo dinamiko, svežino in tudi učinkovitost«

Maja B. Lotrič skupaj z bratom vodi podjetje Iskra Impuls, izrazito tehnično inženirsko podjetje. Pravi, da se je njena karierna pot začela tehnično, kar se pozna tudi pri njenem vodenju. Za spopadanje z izzivi je po njenih besedah pomembno poznavanje tako svojih močnih kot šibkih strani. Ceni iskrenost, korektne odnose, samostojnost, samoiniciativnost in vedoželjnost.

Ste direktorica podjetja z zelo tehnično inženirsko dejavnostjo = vas je na poslovni poti kdaj oviralo, da ste ženska?

Glede na to, da sem že študirala v bolj moški družbi, sem se zgodaj naučila morebitne pikre pripombe na račun žensk jemati z dobro mero humorja. Mogoče je bilo tudi pri delu kdaj zaznati malo skeptičnosti, ampak v resnici ljudi z znanjem in delom niti ni zelo težko prepričati. Biti

ženska ne bi smelo biti in v resnici danes tudi ni ovira. Prej moramo na to gledati kot na prednost. To pa zato, ker ženske malo drugače razmišljamo, čustvujemo in se odzivamo kot moški. In to lahko vnese v podjetje ali poslovni odnos dodatno dinamiko, svežino – kot rada poudarim – tudi učinkovitost.

Iskra Impuls se počasi bliža 30 letom obstoja ...

V tem času smo se temeljito preoblikovali in precej zrasli tako po številu zaposlenih kot po obsegu poslovanja in kompleksnosti projektov, ki se jih lotevamo. Tudi naši trgi so se razširili, saj je bila to edina možnost, da podjetje preživi. Danes delamo projekte doma, po Evropi, na Bližnjem in Daljnem vzhodu.

Pa vaša karierna pot – kako ste prišli do današnjega položaja?

Moja pot se ni začela poslovno, ampak čisto tehnično. Po končanem doktoratu na Fakulteti za elektrotehniko sem se začela ukvarjati z zanimivimi projekti v družinskem podjetju. Ko je podjetje raslo, me je iz strogo tehničnega potegnilo tudi v poslovni del in danes z bratom skupaj vodiva podjetje. To, da izhajam iz tehnike, verjetno vpliva tudi na moj slog vodenja. Svoje vloge ne vidim samo v delegiranju in kontroli nalog, ampak predvsem v pomoči in svetovanju pri delu.

Kakšna so vaša vodila pri izbiri kadrov?

Izbira kadrov, zlasti na tehničnem področju, postaja vse večji izziv. Pravzaprav jih raje vzgajamo kot izbiramo. Poskušamo pritegniti mlade v zaključni fazi štu-

dija in poskrbeti, da rastejo in se razvijajo skupaj s skupino. Zelo pomemben je prenos znanja znotraj podjetja, od bolj izkušenih na mlajše. Ker danes naših projektov (skoraj) nihče ne more delati sam in je delo v skupini odločilno, morda ni tako pomembno, kaj posameznik zmore, ampak kako s svojim znanjem in delom dopolni delovanje celotne skupine.

Kaj bi svetovali mladim (dekletom), kako se spopadati z izzivi v poslu?

Vsak(a) je nekaj posebnega, ima svojo pot, zato je dajanje nasvetov nevhvaležna naloga. Za spopadanje z izzivi je predvsem pomembno poznavanje samega sebe, svojih močnih in šibkih strani. Samo če poznamo tudi svoje slabosti, si lahko izberemo ekipo, ki nam bo pomagala zrasti.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost, tudi za primer vnovične krize, o kateri se govori?

Projektna podjetja smo za krize še posebej občutljiva. Tveganje zmanjšujemo že s tem, da delamo na različnih področjih: skladiščnih sistemih, hidromehanski opremljeni in pa procesni avtomatizaciji. Če tej razpršenosti dodamo še precejšnjo razpršenost trgov, že lahko ublažimo posledice morebitne krize. Pomembno pa je tudi, da v času konjunktore ne spimo, ampak poskušamo narediti kar največ, si utrditi finančno podlago in razširiti poslovne povezave.

ISKRAIMPULS

Bi se morala o JEK 2 odločiti naslednja generacija energetikov?

Andreja Šalamun

V prihodnjih dveh desetletjih uporaba jedrske energije v Sloveniji ni vprašljiva, dokončen odgovor o nadaljnji politiki na tem področju oziroma o tem, ali bomo dobili drugi blok jedrske elektrarne ali ne, pa bo najverjetneje prinesel Energetski koncept Slovenije, pravijo na direktoratu za energijo Ministrstva za infrastrukturo.

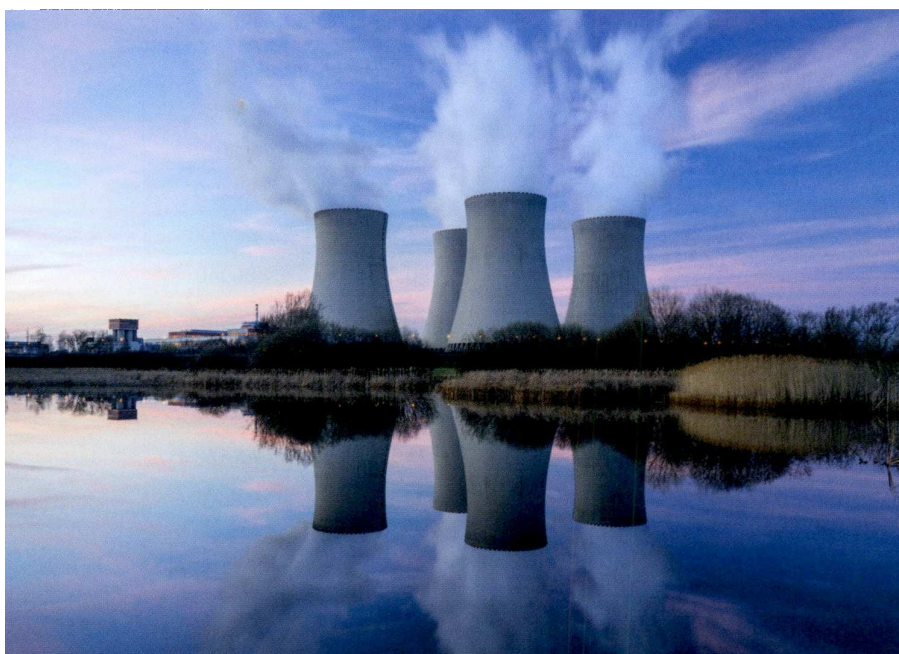
Pred kratkim je slovensko in tujo javnost razburila izjava predsednika vlade Marjana Šarca, da moramo vložiti vse napore v gradnjo drugega bloka jedrske elektrarne (JEK 2), saj da bodo naše potrebe po električni energiji v prihodnje rasle, »še posebej, če želimo biti razvoj-

no uspešna država«. Nasprotniki so prepričani, da je v ozadju že vse odločeno in da bo Slovenija tudi po letu 2050 jedrska država. A na Ministrstvu za infrastrukturo (Mzi) odgovarjajo, da »vlada sklepov na to temo še ni sprejela«. In poudarjajo, da so doslej zagovarjali načelo teh-

nološke nevtralnosti. »Veljavni koalicijski sporazum se glede jedrske energije ne opredeljuje konkretno, ampak daje prednost energetski učinkovitosti in poudarja potrebo po nadomeščanju fosilnih virov z obnovljivimi viri energije (OVE). V tem kontekstu lahko razumemo izjavo predsednika vlade, saj lahko jedrska energija prispeva k nizkoogljični prihodnosti Slovenije. V Sloveniji imamo z jedrsko energijo dobre izkušnje in v srednjeročnih načrtih ima pomembno vlogo,« pravijo na Mzi.

Bo prihodnost v majhnih jedrskih enotah?

Energetski strokovnjak dr. Peter Novak izjavo predsednika vlade vidi predvsem kot »rezultat prepričevanja dela elektroenergetikov, da nujno potrebujemo drugi blok jedrske elektrarne moči okoli 1.100 megavatov (MW). Če ne bomo resno uresničevali sprejete politike prehoda v sonaravno družbo, potem bomo morali ob povečani rabi elektrike res iskati rešitev za oskrbo,« opozarja. Prepričan je, da čas za odločitve o gradnji drugega bloka

ni pravi, saj da nihče ne more odgovoriti, kakšen bo razvoj jedrske tehnologije po letu 2040. »Vemo, da razvijajo nove tehnologije malih, kompaktnih jedrskih elektrarn z močjo nekaj sto megavatov. Načrti so izdelani, nekateri celo potrjeni, vendar za prototip še ni naročnika. Te majhne enote so primerne tudi kot jedrske elektrarne – toplarne. Če bo spremenjen tudi gorivni cikel (tekoče uransko gorivo, torijski reaktorji), bo varnost večja, visoko radioaktivnih odpadkov (VRAO) zelo malo ali nič, odločitve o rabi jedrske energije pa se lahko spremenijo,« pravi Novak. Prepričan je, da je zato smiselno, da »odločitev o novem jedrskem objektu prepustimo naslednji generaciji energetikov, mi pa se lotimo prehoda na obnovljive vire energije in na energijsko 'skoraj' samozadostnost«.

»Videli smo, kaj je mogoče, ko za idejo stopi premier. Kar naenkrat je šestmiliardni jedrski reaktor povsem mogoč. Zdi se, da je lažje postaviti reaktor kot tretjo vetrnico,« pravi Katja Huš, predstavnica Greenpeacea v Sloveniji. Sprašuje se, kaj vse bi bilo mogoče, če bi takšno podporo usmerili kam drugam. »Praktično jutri lahko začnemo postavljati vetrnice na vsaj desetih lokacijah, ki že imajo široko podporo, že jutri lahko namestimo sončne elektrarne na vse javne stavbe, že jutri se lahko začnemo pogovarjati o hitri železniški povezavi med Mariborom in Ljubljano ...,« našteje in dodaja, da je to zagotovo boljša pot naprej za vse nas.

Drugi blok potrebujemo, ker:

- Slovenija že danes v povprečju uvaža skoraj 20 odstotkov električne energije (smo visoko uvozno odvisna država, v določenih kritičnih obdobjih ta odvisnost naraste tudi do 50 odstotkov);
- se poraba (nizkoogljjične) električne energije v Evropi in svetu povečuje tudi na račun razogljičenja energetike oziroma pospešene elektrifikacije vseh ravni našega bivanja, ki se dogaja z izjemnim razvojem tehnologij, digitalizacijo itn.;
- pomeni jedrska energija v slovenski energetski mešanici okoli polovico vse nizkoogljjične električne energije in skupaj z vodno energijo omogoča, da se Slovenija že danes uvršča med države z manjšimi izpusti ogljikovega dioksida, kar je temelj načrtovanja prihodnje energetske oskrbe;
- bi postavitev novega bloka neposredno pozitivno vplivala na slovenski BDP, gospodarstvu dala nov zagon in mu omogočila, da sledi ali ujame razvitejše evropske države;
- ima nov blok izredno majhen prostorski odtis (polovico manjši kot na primer ljubljanski BTC), zadostil pa bi lahko približno polovico slovenskih potreb po električni energiji;
- prinaša jedrska elektrarna priložnost za sodelovanje slovenskih podjetij v vseh razvojnih stopnjah projekta in tudi priložnost za vzpostavljanje dolgoročnih poslovnih povezav na mednarodnih trgih v vodilnih tehnoloških panogah z visoko dodano vrednostjo ...

Vira: GEN energija, NEK

Drugega bloka ni smiselno zgraditi, ker:

- bi lahko pet milijard evrov, kolikor bi nas lahko stal drugi blok jedrske elektrarne, v prihodnjem desetletju porabili za izgradnjo sistemov za distribuirano proizvodnjo elektrike in s tem denarjem zgradili 5.500 MW sončnih elektrarn z letno proizvodnjo okoli 6.100 GWh;
- leži Krško na potresnem območju;
- potrebujemo ob novem bloku še rezervne zmogljivosti v velikosti od 30 do 50 odstotkov moči drugega bloka; torej dodatno elektrarno, najverjetneje na plin, moči 550 MW;
- se bo najverjetneje »zapletlo« pri soglasjih sosedov, umeščanju v prostor, pri izgradnji odlagališča VRAO in pri mnenju državljanov Slovenije, če bo o tem potekal referendum;
- že imamo tehnologije, ki so cenejše kot jedrska tehnologija, ne nosijo dodatnega okoljskega ali varnostnega tveganja, hkrati pa jih v Sloveniji še nismo izkoristili;
- so cene velikih enot jedrskih elektrarn visoke – z upoštevanjem vseh stroškov od pet do 7,5 milijarde evrov;
- ni rešeno skladiščenje sedanjih VRAO, ne njihova predelava, ne poznamo stroškov razgradnje ...

Vira: dr. Peter Novak, Katja Huš

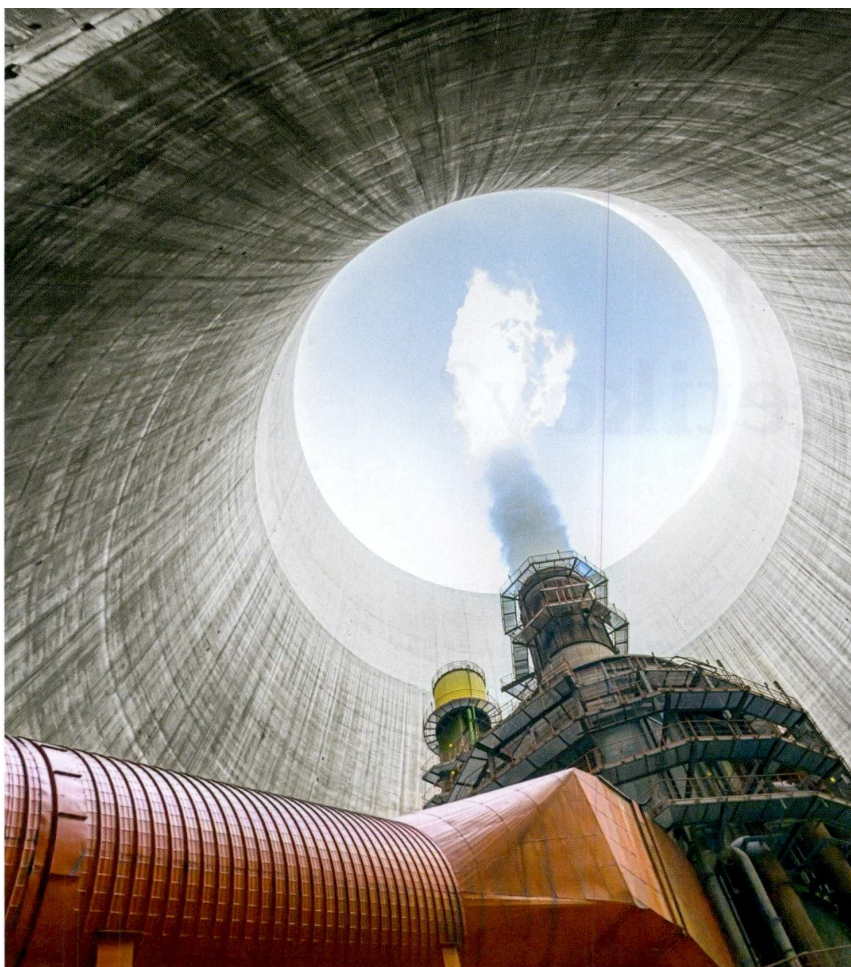
Z OVE nam ne bo uspelo izpolniti ciljev iz NEPN

Drugačnega mnenja sta dr. Leon Cizelj, vodja odseka za reaktorsko tehniko na Institutu Jožef Stefan (IJS), in mag. Vekoslav Korošec, direktor Združenja za inženiring pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS). »Po letu 2043 bo prvi blok jedrske elektrarne nehal obratovati. Ker nam z OVE ne bo uspelo dobiti dovolj energije, da bi izpolnili v Nacionalnem energetske in podnebne načrtu postavljene cilje, in ker uvozna odvisnost ne more preseči 25 odstotkov, je drugi blok realna rešitev,« meni Korošec, ki v elektroenergetiki deluje že skoraj pet desetletij.

Da imajo prav vsi viri energije škodljive vplive na okolje, pa pravi Cizelj. »Je pa zelo težko neposredno primerjati okoljske vplive kompaktne nuklearke z vplivom nekaj tisoč vetrnic in nekaj sto nogometnih igrišč z baterijami, kakršne je Tesla postavila v Avstraliji. Obe postavitvi namreč zagotavljata približno enako količino in zanesljivost dobave električne energije,« pove Cizelj. Doda, da je v znanstveni literaturi mogoče najti kar nekaj primerjav, ki jedrski energiji skoraj brez izjeme pripisujejo najmanjše vplive na zdravje ljudi in okolje. »To je smiselno, saj je količina jedrske energije v kilogramu snovi vsaj 80-milijonkrat večja od fosilnih goriv in nekaj 100-krat večja od obnovljivih virov. Zato je vsaj 80-milijonkrat manj tudi odpadkov,« pojasni Cizelj. Doda, da NEK v letu dni porabi le okoli 20 ton ali za železniški vagon jedrskega goriva, kar pomeni, da lahko z nekaj tovornjaki zlahka zagotovimo 10 let delovanja elektrarne. »Ob tem je pomembno tudi to, da so zaloge urana, v primerjavi z zalogami nafte in zemeljskega plina, v politično stabilnejših državah. Tudi zato mednarodno dogovorjene statistike jedrske gorivo uvrščajo med domača goriva,« pove Cizelj.

Lani v NEK proizvedli 5,49 milijarde kilovatnih ur elektrike

V Nuklearni elektrarni Krško (NEK), ki komercialno obratuje od

Ocenjena vrednost naložbe v drugi blok jedrske elektrarne je od 3,5 do pet milijard evrov.

leta 1983, ob ustreznosti na varnostnih pregledih pa naj bi delovala še do leta 2043, so lani ob mesec dni trajajočem rednemu remontu proizvedli 5,49 milijarde kilovatnih ur (kWh) električne energije, kar pomeni 40 odstotkov vse v Sloveniji proizvedene električne energije. V NEK se strinjajo s predsednikom vlade, da bo »Slovenija v iskanju razvojne uspešnosti in energetske neodvisnosti morala začeti razmišljati tudi o graditvi drugega bloka NEK«. Tega bi bilo, menijo v matični družbi GEN energija, mogoče zgraditi v desetih letih po končanem umeščanju v prostor, na projekt pa so že pripravljeni. Doslej so namreč že izdelali številne strokovne študije in vse podlage za ustrezno umesti-

tev in argumentacijo širitve jedrske opcije v nacionalni strategiji razvoja energetike. Prepričani so, da bi novo jedrsko elektrarno potrebovali že danes, »hitrejša odločitev pa pomeni pomembno prednost pred razvojno ambicioznimi državami, ki so svoje nizkoogljivične energetske mešanice prihodnosti prav tako zasnovale na uporabi jedrske energije«. Poudarjajo, da je zelo pomembno, da strateška dokumenta Energetski koncept Slovenije (EKS) in Nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN) vsebujeta in enakovredno obravnavata vse nizkoogljivične možnosti, ki jih ima naša država na voljo, pri tem pa upoštevata, da je Slovenija priznana jedrska država. »Pred končno odločitvijo investitorja za iz-

gradnjo morajo steči številni upravni postopki, ki omogočajo utemeljeno odločanje. Začeti bi jih morali takoj, da bi lahko nova jedrska elektrarna začela obratovati po letu 2030,« opozarjajo v GEN energiji.

Vrednost drugega bloka med 3,5 in petimi milijardami evrov

Ocenjena vrednost naložbe v drugi blok jedrske elektrarne je od 3,5 do pet milijard evrov, pravijo v GEN energiji, odvisno od izbrane tehnologije oziroma velikosti elektrarne. Financiranje je predvideno z lastnimi sredstvi, krediti in obveznicami, polovico pa naj bi primaknili soinvestitorji. »Slovenija bi lahko pridobila do 50 odstotkov električne energije iz jedrskih elektrarn, ki obratujejo stabilno in omogočajo oziroma podpirajo fleksibilnost omrežja,« pravijo v GEN energiji in dodajo, da je cena električne energije iz jedrskih elektrarn »zelo konkurenčna, predvi-

dljiva in stabilna«. Proizvodna cena električne energije v NEK v zadnjih letih znaša 30 evrov za megavatno uro. »Če bi drugi blok že danes obratoval, bi pri današnjih tržnih cenah prinašal petodstotni donos,« pravijo v GEN energiji. V NEK dodajajo, da so v proizvodno ceno elektrike iz jedrske elektrarne vključeni stroški jedrskega goriva, vodni prispevek, stroški porabe materiala in storitev, stroški amortizacije, stroški zavarovanja, nadomestilo za omejeno rabo prostora in uporabo stavbnega zemljišča, stroški dela, stroški obresti in drugi odhodki poslovanja.

Gradnja novega obrata pomeni veliko tveganje

»Elektrika iz novih jedrskih elektrarn je draga,« pa pravi Peter Novak. »Z upoštevanjem vseh stroškov so cene velikih enot od pet do 7,5 milijarde evrov. Pri tem ni rešeno skladiščenje sedanjih VRAO, ne nji-

hova predelava, niti ne poznamo stroškov razgradnje, ki se približujejo skoraj investicijski ceni posamezne enote,« pravi. Pove, da obstajajo številne analize stroškov o ceni elektrike iz jedrskih elektrarn in OVE (voda, veter, sonce) in da pri vseh tehnologijah padajo cene za faktor dva do tri na desetletje, le pri jedrski energiji da se cena stalno dviga. »Zanimiva je japonska študija z naslovom 'The Rice of RE and fall of Nuclear Power', v kateri je podano stanje jedrskih objektov po svetu in izdelana primerjava z OVE. Dokazano so OVE v prednosti z okoljskega, zdravstvenega, družbenega in varnostnega vidika,« poudari Novak. Prepričan je, da pomeni gradnja novega velikega objekta, ki bi letno proizvajal skoraj polovico potrebne elektrike, za Slovenijo izjemno veliko tveganje. »Slovenija ne more obvladati razmer v primeru jedrske nesreče, nima sredstev za povračil-

Jedrska energija v svetu: Nekaterе države gradijo nove, druge odločno proti

Enotne politike glede uporabe jedrske energije v prihodnosti znotraj EU ni. Države se o tem namreč odločajo suvereno in skupaj z odločitvijo za jedrsko energijo prevzamejo tudi odgovornost skrbeti za nacionalno infrastrukturo. Kot pove dr. Leon Cizelj, vodja odseka za reaktorsko tehniko na Institutu »Jožef Stefan« (IJS), se v Evropi pojavlja več politik – od gradnje novih jedrskih elektrarn (na primer na Finskem, v Veliki Britaniji in Franciji, na Madžarskem in Slovaškem, nanje pa se pripravljata tudi Bolgarija in Poljska), uporabe delujočih enot do konca predvidene obratovalne dobe (na primer v Švici, na Švedskem in z nekajkratnimi podaljški tudi v Belgiji) do aktivnega pospešenega izstopa iz jedrske energetike, za katerega se je odločila Nemčija. »Vse te odločitve so povezane s strateškimi odločitvami, ki upoštevajo obremenitve okolja, konkurenčnost, zanesljivost dobave in ne nazadnje tudi neodvisnost posameznih držav od uvoza,« pove Cizelj.

Doda, da v Aziji (na primer v Indiji in na Kitajskem), kjer električne energije primanjkuje, pospešeno razvijajo in gradijo nove nuklearke, o jedrski energiji razmišlja tudi več energetske podhranjenih držav v Afriki ter tudi veliko držav, ki so bogate z nafto. »Združeni arabski emirati že imajo štiri enote, Savdska Arabija in Egipt pripravljata nacionalno infrastrukturo ...,« pove sogovornik. Doda, da smo v zadnjih letih na planetu vsako leto na omrežja priključili med pet in deset novih jedrskih elektrarn, kar se bo, tako Cizelj, nadaljevalo tudi v prihodnjem desetletju ali dveh.

lo škode domačemu prebivalstvu in sosedom, še manj za sanacijo nastalih razmer,« opozarja Novak. Doda, da naša država ne obvladuje proizvodnje jedrskih objektov, tehnologije goriva, odlaganja odpadkov in da bi bila odvisna od dobaviteljev. »Danes so resni dobavitelji takih velikih enot le Rusija, Kitajska in delno Južna Koreja,« pravi Novak.

Jedrska elektrarna tudi priložnost za nove posle

Nasprotno v GEN energiji poudarjajo, da prinaša jedrska elektrarna priložnost za sodelovanje slovenskih podjetij v vseh razvojnih stopnjah projekta in tudi priložnost za vzpostavljanje dolgoročnih poslovnih povezav na mednarodnih trgih v vodilnih tehnoloških panogah z visoko dodano vrednostjo. »Tudi ob izgradnji jedrske elektrarne je lahko vsaj 60 odstotkov gradbenih in montažnih del ter storitev domačih, pri čemer so možni dogovori protidobav v obsegu do 100 odstotkov. Za primerjavo, pri postavitvi sončnih elektrarn je domačih del zgolj 20 odstotkov, pri postavitvi hidroelektrarn pa od 60 do 70 odstotkov,« navajajo v GEN energiji. Pravijo, da so v jedrski elektrarni zaposleni domači ljudje, vzdrževalna in servisna dela v glavnem izvajajo domača (v primeru NEK slovenska in hrvaška) podjetja, tudi mnogo opreme – zlasti v nejedrskem delu elektrarne – da proizvedemo doma ali v regiji. »Obratovanje jedrske elektrarne k slovenskemu BDP letno prispeva štiri odstotke,« poudarijo v družbi.

S petimi milijardami evrov bi lahko zgradili 5.500 megavatov sončnih elektrarn

Če bi pet milijard evrov, kolikor bi nas lahko stal drugi blok jedrske elektrarne, v prihodnjem desetletju porabili za izgradnjo sistemov za distribuirano proizvodnjo elektrike, lahko zgradimo 5.500 megavatov (MW) sončnih elektrarn z letno proizvodnjo okoli

6.100 gigavatnih ur (GWh), je izračunal Novak. »To je sicer manj od proizvodnje jedrske elektrarne (8.000 GWh/leto), toda če traja gradnja jedrske enote okoli pet let, se polovica kapitala iz gradnje OVE že vrne, kar pomeni, da lahko gradimo nove objekte, medtem ko bo jedrska elektrarna šele začela obratovati,« navaja sogovornik. Doda, da je ob ustrezni digitalizaciji elektroenergetskega sistema strah za oskrbo industrije in prebivalstva z električno energijo odveč, saj da že poteka razvoj naprav za kemično shranjevanje elektrike, ki bodo omogočile pokrivanje proizvodnje elektrike v času, ko ni na razpolago vetra, vode ali sonca.

Nove tehnologije spreminjajo energetiko

»Bodimo realni. Svet energetike se je zaradi preboja novih tehnologij močno spremenil. Države, ki so resne glede reševanja podnebne krize, ne postavljajo jedrskih reaktorjev. Še Francija, jedrski velikan, namerava v prihodnjem desetletju zmanjšati svojo odvisnost od jedrske energije v prid razvoju sončne in vetrne energije. Peščica novih reaktorjev, ki so v gradnji v Evropi, je polomija. Gradijo se s pomočjo zajetnih državnih subvencij, gradnjo pa spremljajo večletne zamude in naraščajoči stroški,« opozarja Katja Huš. Pravi, da napredne države vzpostavljajo polja vetrnih elektrarn, solarizirajo mesta, vlagajo v nadgradnjo železniškega omrežja, restrukturirajo industrijo v smer, da ta postaja energetske manj potratna ... »In kaj je Slovenija v zadnjih letih naredila na teh področjih? Nič. In kaj bomo naredili, če bo ideja o drugem bloku jedrske elektrarne živela dalje? Prav tako nič. Kombinacijo rešitev, ki jih imamo na voljo tukaj in zdaj, bomo z zgrešeno odločitvijo zadušili,« je prepričana.

Poudarja, da moramo izpuste iz energetike začeti manjšati danes. »Če imamo tehnologije, ki so na voljo tukaj in zdaj, so cenejše kot jedrska tehnologija, ne nosijo dodatnega

okoljskega ali varnostnega tveganja, hkrati pa jih v Sloveniji sploh še nismo izkoristili – ali ni to najbolj smiselna pot za prihodnja leta? Na podlagi česa bi lahko naš premier zagovarjal karkoli drugega? Razlog je lahko le popolna nevednost in upoštevanje le ozkih interesov jedrske industrije,« je ostra Huševa. Prepričana je, da je šesti blok Termoelektrarne Šoštanj pozabljen, »saj premier Marjan Šarec želi, da se ustrelimo še v drugo koleno. Tokrat s projektom, ki naj bi bil štirikrat dražji kot šesti blok. Pomislimo samo, kakšno korupcijsko tveganje bi spremljalo takšno vrečo denarja,« pravi Katja Huš.

Potrebovali bomo tudi terciarno rezervo

»Izgradnja drugega bloka jedrske elektrarne moči od tisoč do 1.600 megavatov za slovenski elektroenergetski sistem pomeni nov proizvodni vir in pomembno podporno točko v 400-ki-

lovatnemu omrežju. Tako velik agregat pa za systemskega operaterja predstavlja tudi zahtevno nalogo minutne terciarne rezerve, ki jo je ob morebitnem izpadu treba v 15 minutah aktivirati iz domačih ali v tujini zakupljenih virov,« opozarja Vekoslav Korošec.

Strinja se tudi Peter Novak in dodaja, da potrebujemo rezervne zmogljivosti v velikosti od 30 do 50 odstotkov moči drugega bloka. »To pomeni izgradnjo nove 550-megavattne elektrarne (verjetno na plin), o kateri investitorji ne govorijo,« pove sogovornik. Ocenjuje, da takega objekta v Krškem, ki leži na potresni prelomnici, nekaj kilometrov nad milijonskim glavnim mestom druge države, s sedanjo tehnologijo in brez zavarovanja proti jedrski nesreči, ne moremo graditi. Meni, da Avstrija ne bo dala soglasja, Italija tako ali tako nima jedrskih objektov, Nemčija in Švica sta sprejeli izhod iz jedrske energetike, Francija pa zmanjšuje

svoje zmogljivosti na 50 odstotkov oskrbe z elektriko. »Zaplete se pri soglasjih sosedov, umeščanju v prostor, pri izgradnji odlagališča VRAO in seveda pri mnenju državljanov Slovenije, če bo o tem potekal referendum,« še meni Novak.

Odgovor naj bi dal EKS

Kdaj torej lahko pričakujemo dokončno odločitev o morebitni gradnji drugega bloka? Na Ministrstvu za infrastrukturo odgovarjajo, da bo odgovor o jedrski prihodnosti Slovenije najverjetneje prinesel Energetski koncept Slovenije kot političen dokument. »Ta bo zajel cilje do leta 2040 in okvirne cilje do leta 2060, v tem obdobju pa se pričakuje sprejem odločitve o tem, ali bo Slovenija ostala jedrska država ali ne. Nacionalni energetski in podnebni načrt te odločitve najverjetneje ne bo vseboval, ker časovnica ni prava,« pojasnijo na MzI.

Revizijska Komisija Pri Razpisu Za Prečkanje Glinščice V Pridobitev Strokovnega Mnenja

Avtor: Urednik Datum: 8. Okt 2019

GOSPODARSTVO SLOVENIJA

Državna revizijska komisija je v revizijskem postopku pri naročilu za izgradnjo objektov za prečkanje doline Glinščice v okviru projekta drugi tir ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja v zadevi. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za **gradbeništvo** naročila izdelavo strokovnega mnenja.

“Nadaljnja dinamika reševanja zadeve je odvisna od ravnanj strank v postopku (slednjim je bilo naloženo plačilo predujma za izdelavo strokovnega mnenja) ter od poteka izdelave strokovnega mnenja,” so sporočili z revizijske komisije.

Na razpis 2TDK za izbor izvajalca objektov za prečkanje doline Glinščice pri gradnji drugega železniškega tira Koper-Divača so sicer prispele tri ponudbe. Najcenejši je bil konzorcij podjetij Markomark Nival, Nival Invest in Ekorel (nekaj manj kot osem milijonov evrov), ponudbi so oddali še Kolektor CGP skupaj z družbama Riko in Pomgrad (13,5 milijona evrov) ter podjetje Godina (14,3 milijona evrov).

2TDK je omenjeni razpis objavil marca letos, nato pa ga je zaradi suma ponarejene reference sprva izbranega ponudnika avgusta razveljavil. Referenca najcenejšega ponudnika namreč ni bila ustrezna, ostali dve ponudbi pa naj bi krepko presežali ocenjeno vrednost.

Konzorcij družb Markomark Nival, Nival invest in Ekorel Aleksander Schara je podal najustreznejšo ponudbo, vendar pa so se pojavili očitki, da so predložili ponarejeno referenco. Po razveljavitvi razpisa so obtožbe o ponarejeni referenci v gradbenem konzorciju zavrnili in na komisijo vložili zahtevek za revizijo.

Pri razpisu za Glinščico je bila sporna višina zidu, ki naj ne bi presegla osmih metrov, kot so trdili v podjetju. Družba 2TDK je zato pristojnim organom naznanila sum storitve kaznivega dejanja, ker so zaznali dejstva in okoliščine, da so bile podane nepravilnosti in neskladnosti. Ob tem so na 2TDK poudarili, da so bili naznanitev dolžni podati. (sta)

KJE SE ZATIKA PRI DRUGEM TIRU: Državna revizijska komisija potrebuje še strokovno mnenje

Slovenija

[T.Ž.](#) - [Uredništvo/STA](#) - [Foto: Pixabay](#) - 08.10.2019 ob 13:45

Državna revizijska komisija je v revizijskem postopku pri naročilu za izgradnjo objektov za prečkanje doline Glinščice v okviru projekta drugi tir ugotovila, da na podlagi pridobljenih gradiv še ne more ustrezno ugotoviti dejanskega stanja v zadevi. Zato je strokovnjakoma mariborske fakultete za **gradbeništvo** naročila izdelavo strokovnega mnenja.

close x

"Nadaljnja dinamika reševanja zadeve je odvisna od ravnanj strank v postopku (slednjim je bilo naloženo plačilo predujma za izdelavo strokovnega mnenja) ter od poteka izdelave strokovnega mnenja," so sporočili z revizijske komisije. Na razpis 2TDK za izbor izvajalca objektov za prečkanje doline Glinščice pri gradnji drugega železniškega tira Koper-Divača so sicer prispele tri ponudbe. Najcenejši je bil **konzorcij podjetij Markomark Nival, Nival Invest in Ekorel** (nekaj manj kot **osem milijonov evrov**), ponudbi so oddali še **Kolektor CGP** skupaj z družbama **Riko in Pomgrad (13,5 milijona evrov)** ter podjetje **Godina (14,3 milijona evrov)**.

2TDK je omenjeni razpis objavil marca letos, nato pa ga je **zaradi suma ponarejene reference** sprva izbranega ponudnika avgusta **razveljavil**. Referenca najcenejšega ponudnika namreč ni bila ustrezna, ostali dve ponudbi pa naj bi krepko presegali ocenjeno vrednost. Konzorcij družb Markomark Nival, Nival invest in Ekorel **AleksanderSchara** je podal najustreznejšo ponudbo, vendar pa so se pojavili očitki, da so predložili ponarejeno referenco. Po razveljavitvi razpisa so obtožbe o ponarejeni referenci v gradbenem konzorciju zavrnili in na komisijo vložili zahtevek za revizijo.

Pri razpisu za Glinščico je bila **sporna višina zidu**, ki naj ne bi presegla osmih metrov, kot so trdili v podjetju. Družba 2TDK je zato pristojnim organom naznanila sum storitve kaznivega dejanja, ker so zaznali dejstva in okoliščine, da so bile podane nepravilnosti in neskladnosti. Ob tem so na 2TDK poudarili, da so bili naznanitev dolžni podati.

Preberi več iz teme: [2TDK](#) [Drugi tir](#) [državna revizijska komisija](#) [Glinščica](#) [revizija](#)

Deli novico:

LEGENDE: MARIJA VOVK

POMEMBNO JE, DA SI V ŽIVLJENJU NEKAJ NAREDIL

Pogovor z arhitektko Marijo Vovk

Besedilo: Meta Kutin, portret: Meta Kutin, fotografije: arhiv arhitektke

1 Pleteni stol, ki ga je arhitektka zasnovala za razstavo Stanovanje za naše razmere v Ljubljani l. 1956, izdelala pa ga je tovarna Stol Kamnik
Foto: arhiv arhitektke.

Arhitektka Marija Vovk sodi med pionirje načrtovanja prostora za funkcionalno ovirane ljudi. Bila je dolgoletna sodelavka Urbanističnega inštituta Republike Slovenije (UIRS), kjer danes njeno delo nadaljujejo mlajši kolegi. K nam je s severa Evrope prinesla ideje o dostopnosti in uporabnosti prostora za vse. Kot članica mestnih in državnih odborov ter avtorica številnih raziskav in člankov je pripomogla k odpravljanju ovir v grajenem prostoru mest pri nas. Izdelala je normative za gradnjo domov za stare in smernice za načrtovanje varovanih stanovanj za stare ljudi.

Poudari, da je izredno vesela, da je dosegla, da novinarji v časopisju ne uporabljajo več besedne zveze »domovi za ostarele«, kar naj bi bil slabšalen pojem. Razloži, da je nekdo lahko star, pa ni ostarel. Lahko pa je mlad in ostarel. Danes je uveljavljen izraz domovi za starejše. Sama pa jih imenuje domovi za stare ljudi. Marija Vovk pravi: »Zakaj bi nas bilo sram reči, da smo stari?«

V svojem 88. letu na Univerzi za tretje življenjsko obdobje obiskuje predavanja iz zgodovine in umetnostne zgodovine, je aktivna članica Gerontološkega društva Slovenije in strasna raziskovalka tujih krajev. Je mila in iskriava sogovornica, ki se ji oči zaiskrijo, kadar opisuje zanimivo podrobnost s svoje strokovne poti ali govori o doživetju s katerega od potovanj.

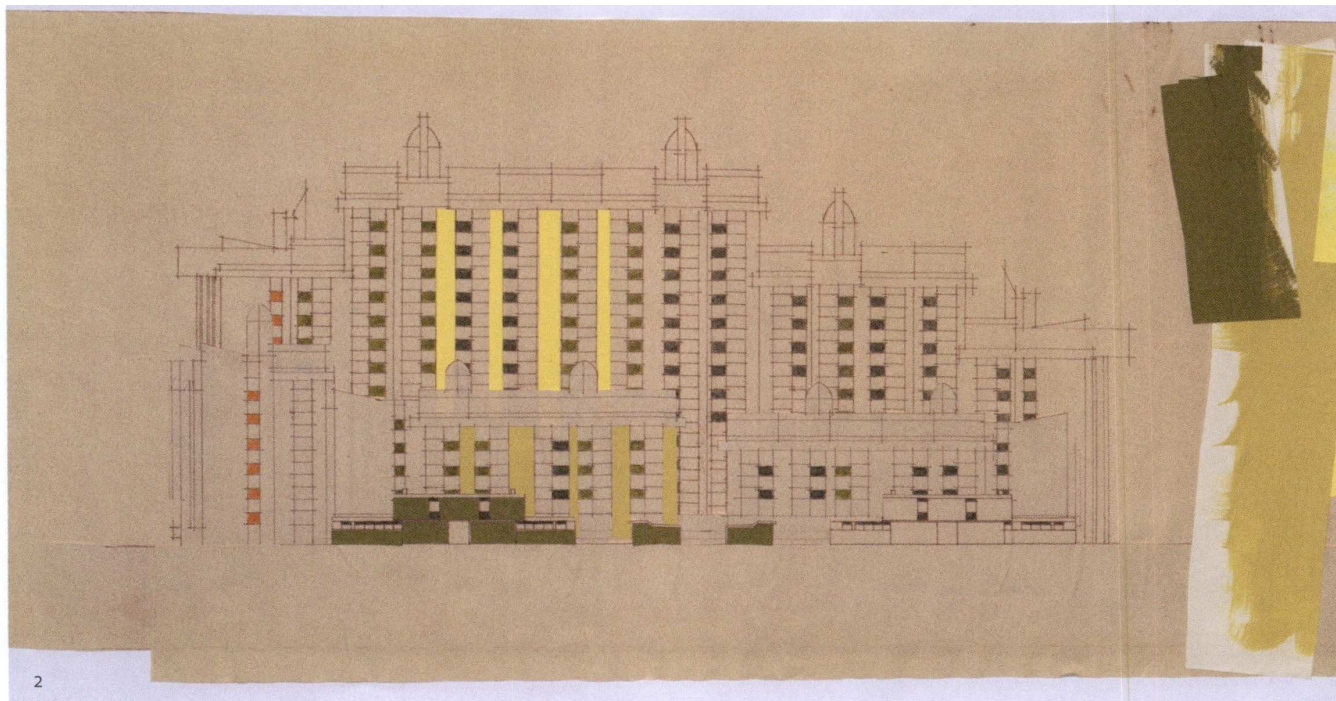
Pogovarjali sva se v njenem stanovanju v 13. nadstropju, kjer so me ob vstopu pozdravila številna priznanja, ki pričajo o arhitektkini strokovni uspešnosti. Dnevna soba je polna sledi iz njene preteklosti. Občudovala sem luči Alvarja Aalta – kot pravi, je iz Finske marsikaj »pritovorila« domov – pa tudi modularno zofo, ki jo je sama oblikovala, zbirke zanimivih kamnov, spomnike z vsega sveta in številne knjižne naslove. Stanovanje je svetovljansko, razgled vse do Snežnika pa je čudovit in odtehta tudi hrup z vedno bolj

prometnega križišča Topniške, Vilharjeve in Šmartinske ceste. Da, kot pravi sama, se svet hitro spreminja, doživela je nekatere velike spremembe. In ob njih spoznala, da ni vse novo nujno tudi boljše.

Če ni potrebe, mislim, da na splošno ne razmišljamo prav radi o tem, kako je biti tako ali drugače oviran. Kdaj in kako vas je na vaši strokovni poti arhitektke zaneslo v raziskovanje prostorov za funkcionalno ovirane ljudi?

Funkcionalno oviran ni le nekdo na invalidskem vozičku, je tudi nosečnica, star ali slaboviden človek, celo nekdo, ki je obložen s prtljago. Veliko nas je takih, ki smo bili vsaj enkrat v življenju funkcionalno ovirani. Ko sem končala študij arhitekture pri prof. Edvardu Ravnikarju, sem dobila službo v Projektivnem ateljeju, kjer sem ostala dobro leto. Nato sem si želela v tujino, da bi kaj novega videla in se naučila. Odsotna sem bila skoraj šest let. Bila sem v Švici, na Švedskem in Finskem, v svoji drugi domovini, saj sem tam ostala skoraj štiri leta. Ves čas sem delala v različnih birojih. Že ko sem bila v Švici, mi je pisala Olga Krajger z ministrstva za socialo oziroma zdravstvo. Želela je, da se pozanimam, kako stanovanjsko problematiko starih ljudi rešujejo v zahodni Evropi. In jaz, ne bodi lena, sem si poiskala službo na Švedskem. V pomoč so mi bili kontaktni podatki, ki smo si jih izmenjali s Švedi, ko so – še v času mojega študija – v okviru tečaja Barva in oblika prišli k nam na fakulteto v Ljubljani. Tako sem na Švedskem delala v biroju, kjer smo projektirali večinoma socialne ustanove, na primer šole, vrtnice in domove za stare. Bolj ko sem se seznanjala s tematiko, bolj mi je postajala všeč. Tudi na Finskem sem sodelovala pri projektiranju teh ustanov, saj sem bila zaposlena v biroju mesta Helsinki.

Ob vrnitvi v domovino je pokojni kolega Mitja Jernejc, asistent pri prof. Ravnikarju, predlagal, da bi ukvarjanje s to tematiko nadaljevala tudi

2
Barvna študija za stanovanjsko sosesko BS7 v Ljubljani. Foto: arhiv arhitektke.

doma. Nekaj znanja sem že imela, ravno toliko, da sem ugotovila, da smo bili takrat pri nas nekje dvajset let za severnimi deželami.

Pred nama je vaš priročnik Načrtovanje in prilagajanje grajenega okolja v korist funkcionalno oviranim ljudem iz leta 2000, nekakšna sinteza vašega strokovnega dela. Kako pa ste se prav na začetku lotili prvih raziskav?

Začetki segajo v leto 1970. S skupino študentov smo si izposodili invalidski voziček in se sistematično lotili obiskov javnih stavb. Opisali smo posamezne izkušnje. Vse smo tudi fotografirali. Naloga UIRS na te teme je financirala raziskovalna skupnost. Raziskovalnih projektov je bilo mnogo. Nabralo se je kar dosti gradiva in pred upokojitvijo sem vse zbrala in uredila. Raziskovala sem po poglavjih: grajene ovire javnih površin, javnih stavb, stanovanjskih stavb. Tako je nastal ta priročnik.

Želim pa poudariti, kako vesela sem, ker kolegi na UIRS danes moje delo nadaljujejo. Richard Sendj, Barbara Kobal, Barbara Černič Mali in drugi. Na inštitutu so izdali zanimive publikacije: Poti za vse generacije, (Ne)dostopna Slovenija?, Stanovanjske potrebe upokojencev ...

Dober načrtovalec se mora znati vživeti v vlogo uporabnika. Včasih, mislim, je to lahko težko ...

Predvsem je težko prositi nekoga, naj ti pomaga ali nekaj naredi zate, ko se znajdeš pred oviro. Zaradi tega imajo tisti, ki so kakorkoli ovirani, veliko težav. To vidim zdaj, ko sem stara, včasih pa tega tudi sama nisem razumela. Glavne prepreke, mislim, so v glavah ljudi. Zato moramo o teh stvareh neprestano govoriti v javnosti. O vlogi funkcionalno oviranih bi morali poučevati tudi otroke. Otroci so pogosto kritični do drugačnih. Zato se mi zdi pozitivno, da otrok, ki so drugačni od ostalih, v šolah ne ločujejo več.

Dostopnost prostora je pravzaprav izredno širok pojem.

Pri dostopnosti ne gre samo za izogibanje grajenim oviram, temveč tudi za smotrno načrtovanje. Ko vstopiš v neki objekt, se moraš v njem samostojno znajti, orientirati. Preprosto mora biti poiskati stopnišče, dvigalo, videti, kam vodijo hodniki ...

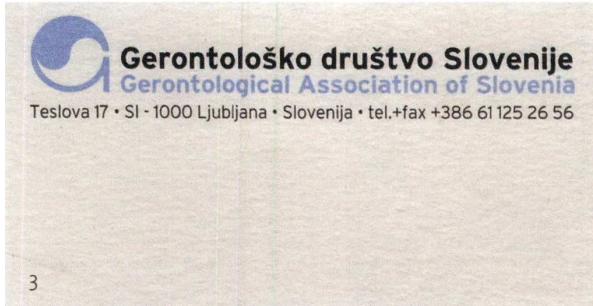
... kar pomeni, da je razmislek o tovrstnih vprašanjih pomemben prav za vse uporabnike.

Da, tudi za otroke.

Nova gradbena zakonodaja, ki smo jo dobili lansko leto, med drugim predvideva univerzalno graditev objektov, po načelu, da če je prostor uporaben za nekoga s funkcionalno oviranostjo, potem bo tudi za povprečnega uporabnika.

V Ljubljani je bilo že prej veliko narejenega. Že v času županje Nuše Kerševan smo s kolegom arhitektom Karlom Pollakom ustanovili projektni svet, kjer smo pregledovali projekte za Ljubljano in dajali predloge za izboljšave. Danes pa slišim, da se je aktualni župan celo usedel v voziček in preizkusil javni prostor mesta. Če se okoli voziš le z avtomobilom, ne moreš videti in razumeti prostora z druge perspektive. Naj mi kolegi arhitekti oprostijo, ampak nekaterih njihovih rešitev ne razumem. Ne vem, zakaj slabo pregledna rešitev cikcak klančine na Mesarskem mostu. Tudi Cankarjev dom je z vidika nekoga funkcionalno oviranega problematičen, saj je treba za nekatere dostope poiskati pomoč. Prav tako prenovljena Opera, kjer moraš do blagajne po stopnicah v klet, za »vozičkarje« pa je dostop mogoč s posredovanjem.

Imamo pa nekaj drugih prenovljenih predelov – na primer Plečnikov podhod med parkom

3 Celostna grafična podoba in logotip Gerontološkega društva Slovenije, zasnovala Marija Vovk l. 1977. Foto: arhiv arhitektke.

4 Marija Vovk na gradbišču. Foto: arhiv arhitektke.

5 Priročnik Slovenski domovi za stare ljudi, Ljubljana, 1983. Priročnik je Marija Vovk (skupaj s soavtorjem Sašo Dalla Vallejem) napisala na podlagi dolgoletnega ukvarjanja s stanovanjsko problematiko starejših. Foto: arhiv arhitektke.

Zvezda in Plečnikovim trgom – ki imajo že od vsega začetka klančine.

Da, vendar tlakovane s kockami. Težko je po taki klančini riniti nekoga v vozičku, kaj šele da bi se nekdo brez električnega vozička poganjal sam.

Se na vas še obrnejo po nasvete?

Se, se, vendar bolj raziskovalci in študenti pri pisanju diplom in magistrskih nalog. Po upokojitvi sem nekaj časa sicer še bila na urbanističnem inštitutu. Dolgo so mi še pošiljali v pregled načrte za domove za stare ljudi. Veste, na papirju se lahko še vse popravi – in precej manj stane kot potem, ko je že vse zgrajeno. Še vedno pa sem članica gerontološkega društva, kot edina arhitektka v njem!

Gerontološko društvo je bilo 1969. leta ustanovljeno na pobudo prof. dr. Bojana Accetta. Ves čas ste sodelovali z njimi, s profesorjem tudi na 3. jugoslovanskem gerontološkem kongresu v takrat novem Cankarjevem domu.

Društvo prireja predavanja za ozaveščanje ljudi, nanje prihajajo ne le študenti medicine, tudi študenti sociologije in drugi. V društvu smo se in se še zelo trudimo pomagati starim. Imeli smo,

na primer, pripravo na upokojitev, kar je izredno pomembno. Ko je človek še aktiven, mu je lažje pripraviti stanovanje, v njem izvesti nekatere prilagoditve. Domovi za stare so sicer nujno zlo, a so zelo dobrodošli. Pomembno pa je, da ljudje čim dlje ostanejo v svojem okolju, če to le zmorejo.

Na kaj naj bo ob zamenjavi stanovanja pozoren nekdo, ki je v tretjem življenjskem obdobju in želi živeti samostojno?

Pomembna je predvsem lokacija – da ni odmaknjena in je v bližini trgovine, lekarne, pošte, banke ... Vse to naj bo na dosegu roke. Radij za komunikacijo starih ljudi se zmanjša. Servisi naj bodo zato dostopni peš. Pomembna sta tudi dvigalo in odsotnost arhitekturnih ovir v stanovanju: širina vrat, gradnja brez pragov, držala v kopalnici. Odlične so bile kuhinje že pokojne arhitektke Branke Tancig – pulti s ploščo za pripravo hrane sede. Takih kuhinj ne izdelujejo več. Eno še imajo kot učno kuhinjo na rehabilitacijskem inštitutu. Nasploh družba danes stare ljudi majčkeno odriva na rob, da ne rečem ravno na pokopališče. Domovi so prenapolnjeni in za marsikoga predragi. Pri projektiranju je treba razumeti uporabnika. Vsak starejši si na primer ne upa stopiti na tekoče

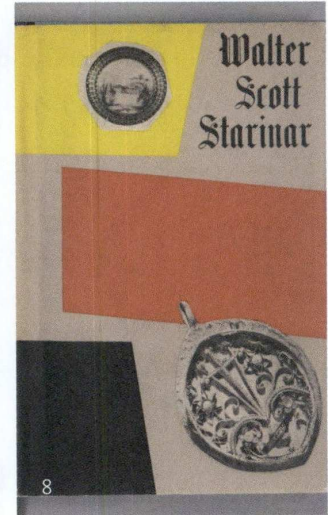
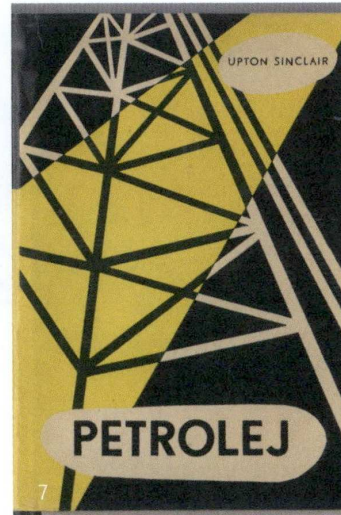
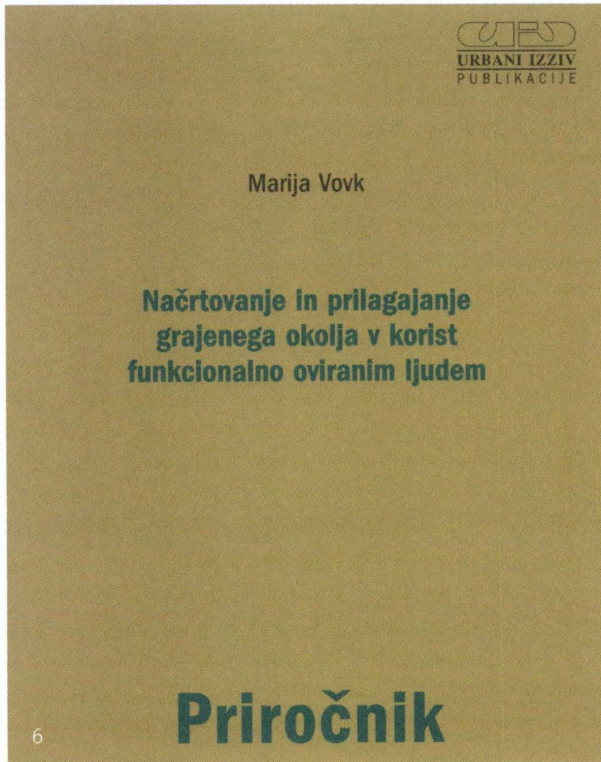
stopnice v trgovini. In kako naj si star človek kupi vozovnico za vlak prek računalnika?

In sva ponovno pri širini razumevanja dostopnosti javnega prostora. Razumevanje le-tega se začne že v povezavi z domom, ko poskušamo kupiti vozovnice za vlak, nadaljuje pa se pri dostopanju do perona prek strmega stopnišča ter slabo osvetljenih in označenih podhodov.

Na postaji imajo stopnišča sicer t. i. stopniščna dvigala na ključ. Vendar moraš biti invalid in član katerega od društev, da tisti ključ dobiš in napravo uporabiš. Dvigalo zraven pa ne dela vedno. No, sicer pa uporabnik ne more niti v naše vagonce.

Po krivem pa kritizirajo LPP. Tu šofer pomaga, spusti klančino. Ljudje na vozičkih poznajo sistem. Sama veliko uporabljam avtobus in nisem tako kritična kot zapisi v časopisju.

Kako gledate na nekatere novosti v prometni ureditvi, ki jih je Ljubljana dobila v zadnjih letih? V mislih imam na primer ureditev Slovenske ceste v t. i. skupni prometni prostor. Vsi udeleženci v prometu so enakopravni uporabniki območja, med njimi naj bi zato vladalo spoštovanje, pa tudi večja mera previdnosti.

6 Priročnik Načrtovanje in prilagajanje grajenega okolja v korist funkcionalno oviranim ljudem, Ljubljana, 2000. Foto: arhiv arhitektkke.

7,8 Knjižna oprema, ki ju je arhitektka Marija Vovk še v študijskih letih zasnovala za Cankarjevo založbo, 1955. Foto: arhiv arhitektkke.

Taki projekti se mi zdijo lepi. Ključno pa je, da se uporabnike neprestano ozavešča, zakaj imamo take ureditve in kako se jih uporablja. Podobno je s taktilnimi oznakami za slepe in slabovidne, ki jih imamo zadnja leta na pločnikih. Koliko ljudi ve, zakaj imamo na tleh te oznake? Se pa ves čas spreminjajo tudi sami udeleženci v prometu. Trenutno je treba nekaj ukreniti glede električnih skirojev. Dostop imajo, vsaj v praksi, povsod, pridvijo pa neslišno. Svet se spreminja hitro.

Res je. Tudi sama se spominjam, kako so v začetku prek taktilnih oznak zaradi nevednosti postavljali mize gostinskih lokalov. Danes se to ne dogaja več.

Pravite, da živite med Ljubljano in Bledom. Katero mesto se vam danes, v vašem tretjem življenjskem obdobju, zdi prijaznejše za bivanje? Imam srečo, da sem še zelo mobilna in lahko sama preizkusim pozitivne in negativne rešitve v mestu. Je pa ti dve mesti težko primerjati. Ljubljana je prestolnica, je urejena in se hitro razvija. Tu imam prijatelje, tu imam klasično glasbo v Cankarjevem domu, svoje knjige. Na Bledu sem bila sicer rojena, Bled je »kinč nebeški«, tudi Prešeren ga je opeval. Razvoj pa gre tam počasneje. Šele zadnji dve leti opažam, da se pojavlja tudi program za starejše. Do občinske zgradbe

so na primer napačno zgradili klančino. Naj invalid na vozičku čaka sredi klančine, da se vrata odprejo? Mislim, da se na Bledu preveč poudarja le turizem. Predvsem je treba čim prej zgraditi južno obvoznico in tako preprečiti tranzitni promet skozi središče. Tudi pločniki ob ljubljanski cesti so grbasti – ne samo zaradi drevesnih korenin. Je pa še nekaj – po navadi cenimo tisto, kar smo sami ustvarili, ne tistega, kar smo dobili. Stanovanje v Ljubljani in vse v njem sem sama prislužila. Spominjam se, kako je nesrečno 13. nadstropje tu v stolpnici zame postalo srečno. V njem zaradi nesrečne trinajstice niso mogli prodati stanovanj. Eno me je čakalo.

Stolpnica je lepo prenovljena, na različnih izobraževanjih nam jo, arhitektom, kažejo kot zgleden primer energetske sanacije. Ob prihodu sem opazila, da je tudi okolica urejena, s klančini, držali in klopmi. Vaša zasluga?

Res sem jim dala svoj priročnik. Morda je ureditev okolice nastala po nasvetih iz njega. Pri ostalih prenovi pa nisem sodelovala. Na splošno opažam, da so taki projekti na koncu odvisni od ene osebe, ki se je pripravljena osebno zavzeti. V našem primeru na primer zbrati podpise. Takim je treba čestitati.

Še vedno veliko potujete, nekoč je bilo tako zaradi vašega izobraževanja in dela, danes

potujete zaradi užitka. Kateri kraj vam je ostal v najlepšem spominu?

Svet je lep! Težko rečem. Potovala sem v Bolivijo, Egipt. ZDA. Iran in po vsej Evropi. Pravijo, da je doma najlepše. Saj je lepo, ampak tudi drugod po svetu so krasni kraji. Prejšnji mesec sem se vrnila z Nordkapa – in imeli smo lepo vreme!

Iz tujine ste k nam prinesli napredne ideje, zglede o ureditvi grajenih objektov in prostorov, ki bodo prijaznejši za vse uporabnike.

Kakšnega bleščečega arhitekturnega objekta ne morem pokazati, imam pa zadoščenje, da sem spodbudila gradnjo dostopnosti za vse in da se delo nadaljuje. Sicer sem v začetku tudi sama projektirala v birojih, sodelovala sem tudi pri projektu Split III, kjer je urbanistični inštitut dobil prvo nagrado (projekt iz leta 1968, avtorji Braco Mušič, Marjan Bežan in Nives Starc, op. a.). Nato sem si želela narediti nekaj koristnega za vse ljudi. Danes mi ni žal, da se nisem posvetila le praksi. Mislim, da moraš imeti izkušnjo obojega, da lahko presojaš rešitve. Tisto, kar je pomembno, je, da si v življenju nekaj naredil.

Slikovno gradivo: ZRC SAZU, UIFS, Gradivo, nastalo v okviru raziskovalnega programa P6 0061 B